CENA TRIMALCHIONIS

AD VSVM DISCIPVLORVM EDIDIT

HANS H. ØRBERG

ALIQVOT LOCIS OMISSIS

SIC ERIMVS CVNCTI POSTQVAM NOS AVFERET ORCVS
ERGO VIVAMVS DVM LICET ESSE BENE

EX PETRONII

SATYRICON

LIBRIS

Venerat iam tertius dies id est expectatio libere cene. sed tot vulneribus confossis
fuga magis placebat quam quies. itaque cum mesti deliberaremus quonam genere pre-
sentem evitaremus procellam unus servus agamenonis interpellavit trepidantes
et quid vos inquit nescitis hodie apud quem fiat? trimalchio lautissimus homo
horologium in triclinio et bucinatorem habet subornatum ut subinde sciat
quantum de vita perdiderit. amicimur ergo diligenter obliti omnium malorum et gito-
XXVII. na libentissime servile officium tuentem usque hoc iubemus in balneo sequi. Nos interim vestiti era-
re cepimus immo iocari magis et circulis ludentum accedere cum subito videmus senem calvum tu-
nica vestitum russea inter pueros capillatos ludentem pila. nec tam pueri nos quamquam erat operepretium
ad spectaculum duxerant quam ipse pater familie qui soleatus pila prasina exercebatur. nec amplius
eam repetebat que terram contigerat sed follem plenum habebat servus sufficiebatque ludentibus. nota-
vimus et res novas. nam duo spadones in diversa parte circuli stabant quorum alter matellam te-
nebat argenteam alter numerabat pilas non quidem eas que inter manus lusu expellente vibrabant
sed eas que in terram decidebant. Cum has ergo miraremur lautitias accurrit menelaus et hic
est inquit apud quem cubitum ponitis et quidem iam principium cene videtis. et iam non loquebatur
menelaus cum trimalchio digitos concrepuit ad quod signum matellam spado ludenti subie-
cit. exonerata ille vesica aquam poposcit ad manus digitosque paululum adspersos in ca-
XXVIII. pite pueri tersit. Longum erat singula excipere. itaque intravimus balneum et sudore calfac-
ti momento temporis ad frigidam eximus. iam trimalchio unguento perfusus tergebatur non
linteis sed palliis ex lana mollissima factis. tres interim iatralipte in conspectu eius falerni-
num potabant et cum plurimum rixantes effunderent trimalchio hoc suum propinasse dicebat. hinc invo-
lutus coccina gausapa lectice impositus est precedentibus faleratis cursoribus quattuor et chira-
maxio in quo delicie eius vehebantur puer vetulus lippus domino trimalchione deformior. Cum ergo
auferretur ad caput eius cum minimis symphoniacus tibiis accessit et tamquam in aurem aliquid
secreto diceret toto itinere cantavit. Sequimur nos admiratione iam saturi et cum agamennone
ad ianuam pervenimus in cuius poste libellus erat cum hac inscriptione fixus. Quisquis servus sine
dominico iussu foras exierit accipiet plagas centum. in aditu autem ipso stabat ostiarius pra-
sinatus cerasino succinctus cingulo atque in lance argentea pisum purgabat. super limen autem
XXIX. cavea pendebat aurea in qua pica varia intrantes salutabat. Ceterum ego dum omnia
stupeo pene resupinatus crura mea fregi. ad sinistram enim intrantibus non longe ab
ostiarii cella canis ingens catena vinctus in pariete erat pictus superque qua-
drata littera scriptum cave canem. et collegae quidem riserunt. ego autem collecto
spiritu non destiti totum parietem persequi. erat autem venalicium cum titulis pictum et
ipse trimalchio capillatus caduceum tenebat minervaque ducente romam intrabat.
hinc quemadmodum ratiocinari didicisset deinde dispensator factus esset omnia diligenter
curiosus pictor cum inscriptione reddiderat. in deficiente vero iam porticu levatum men-
to in tribunal excelsum mercurius rapiebat. presto erat fortuna cornu habundanti
copiosa et tres parce aurea pensa torquentes. notavi etiam in porticu gregem
cursorum cum magistro se exercentem. preterea grande armarium in angulo vidi in
cuius edicula erant lares argentei positi venerisque signum marmoreum et pixi-
dis aurea non pusilla in qua barbam ipsius conditam esse dicebant. interrogare ergo atri-
ensem cepi quas in medio picturas haberent. Iliada et odyssian inquit ac lenatis
XXX. gladiatorium munus. non licebat multaciam considerare. nos iam ad triclinium pe-
nenimus in cuius parte prima procurator rationes accipiebat. et quod precipue miratus sum

Ex codice Traguriensi principium Cenae Trimalchionis:
Venerat iam tertius dies – – – – –

PETRONII

CENA TRIMALCHIONIS

AD VSVM DISCIPVLORVM EDIDIT

HANS H. ØRBERG

ALIQVOT LOCIS OMISSIS

DOMVS LATINA
ANNO MMIII

PETRONII CENA TRIMALCHIONIS
© Hans H. Ørberg 2000
Omnia proprietatis iura reservantur

Ex officina typographica *Special-Trykkeriet Viborg*
anno 2000 & 2003

ISBN 87-90696-04-2

NOTAE

=	idem atque	*coni*	coniūnctīvus
↔	contrārium	*dat*	datīvus
:	id est	*dēp*	dēpōnēns (verbum)
<	factum/ortum ex	*f*	fēminīnum
/	sīve	*fut*	futūrum
+	cum	*gen*	genetīvus
[?]	incertum s. ignōtum	*Gr*	Graecē
⟨*⟩	dēsunt aliqua	*indēcl*	indēclīnābile
...	omissa aliqua	kal.	kalendās
±	circiter	*m*	masculīnum
a. C.	ante Chrīstum (nātum)	*n*	neutrum
a. d.	ante diem	*nōm*	nōminātīvus
abl	ablātīvus	p. C.	post Chrīstum (nātum)
acc	accūsātīvus	pāg.	pāgina
adi	adiectīvum	*part*	participium
adv	adverbium	*perf*	perfectum
C.	Gāius	*pl*	plūrālis
cap.	capitulum	*prp*	praepositiō
cēt.	cēterī -ae -a	s.	sīve

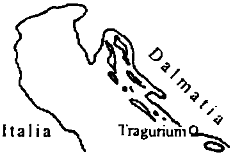
Inter hās notās ⟨...⟩ adduntur verba ferē quae deesse videntur, inter hās [...] titulī nostrī.

LINGVA LATINA
PER SE ILLVSTRATA

PARS I: FAMILIA ROMANA
PARS II: ROMA AETERNA
INDICES
COLLOQVIA PERSONARVM
EXERCITIA LATINA I & II
GRAMMATICA LATINA
PLAVTVS: AMPHITRYO
CAESAR: DE BELLO GALLICO
PETRONIVS: CENA TRIMALCHIONIS

Domus Latina, *Skovvangen 7*
DK-8500 Grenaa, Dania
orberg@lingua-latina.dk

DE PETRONII *SATYRICON* LIBRIS

Librī *Satyricōn* quī nōminantur ā Petrōniō quōdam scrīptī sunt prīmō, ut vidētur, saeculō post Chrīstum nātum. Ex XVI ferē librīs plērīque iam prīdem periērunt, excerpta tantum aliquot ex ultimīs restābant ūsque ad annum 1650, namque eō annō Traguriī in oppidō Dalmatiae inventus est cōdex vetus quō ferē integer servātur Petrōniī liber XV. Ille liber est dē cēnā excellentī quam Trimalchiō, lībertīnus pecūniōsus atque indoctus, familiāribus suīs dat.

Petrōnius -ī *m*
Satyrica -ōrum *n pl* < satyrī, diī silvārum ferōcēs; Satyricōn = -ōrum *gen pl (Gr)*
excerptum -ī *n* = pars librī excerpta

Tragurium -ī *n* (hodiē *Trogir*)
Dalmatia -ae *f*, regiō Illyricī
cōdex -icis *m* = liber manū scrīptus quī ē pāginīs colligātīs cōnstat
excellēns -entis = ēgregius
Trimalchiō -ōnis *m*
familiāris -is *m* = amīcus

In excerptīs quae servāta sunt Encolpius quīdam, adulēscēns satis ēloquēns et perītus, sed temerārius atque īnsolēns, suōs et sociōrum cāsūs et errōrēs nārrat.

ēloquēns -entis *adi* = quī bene loquitur

Dē auctōre Petrōniō nihil compertum habēmus. Incertum est an īdem sit ac Petrōnius ille quī ob mōrēs urbānōs atque ēlegantēs inter familiārēs imperātōris Nerōnis acceptus est atque 'ēlegantiae arbiter' nōminātus, tum vērō ab inimīcō perduelliōnis accūsātus et ad mortem coāctus annō 66 p. C. Haec nārrat Tacitus historicus in *Annālium* librō XVI, cap. 18-19.

compertum (*part* < comperīre) habēre = certō scīre

ēlegāns -antis *adi* = quī luxū et arte urbānā placet
ēlegantia -ae *f* < ēlegāns
arbiter -trī *m* = quī dē rē dēcernit s. iūdicat, iūdex

Tacitus -ī *m*, nātus ±55 p. C., opera: *Historiae* et *Annālēs* s. *Ab excessū Dīvī Augustī*
excessus -ūs *m* (< excēdere) = mors

Nostra ēditiō *Cēnae Trimalchiōnis* ita apparāta est ut notīs in margine pāginārum scrīptīs vel imāginibus explānentur vocābula quae nōn reperiuntur in cap. I–XLVII eōrum librōrum quibus titulus est LINGVA LATINA PER SE ILLVSTRATA. Porrō in extrēmō librō posita sunt *indicēs* quibus nōmina et vocābula nova quaerī possunt.

ēditiō -ōnis *f* (< ē-dere) = liber ēditus (librum ēdere : multīs legendum dare)
margō -inis *f* = ōra, extrēma pars

porrō *adv* = ad hoc, praetereā
index -icis *m*

PERSONAE

nārrātor -ōris *m* = quī nārrat

Ascyltos -ī *m, acc* -on

Gītōn -onis *m, acc* -ona

Agamemnōn -onis *m*
rhētor -oris *m* = magister dīcendī
Menelāus -ī *m*
lībertus Pompēiī: lībertīnus quondam servus Pompēiī

fortūnātus -a -um (< fortūna) = fēlīx
Habinnās -ae *m, voc* -ā
lapidārius -ī *m* = quī lapidēs caedit et monumenta facit
Dāma -ae *m*
Diogenēs, Ganymēdēs -is *m*
Echīōn -onis *m*
Hermerōs, Nīcerōs, Philerōs -ōtis *m*
col-lībertus -ī *m* = lībertus eiusdem dominī

ENCOLPIVS, adulēscēns, nārrātor.

ASCYLTOS, adulēscēns, amīcus Encolpiī.

GITON, puer.

AGAMEMNON, rhētor.

MENELAVS, minister Agamemnonis.

C. POMPEIVS TRIMALCHIO, homō dīvitissimus, lībertus Pompēiī cuiusdam.

FORTVNATA, uxor Trimalchiōnis.

HABINNAS, lapidārius, amīcus Trimalchiōnis.

SCINTILLA, uxor Habinnae.

Cēterī convīvae: DAMA, DIOGENES, ECHION, GANYMEDES, HERMEROS, NICEROS, PHILEROS, PROCVLVS, SELEVCVS, collībertī Trimalchiōnis.

SERVI.

colōnia -ae *f* = cīvitās ā Rōmānīs condita, cui praefectī sunt II *aedīlēs* et II *praetōrēs* s. *duovirī (iūre dīcundō)*
aedīlis -is *m*
praetor -ōris *m*
duo-vir -ī *m*

LOCVS

Domus Trimalchiōnis in colōniā quādam Campāniae, fortasse Puteolīs.

CENA TRIMALCHIONIS

[EX PETRONII *SATYRICON* LIBRO XV]

[In parte librī praecēdentī, quae periit, haec ferē nārrāta esse videntur:

Encolpius et Ascyltos, amīcī adulēscentulī, quī ūnā cum Gītone puerō iter in Italiā faciēbant, in quādam colōniā Campāniae rhētorem Agamemnonem convēnerant, quōcum ad 'līberam cēnam' vocātī erant apud Trimalchiōnem, lībertīnum dīvitissimum atque lautissimum.

Intereā amīcī in quōdam tumultū pulsātī atque cōnfossī erant. Itaque, cum nova 'procella' iīs imminēre vidērētur, fugere mālēbant quam in oppidō morārī.]

prae-cēdere ↔ sequī
adulēscentulus -ī *m* = adulēscēns (vix XX annōrum)
lībera cēna : cēna magnifica cui multī intersunt [?]
lautus -a -um = mundus, bellē ōrnātus, ēlegāns
cōn-fodere -iō -fōdisse -fossum = laedere, vulnerāre
procella : impetus

26 Vēnerat iam tertius diēs, id est expectātiō līberae cēnae, sed tot vulneribus cōnfossīs fuga magis placēbat quam quiēs.

ex(s)pectātiō -ōnis *f* < ex(s)pectāre
sed *nōbīs*... placēbat

Itaque cum maestī dēlīberārēmus, quōnam genere praesentem ēvītārēmus procellam, ūnus servus Agamemnonis interpellāvit trepidantēs et "Quid? vōs" inquit "nescītis hodiē apud quem fīat? – Trimalchiō, lautissimus homō, hōrologium in triclīniō et būcinātōrem habet subōrnātum, ut subinde sciat quantum dē vītā perdiderit!"

hōrologium

quō genere = quō modō
praesentem : imminentem
ē-vītāre = vītāre
nōs trepidantēs
fīat : *convīvium* fīat
hōrologium -ī *n* = īnstrūmentum quod hōrās mōnstrat
būcinātor -ōris *m* = cornicen
sub-ōrnāre = bellē vestīre
sub-inde = continuō

Amicīmur ergō dīligenter, oblītī omnium malōrum, et Gītona, libentissimē servīle officium tuentem, iubēmus in balneum sequī.

amicīre -uisse -ctum = vestīre
libenter, *sup* libentissimē
(officium) tuērī = cūrāre
in balneum : in balne*ās*

[Dē Trimalchiōne in balneō]

⟨*⟩ Nōs interim vestītī errāre coepimus, immō iocārī magis et circulīs lūdentium accēdere, cum subitō vidēmus senem calvum, tunicā vestītum russeā, inter puerōs capillātōs lūdentem pilā. Nec tam puerī nōs (quamquam erat operae pretium!) ad spectāculum dūxerant quam ipse pater familiās, quī soleātus pilā prasinā exercēbātur. Nec amplius eam repetēbat quae terram contigerat, sed follem plēnum habēbat servus sufficiēbatque lūdentibus. 27

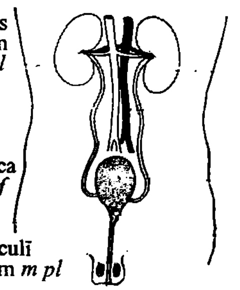
Notāvimus etiam rēs novās: nam duo spadōnēs in dīversā parte circulī stābant, quōrum alter matellam tenēbat argenteam, alter numerābat pilās – nōn quidem eās quae inter manūs... vibrābant, sed eās quae in terram dēcidēbant.

matella -ae *f*

Cum hās ergō mīrārēmur lautitiās, accurrit Menelāus et "Hic est" inquit "apud quem cubitum pōnētis, et quidem iam prīncipium cēnae vidētis."

Et iam nōn loquēbātur Menelāus, cum Trimalchiō digitōs concrepuit, ad quod signum matellam spadō lūdentī subiēcit. Exonerātā ille vēsīcā aquam poposcit ad manūs, digitōsque paululum adspersōs in capite puerī tersit.

Longum erat singula excipere. Itaque intrāvimus balneum, et sūdōre calfactī mōmentō temporis ad frīgidam exīmus. 28

iocārī = iocōsē loquī
circulus -ī *m* = orbis, hominēs in orbe stantēs; circulīs accēdere = ad circulōs a.
calvus -a -um = quī capillō caret; ↔ capillātus -a um
russeus -a -um = ruber
erat operae pretium (: praemium) : spectandī erant
soleātus -a -um = *soleās* (calceōs levēs) gerēns
prasinus -a -um: quō colōre est herba nova
amplius = plūs (: rūrsus)
follis -is *m* = saccus
suf-ficere = dare quod deest
spadō -ōnis *m* = vir cui *testiculī* dēmptī sunt

solea -ae *f*

vibrāre = celeriter hūc illūc movērī
dē-cidere -disse < -cadere

lautitia -ae *f* = rēs lauta

cubitum pōnere : accumbere

cubitum -ī *n*

con-crepāre -uisse = strepitum facere (digitīs)

sub-icere + *dat* = pōnere sub
ex-onerāre ↔ implēre
poscere poposcisse

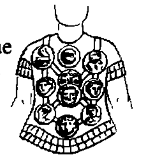
paululum = paulum
a(d)-spergere -sisse -sum
tergēre -sisse -sum
nimis longum erat (: *esset*)
ex-cipere (< -capere) : notāre
cal-facere = calidum facere
mōmentum -ī *n* < movēre; m. temporis = breve tempus
aquam frīgidam
exīmus = ex*ii*mus (*perf*)

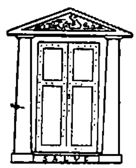

unguentum -ī *n*

Iam Trimalchiō unguentō perfūsus tergēbātur, nōn linteīs, sed palliīs ex lānā mollissimā factīs. Trēs interim iātralīptae in cōnspectū eius Falernum pōtābant, et cum plūrimum rīxantēs effunderent, Trimalchiō 'hoc suum propīn esse' dīcēbat.

linteum -ī *n* = vestis ad corpus tergendum
iātralīptēs -ae *m* = quī corpus cūrat premendō ac pulsandō
rīxārī (< rīxa) = certāre
propīn *n indēcl* = pōtiō quae ante cēnam sūmitur

Hinc, involūtus coccinā gausapā, lectīcae impositus est, praecēdentibus phalerātīs cursōribus quattuor et chīramaxiō in quō dēliciae eius vehēbantur, puer vetulus, lippus, dominō Trimalchiōne dēfōrmior. Cum ergō auferrētur, ad caput eius symphōniacus cum minimīs tībiīs accessit et, tamquam in aurem aliquid sēcrētō dīceret, tōtō itinere cantāvit.

phalerae -ārum *f pl*

postis -is *m*

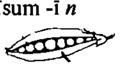
in-volvere -visse -volūtum = veste circumdare, vestīre
coccinus -a -um = ruberrimus
gausapa -ae *f* = pallium ē lānā
phalerātus -a -um < *phalerae*
cursor -ōris *m* = quī currit
chīramaxium -ī *n* = parvus currus quī manū trahitur
vetulus -a -um = vetus
lippus -a -um = cui oculī aegrī (ūmidī, turgidī) sunt
symphōniacus -ī *m* = quī cum aliīs canit (< *symphōnia* -ae *f* = cantus multōrum)
sēcrētō *adv* = ita ut nōn audiātur ab aliīs, clam

[*Dē domō Trimalchiōnis*]

Sequimur nōs, admīrātiōne iam saturī, et cum Agamemnone ad iānuam pervenīmus, in cuius poste libellus erat cum hāc īnscrīptiōne fīxus: *Quisquis servus sine dominicō iussū forās exierit accipiet plāgās centum.*

satur -ra -rum = quī satis habet (cibī)
libellus : charta
dominicus -a -um < dominus
iussus -ūs *m* < iubēre
plāga -ae *f; pl* = verbera

cingulum -ī *n*

pīsum -ī *n*

putāmen -inis *n*

cerasum -ī *n*

lanx lancis *f*

cavea -ae *f*

pīca -ae *f*

In aditū autem ipsō stābat ōstiārius prasinātus, cerasinō succīnctus cingulō, atque in lance argenteā pīsum pūrgābat. Super līmen autem cavea pendēbat aurea, in quā pīca varia intrantēs salūtābat.

aditus -ūs *m* (<ad-īre) ↔ exitus
prasinātus -a -um = prasinā veste indūtus
cerasinus -a -um < *cerasum*
suc-cingere = cingere
pīsum (: pīsa) pūrgāre : ē *putāmine* dēmere
varius : variīs colōribus

Cēterum ego, dum omnia stupeō, paene resupīnātus 29
crūra mea frēgī: Ad sinistram enim intrantibus, nōn longē ab ōstiāriī cellā, canis ingēns catēnā vīnctus in pariete erat pictus, superque quadrātā litterā scrīptum: CAVE CANEM. Et collēgae quidem meī rīsērunt; ego autem, collēctō spīritū, nōn dēstitī tōtum parietem persequī. Erat autem vēnālicium cum titulīs pictum, et ipse Trimalchiō capillātus cādūceum tenēbat Minervāque dūcente Rōmam intrābat. Hinc, quemadmodum ratiōcinārī didicisset, deinque dispēnsātor factus esset, omnia dīligenter cūriōsus pictor cum īnscrīptiōne reddiderat. In dēficiente vērō iam porticū mentō levātum in tribūnal excelsum Mercurius rapiēbat. Praestō erat Fortūna cum cornū abundantī et trēs Parcae aurea pēnsa torquentēs.

Fortūna dea

cornū cōpiae (abundāns)

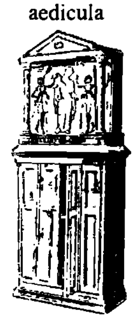

Parcae -ārum *f pl*

Notāvī etiam in porticū gregem cursōrum cum magistrō sē exercentem. Praetereā grande armārium in angulō vīdī, in cuius aediculā erant Larēs argenteī positī Venerisque signum marmoreum et pyxis aurea nōn pusilla, in quā barbam ipsīus conditam esse dīcēbant.

Interrogāre ego ātriēnsem coepī 'quās in mediō pictūrās habērent?' "Īliada et Odys-

aedicula

armārium -ī *n*

pyxis -idis *f*

re-supīnāre = recumbentem facere, ad terram iacere
cella -ae *f* = locus in domō intrā quattuor parietēs
pariēs -etis *m* = mūrus quī domum dīvidit
littera quadrāta: A B C D E...
collēgae : sociī, amīcī
rīdēre rīsisse
spīritus -ūs *m* < spīrāre
persequī *oculīs* : spectāre
vēnālicium -ī *n* = locus in forō ubi servī vēneunt
cādūceum: virga Mercuriī
quem-ad-modum = quōmodo
ratiōcinārī = computāre
dispēnsātor -ōris *m* = quī dominī negōtia cūrat
cūriōsus -a -um = dīligēns
pictor -ōris *m* = quī pingit
dēficiēns porticus : extrēma p.
mentum -ī *n*
tribūnal -ālis *n* = locus superior cum sēde honōrificā
ex-celsus -a -um = celsus
eum rapiēbat
praestō (*adv*) esse = adesse
abundāns -antis = plēnissimus
Parcae, trēs deae quae fīlum vītae hūmānae torquent
torquēre -sisse -tum = circum vertere (fīlum facere ē lānā)
pēnsum = opus faciendum
 angulus -ī *m*
grandis -e = magnus
aedicula -ae *f* = parva aedēs (: locus sacer) domestica
Lār Laris *m*, deus quī focum (domum) et familiam tuētur
pusillus -a -um = exiguus
con-dere = dēpōnere
ātriēnsis -is *m* (< ātrium) = servus cēterīs praefectus
pictūra -ae *f* = imāgō picta
Īlias -adis, Odyssīa -ae *f* (*acc* -a, -an), Homērī carmina

sīan" inquit "ac Laenātis gladiātōrium mūnus." ... ⟨*⟩

Nōs iam ad triclīnium pervēnerāmus, in cuius parte prīmā prōcūrātor ratiōnēs accipiēbat. Et quod praecipuē mīrātus sum: in postibus triclīniī fascēs erant cum secūribus fīxī, quōrum īmam partem quasi embolum nāvis aēneum fīniēbat, in quō erat scrīptum:

C. POMPEIO TRIMALCHIONI

SEVIRO AVGVSTALI

CINNAMVS DISPENSATOR

Sub eōdem titulō et lucerna bilychnis dē camerā pendēbat, et duae tabulae in utrōque poste dēfīxae erant, quārum altera – sī bene meminī – hoc habēbat īnscrīptum:

III ET PRIDIE KALENDAS IANVARIAS

C. NOSTER FORAS CENAT

altera lūnae cursum stēllārumque septem imāginēs pictās; et quī diēs bonī quīque incommodī essent distinguente bullā notābantur.

Hīs replētī voluptātibus cum cōnārēmur intrāre, exclāmāvit ūnus ex puerīs, quī super hoc officium erat positus: "Dextrō pede!" Sine dubiō paulisper trepidāvimus, nē contrā praeceptum aliquis nostrum līmen trānsīret. Cēterum ut pariter mōvimus dextrōs gressūs, servus nōbīs dēspoliātus prōcubuit ad pedēs ac rogāre coepit 'ut sē poenae ēriperēmus: nec magnum esse peccātum suum, propter quod perīclitārētur: subducta enim sibi vestīmenta dispēnsātōris in balneō, quae vix fuissent decem sēstertiōrum!'

Laenās -ātis *m*, aedīlis quīdam
mūnus = spectāculum quod populō datur (ab aedīlī)
prōcūrātor -ōris *m* = quī prō alterō negōtia cūrat
ratiō -ōnis *f* = computandī negōtium
embolum -ī *n* = rōstrum nāvis
aēneus -a -um = aereus
sē-vir Augustālis: ūnus ē sex virīs quibus officium est sacrificia facere Augustō prīncipī Rōmānō; sēvirō anteit līctor cum fascibus
bilychnis -e: lucerna b. = quae duās flammās habet
camera -ae *f* = tēctum arcuātum

lucerna bilychnis

III (tertiō) kal. = a. d. III kal.
forās = forīs
bulla -ae *f* = nota arcuāta

in-commodus -a -um : īnfēlīx
di-stinguere = mōnstrāre dīvidendō ab aliīs
bullā *suō quāque colōre*
notāre = notā significāre
re-plēre -visse -tum = implēre
voluptās -ātis *f* = dēliciae, rēs iūcunda
dubium -ī *n*: sine dubiō = certē
praeceptum -ī *n* = imperium
gressus -ūs *m* = gradus; (dextrōs) gressūs : pedēs
dē-spoliāre = spoliāre (↔ vestīre)
poenae (*dat*) ēripere = poenā līberāre
perīclitārī = in perīculō esse
sub-dūcere = surripere
decem sēstertiōrum *pretiī*

Rettulimus ergō dextrōs pedēs dispēnsātōremque in precāriō aureōs numerantem dēprecātī sumus 'ut servō remitteret poenam.' Superbus ille sustulit vultum et "Nōn tam iactūra mē movet" inquit "quam neglegentia nēquissimī servī. Vestīmenta mea cubitōria perdidit, quae mihi nātālī meō cliēns quīdam dōnāverat – Tyria sine dubiō, sed iam semel lōta. Quid ergō est? Dōnō vōbīs eum."

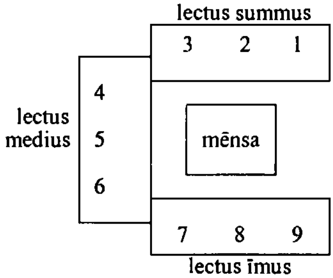
precārium -ī *n* [?]
dē-precārī = precārī (nē quid fīat)
re-mittere ↔ poscere
neglegentia -ae *f* < neglegēns
cubitōrius -a -um (< cubāre) = ad accubandum
nātālis -e < nātus; *m* = diēs n.
cliēns -entis *m* = vir pauper dīvitī subiectus
Tyria : ex purpurā Tyriā
lōtus = lautus (*part* < lavāre)
dōnō vōbīs eum : ignōscō eī vestrā grātiā
ob-ligāre = grātum facere

Obligātī tam grandī beneficiō cum intrāssēmus triclī- 31
nium, occurrit nōbīs ille īdem servus prō quō rogāverāmus, et stupentibus spissississima bāsia impēgit grātiās agēns hūmānitātī nostrae. "Ad summam, statim sciētis" ait "cui dederitis beneficium. Vīnum dominicum ministrātōris grātia est."

spissus -a -um = frequēns
im-pingere -pēgisse -pāctum = imprimere
hūmānitās -ātis *f* < hūmānus
summa -ae *f* ↔ pars; ad summam : omnīnō, plānē
ministrātor -ōris *m* = quī convīvīs *ministrat* (= servit)

figūra -ae *f* = fōrma

Figūra triclīniī

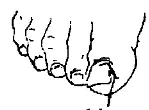

1. Trimalchiō
2. Agamemnōn
3. Hermerōs
4. Encolpius
5. Ascyltos
6. Habinnās
7. Scintilla et Fortūnāta
8. Proculus
9. Diogenēs

1. summus in summō
2. medius in summō
3. īmus in summō
4. summus in mediō
5. medius in mediō
6. īmus in mediō
7. summus in īmō
8. medius in īmō
9. īmus in īmō

[*Discumbunt convīvae. Gustātiō affertur*]

Tandem ergō discubuimus, puerīs Alexandrīnīs aquam in manūs nivātam īnfundentibus aliīsque īnsequentibus ad pedēs ac parōnychia cum ingentī subtīlitāte tollentibus. Ac nē in hōc quidem tam molestō tacēbant officiō, sed obiter cantābant! ...

parōnychium -ī *n*

gustātiō -ōnis *f* (< gustāre) = prīma cēna
Alexandrīnus -a -um < Alexandrīa, urbs Aegyptī
nivātus -a -um < nix
īn-fundere

subtīlitās -ātis *f* = dīligentia, cūra
ob-iter = ad hoc, simul

Allāta est tamen gustātiō valdē lauta (nam iam omnēs discubuerant praeter ūnum Trimalchiōnem, cui locus novō mōre prīmus servābātur). Cēterum in prōmulsidārī asellus erat Corinthius cum bisacciō positus, quī habēbat olīvās in alterā parte albās, in alterā nigrās. Tegēbant asellum duae lancēs, in quārum marginibus nōmen Trimalchiōnis īnscrīptum erat et argentī pondus. Ponticulī etiam ferrūminātī sustinēbant glīrēs melle ac papāvere sparsōs. Fuērunt et tomācula ferventia suprā crāticulam argenteam posita, et īnfrā crāticulam Syriaca prūna cum grānīs Pūnicī mālī.

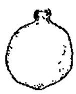

glīs -īris *m*

tomāculum -ī *n*

prūnum -ī *n*

mālum Pūnicum

servāre (+*dat*) = integrum/parātum servāre/tenēre
prōmulsidāre -is *n* = tabula in quā gustātiō appōnitur
asellus -ī *m* = parvus asinus
Corinthius = ex aere Corinthiō
bisaccium -ī *n* = duo saccī coniūnctī

olīva -ae *f*

ex olīvīs fit *oleum* -ī *n*
ponticulus -ī *m* = parvus pōns
ferrūmināre = fīgere metallō mollītō
papāver : sēmen papāveris
fervēns -entis = calidissimus
crāticula -ae *f* = parva crātis
Syriacus -a -um < Syria
grānum -ī *n* = sēmen

[*Trimalchiō accumbit mīrābiliter exōrnātus*]

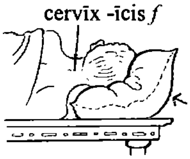
32 In hīs erāmus lautitiīs, cum ipse Trimalchiō ad symphōniam allātus est, positusque inter cervīcālia minūtissima expressit imprūdentibus rīsum. Palliō enim coccineō adrāsum exclūserat caput, circāque onerātās veste cervīcēs lāticlāviam immīserat mappam fimbriīs hinc atque illinc pendentibus. Habēbat etiam in minimō digitō sinistrae manūs ānulum grandem subaurātum, extrēmō

mappa -ae *f*

fimbriae -ārum *f pl*

cervīx -īcis *f*

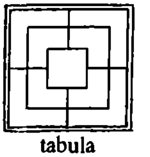

cervīcal -ālis *n*

minūtus -a -um = parvus
ex-primere -essisse -essum; expressit... rīsum: nōs imprūdentēs rīdēre coēgit
ex palliō coccin*eō* (=coccinō)
(ad-)rādere -sisse -sum = cultrō capillum/barbam tollere
ex-clūdere -s- ↔ in-clūdere
cervīcēs -um *f pl* = cervīx
lāticlāvius -a -um < lātus *clāvus* -ī *m*: līnea purpurea quā ōrnātur tunica senātōris
im-mittere = impōnere
mappa -ae *f* = linteum (ad tergendum ōs et manūs)
sub-aurātus -a -um = aurātus

vērō articulō digitī sequentis minōrem, ut mihi vidēbātur, tōtum aureum, sed plānē ferreīs velutī stēllīs ferrūminātum. Et nē hās tantum ostenderet dīvitiās, dextrum nūdāvit lacertum armillā aureā cultum ...

Ut deinde pinnā argenteā dentēs perfōdit, "Amīcī!" in- 33
quit, "Nōndum mihi suāve erat in triclīnium venīre, sed nē diūtius absēns morae vōbīs essem, omnem voluptātem mihi negāvī. Permittitis tamen fīnīrī lūsum?"

tabula

tesserae

calculī

Sequēbātur puer cum tabulā terebinthinā et crystallinīs tesserīs, notāvīque rem omnium dēlicātissimam: prō calculīs enim albīs ac nigrīs aureōs argenteōsque habēbat dēnāriōs.

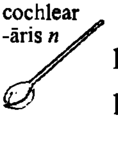
Interim, ... gustantibus adhūc nōbīs, repositōrium allātum est cum corbe in quō gallīna erat lignea patentibus in orbem ālīs, quālēs esse solent quae incubant ōva. Accessēre continuō duo servī, et symphōniā strepente scrūtārī paleam coepērunt, ērutaque subinde pāvōnīna ōva dīvīsēre convīvīs.

gallīna -ae *f*

palea -ae *f*

pāvō -ōnis *m*

Convertit ad hanc scaenam Trimalchiō vultum, et "Amīcī!" ait, "Pāvōnis ōva gallīnae iussī suppōnī, et mehercolēs timeō nē iam concepta sint! Temptēmus tamen, sī adhūc sorbilia sunt."

cochlear -āris *n*

Accipimus nōs cochleāria nōn minus sēlībrās pendentia, ōvaque – ex farīnā pinguī fīgūrāta – pertundimus. Ego quidem paene prōiēcī partem

articulus -ī *m*: singulī digitī ternōs articulōs habent

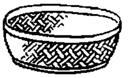
articulus

colere -uisse cultum = ōrnāre

pinna -ae *f* = penna
per-fodere -iō -fōdisse -fossum = pūrgāre
suāvis -e = dulcis, iūcundus
morae (*dat*) esse = moram afferre
lūsus -ūs *m* < lūdere
terebinthinus -a -um < *terebinthus* -ī *f*, arbor Syriaca
crystallinus -a -um < *crystallum* -ī *n*, māteria dūra similis glaciēī
dēlicātus -a -um = lautus
tessera -ae *f*; calculus -ī *m*

dēnārius aureus = aureus -ī *m*

gustāre = gustātiōnem ēsse
repositōrium -ī *n* = mēnsa s. tabula in quā cibus affertur

corbis -is *f*

in-cubāre (ōva : ōvīs)

strepere = strepitum facere
scrūtārī = īnspicere
ē-ruere -ruisse -rutum = prōmere ē locō occultō
pāvōnīnus -a -um < *pāvō*

sup-pōnere +*dat* < sub-pōnere
me-herculēs! = mehercule!
con-cipere -cēpisse -ceptum: ōvum c. = pullum facere
sorbilis -e = quī bibī potest
sī... sunt = an... sint
sē-lībra -ae *f* = lībra dīmidia
pendere = pondus habēre
farīna -ae *m*: ē farīnā fit pānis; f. pinguis : oleō mixta
pinguis -e = crassus
figūrāre (< figūra) = cōnficere
per-tundere = percutere

meam, nam vidēbātur mihi iam in pullum coīsse. Deinde, ut audīvī veterem convīvam: “Hīc nesciō quid bonī dēbet esse,” persecūtus putāmen manū, pinguissimam fīcēdulam invēnī piperātō vitellō circumdatam.

fīcēdula -ae *f*

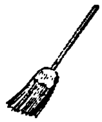
co-īre (< con-); in pullum co-*iisse* : pullus factus esse
nesciō quid = aliquid
dēbet esse = certē est

piperātus -a -um <*piper* -eris *n;* cum pipere et sale gustantur ōva (carō, holera, cēt.)
vitellus -ī *m:* ōvum dīviditur in album et vitellum

34 Iam Trimalchiō eadem omnia, lūsū intermissō, popposcerat, fēceratque potestātem clārā vōce ‘sī quis nostrum iterum vellet mulsum sūmere’, cum subitō signum symphōniā datur et gustātōria pariter ā chorō cantante rapiuntur.

potestātem facere = occāsiōnem dare
mulsum -ī *n* = vīnum melle mixtum
gustātōrium -ī *n*=prōmulsidāre
chorus -ī *m* = grex canentium

Cēterum inter tumultum cum forte paropsis excidisset et puer iacentem sustulisset, animadvertit Trimalchiō, colaphīsque obiūrgārī puerum ac prōicere rūrsus paropsidem iussit. Īnsecūtus est supellecticārius, argentumque inter reliqua pūrgāmenta scōpīs coepit verrere!

scōpae -ārum *f pl*

paropsis -idis *f* = lanx argentea
ex-cidere -disse < -cadere

colaphus -ī *m* = plāga pugnī
ob-iūrgāre = pūnīre
supellecticārius -ī *m* = servus quī domum ōrnandam cūrat
pūrgāmentum -ī *n* = sordēs, rēs sordida quae abicitur
verrere = scōpīs ūtī

Subinde intrāvērunt duo Aethiopēs capillātī cum pusillīs utribus (quālēs solent esse quī arēnam in amphitheātrō spargunt), vīnumque dedēre in manūs – aquam enim nēmō porrēxit...

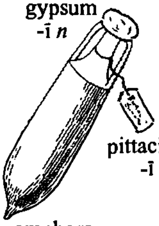
Aethiops -opis *m* < Aethiopia, Āfricae pars interior
uter utris *m* = saccus quō continētur māteria *liquida* (ut aqua/vīnum/lac/oleum)
arēna -ae *f* = solum amphitheātrī; *aquā* spargunt
por-rigere -rēxisse -rēctum = offerre (manū extendendā)

[*Vīnum centum annōrum*]

Statim allātae sunt amphorae vitreae dīligenter gypsātae quārum in cervīcibus pittacia erant affixa cum hōc titulō:

FALERNVM OPIMIANVM

ANNORVM CENTVM

gypsum -ī *n*
pittacium -ī *n*
amphora -ae *f*

vitreus -a -um < *vitrum* -ī *n:* māteria dūra per quam penetrat lūx
gypsāre = claudere *gypsō* (māteriā albā quae ūmida mollis siccāta dūra fit)
af-fīgere < ad-fīgere
Opīmiānus < Opīmius, cōnsul annō 121 a. C.

Dum titulōs perlegimus, complōsit Trimalchiō manūs et “Ēheu!” inquit, “Ergō diūtius vīvit vīnum quam homunciō. Quārē *tangomenas* faciāmus! Vīnum vīta est. Vērum Opīmiānum praestō. Herī nōn tam bonum posuī – et multō honestiōrēs cēnābant.”

Pōtantibus ergō nōbīs et lautitiās mīrantibus, larvam argenteam attulit servus sīc aptātam ut articulī eius vertebraeque laxātae in omnem partem flecterentur. Hanc cum super mēnsam semel iterumque abiēcisset, et catēnātiō mōbilis aliquot figūrās exprimeret, Trimalchiō adiēcit:

Ēheu nōs miserōs! Quam tōtus homunciō nīl est!
Sīc erimus cūnctī, postquam nōs auferet Orcus.
Ergō vīvāmus, dum licet esse bene!

[*Ferculum prīmum: duodecim signa caelestia!*]

Laudātiōnem ferculum est īnsecūtum, plānē nōn prō expectātiōne magnum – novitās tamen omnium convertit oculōs: rotundum enim repositōrium duodecim habēbat signa in orbe disposita, super quae proprium convenientemque māteriae strūctor imposuerat cibum:

[1] super *Arietem:*
cicer arietīnum;

Ariēs

[2] super *Taurum:*
būbulae frustum;

Taurus

[3] super *Geminōs:*
testiculōs ac rēnēs;

Geminī

[4] super *Cancrum:*
corōnam;

Cancer

per-legere
com-plōdere -sisse -sum = plaudere (man*ibus*)
ēheu! = heu!
homunciō -ōnis *m* = homō
tangomenas [?]
prae-stāre = praebēre, offerre

larva -ae *f*
aptāre = aptē cōnficere
vertebra -ae *f* = articulus tergī
laxāre ↔ fīgere

catēnātiō -ōnis *f* = catēnae similis fōrma
mōbilis -e = quī movērī potest
(figūrās) ex-primere : efficere, ostendere

auferet : abstulerit

bene esse = bene sē habēre, valēre; bene est mihi = bene mē habeō
ferculum -ī *n* = cibus quī ōrdine affertur (I, II, III...)
laudātiō -ōnis *f* < laudāre
prō expectātiōne = ut expectābātur
novitās -ātis *f* < novus
XII signa *caelestia*

dis-pōnere = variīs locīs (suō quidque locō) pōnere
strūctor -ōris *m* = quī (ex)struit

ariēs -etis *m*
cicer -eris *n*: pīsī genus vīle
arietīnus -a -um < ariēs; cicer a.um: arietīnō capitī simile

būbula -ae *f* = carō bovis
frustum -ī *n* = pars secta carnis

corōna -ae *f*

cancer -crī *m*

[5] super *Leōnem:*
fīcum Āfricānam;
[6] super *Virginem:*
sterilīculam;
[7] super *Lībram:*
statēram in cuius alterā parte scriblīta erat, in alterā placenta;
[8] super *Scorpiōnem:*
pisciculum marīnum;
[9] super *Sagittārium:*
oclopetam;
[10] super *Capricornum:*
locustam marīnam;
[11] super *Aquārium:*
ānserem;
[12] super *Piscēs:*
duōs mullōs.

Leō

Virgō

Lībra

Scorpiō

Sagittārius

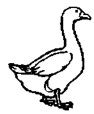
Capricornus

Aquārius

Piscēs

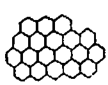
fīcus -ūs *f*

Āfricānus -a -um < Āfrica
sterilicula -ae *f* (< sterilis) = *vulva* suis virginis; vulva -ae *f* = venter suis fēminae
lībra/statēra -ae *f* = īnstrūmentum quō pondus statuitur
scriblīta -ae *f* = magna *placenta* mollis
placenta -ae *f* = pānis dulcis
scorpiō -ōnis *m*
pisciculus -ī *m* = parvus piscis
marīnus -a -um < mare
sagittārius -ī *m* = mīles quī arcum et sagittās gerit
oclopeta [?]
capricornus -ī *m*
locusta marīna

aquārius -ī *m* = quī aquam fert

ānser -eris *m*

In mediō autem caespes cum herbīs excīsus favum sustinēbat. Circumferēbat Aegyptius puer clībanō argenteō pānem.

caespes -itis *m*

favus -ī *m*

mullus -ī *m:* genus piscis
ex-cīdere -disse -sum < ex + caedere
circum-ferre
Aegyptius -a -um < Aegyptus
clībanus -ī *m:* vās clausum in quō pānis calidus servātur

⟨*⟩ ...

Nōs ut trīstiōrēs ad tam vīlēs accessimus cibōs, "Suādeō" inquit Trimalchiō "cēnēmus! Hoc est iūs cēnae."

36 Haec ut dīxit, ad symphōniam quattuor tripudiantēs prōcurrērunt superiōremque partem repositōriī abstulē-

suādeō *ut* cēnēmus
iūs iūris *n* = (1) quod iūstum est; (2) pōtiō quae ex carne coctā parātur
tripudiāre = graviter saltāre

altilis -e = quī bene altus est, pinguis; altilia -ium *n pl* = gallī/gallīnae altilēs
sūmen -inis *n* = ūber suis

Pēgasus -ī *m*, equus ālātus
Marsyās -ae *m*, satyrus quī tībiārum cantū cum Apolline certāvit
utriculus -ī *m* = parvus uter

garum -ī *n* = iūs amārum quod parātur ex piscibus

eurīpus -ī *m* = fretum, fossa aquae plēna
inceptum = coeptum

ēlēctus -a -um = ēgregius

eius-modī = tālis
methodium -ī *n* = ars mīrābilis
(carnem) carpere : secāre

scissor -ōris *m* = quī scindit vel lacerat (: carnem secat)
gesticulārī = mōtū corporis mōrēs alicuius imitārī
obsōnium -ī *n* = cibus (carō) quī ad cēnam parātur
essedārius -a -um = ex *essedō* pugnāns; *m* mīles e.
hydraulēs canit *hydraulō* (quī aquā fluente clārē sonat)
in-gerere = identidem dīcere
nihil, *abl* nihilō; nihilō minus *adv* = tamen

urbānitās -ātis *f* < urbānus
-iēns = *-iēs*: totiēns = totiēs, quotiēns = quotiēs
ē-rubēscere -buisse; ego nōn ērubuī = mē nōn puduit

ille: Hermerōs

quotiē(n)s-cumque = totiē(n)s quotiē(n)s

---

lepus -oris *m*

runt. Quō factō, vidēmus īnfrā altilia et sūmina leporemque in mediō pinnīs subōrnātum, ut Pēgasus vidērētur. Notāvimus etiam circā angulōs repositōriī Marsyās quattuor, ex quōrum utriculīs garum piperātum currēbat super piscēs, quī tamquam in eurīpō natābant.

Pēgasus

Marsyās

Damus omnēs plausum – ā familiā inceptum – et rēs ēlēctissimās rīdentēs aggredimur.

Nōn minus et Trimalchiō eiusmodī methodiō laetus "Carpe!" inquit.

essedārius

essedum -ī *n*

Prōcessit statim scissor, et ad symphōniam gesticulātus ita lacerāvit obsōnium, ut putārēs essedārium hydraulē cantante pugnāre.

hydraulēs -ae *m/f* *abl* -ē

hydraulus -ī *m*

Ingerēbat nihilō minus Trimalchiō lentissimā vōce: "Carpe! Carpe!"

Ego, suspicātus ad aliquam urbānitātem totiēns iterātam vōcem pertinēre, nōn ērubuī eum quī suprā mē accumbēbat hoc ipsum interrogāre.

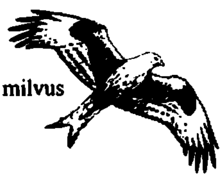
At ille, quī saepius eiusmodī lūdōs spectāverat, "Vidēs illum" inquit "quī obsōnium carpit: 'Carpus' vocātur. Itaque quotiēnscumque dīcit "Carpe!" eōdem verbō et vocat et imperat!"

[*Dē Fortūnātā, dē dīvitiīs Trimalchiōnis, dē collībertīs*]

37 Nōn potuī amplius quicquam gustāre, sed conversus ad eum, ut quam plūrima exciperem, longē accersere fābulās coepī scīscitārīque 'quae esset mulier illa quae hūc atque illūc discurreret?'

"Uxor" inquit "Trimalchiōnis, 'Fortūnāta' appellātur; quae nummōs modiō mētītur. Et modo modo quid fuit? Ignōscet mihi genius tuus – nōluissēs dē manū illīus pānem accipere! Nunc – nec quid nec quārē – in caelum abiit, et Trimalchiōnis topanta est. Ad summam: merō merīdiē sī dīxerit illī 'tenebrās esse', crēdet!

"Ipse nescit quid habeat, adeō saplūtus est. Sed haec lupātria prōvidet omnia – est ubi nōn putēs. Est sicca, sōbria, bonōrum cōnsiliōrum. Est tamen malae linguae, pīca pulvīnāris. Quem amat, amat; quem nōn amat, nōn amat!

milvus

"Ipse Trimalchiō fundōs habet quā milvī volant, nummōrum nummōs. Argentum in ōstiāriī illīus cellā plūs iacet quam quisquam in fortūnīs habet. Familia vērō – babae babae! – nōn mehercules putō decimam partem
38 esse quae dominum suum nōverit. ... Nec est quod putēs illum quicquam emere: omnia domī nāscuntur: lāna, credrae, piper. Ad summam, lacte gallīnāceum sī quaesieris, inveniēs! – Parum illī bona lāna nāscēbātur: arietēs ā Tarentō ēmit et eōs cūlāvit in gregem. – Mel Atticum ut domī nāscerētur, apēs ab Athēnīs iussit afferrī: obiter et

amplius *adv* = plūs; nōn amplius = iam nōn
ex-cipere : cognōscere
ac-cersere = arcessere (: petere)
fābula (< fārī) = sermō

modius -ī *m* [*8,75 l*]

mētīrī = quantitātem statuere numerandō
genius -ī *m* = deus prīvātus (hominēs suum quisque genium tuentem habent)
nec quid nec quārē = nesciō quōmodo
topanta *n pl* = ūna omnium
merō merīdiē = merīdiē ipsō

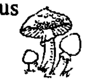
saplūtus -a -um = pecūniōsus
lupātria -ae *f* = mulier ācris [?]
prō-vidēre = ante cūrāre
sōbrius -a -um ↔ ēbrius
pulvīnāris -e < *pulvīnus* -ī *m* = cervīcal; pīca pulvīnāris = fēmina maledīcēns [?]

fundus -ī *m* = agrī, praedium
milvus -ī *m* (-a -ae *f*): avis fera
nummōrum nummī : ingēns numerus nummōrum
plūs argentī
quisquam *nostrum*
babae! = mīrum quantum!

nec est quod putēs : nec causa est cūr putēs (: nōlī putāre)
credrae [?]
lacte -is *n* = lac
gallīnāceus -a -um < gallīna
-ieris = -īveris

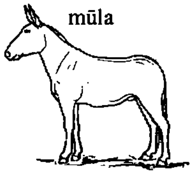
cūlāre = pellere, immittere [?]
Atticus -a -um < Attica, regiō Graeciae (caput: Athēnae)

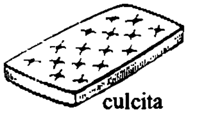
bōlētus -ī *m*

vernāculae quae sunt meliusculae ā Graeculīs fīent. – Ecce intrā hōs diēs scrīpsit, ut illī ex Indiā sēmen bōlētōrum mitterētur. – Nam mūlam quidem nūllam habet quae nōn ex onagrō nāta sit. – Vidēs tot culcitās: nūlla nōn aut conchӯliātum aut coccineum tōmentum habet. – Tanta est animī beātitūdō!

mūla

culcita -ae *f*

"Reliquōs autem collībertōs eius cavē contemnās! Valdē sūcōsī sunt. Vidēs illum quī in īmō īmus recumbit: hodiē sua octingenta possidet. Dē nihilō crēvit. Modo solēbat collō suō ligna portāre! Sed quōmodo dīcunt – ego nihil sciō, sed audīvī – : cum Incubōnī pilleum rapuisset, thēsaurum invēnit. (Ego nēminī invideō, sī quid deus dedit.) Est tamen subalapa et nōn vult sibi male. Itaque proximē cēnāculum hōc titulō prōscrīpsit: *C. Pompēius Diogenēs ex kalendīs Iūliīs cēnāculum locat; ipse enim domum ēmit.*

"Quid ille quī lībertīnī locō iacet, quam bene sē habuit! Nōn improperō illī. Sēstertium suum vīdit deciēs, sed male vacillāvit. Nōn putō illum capillōs līberōs habēre, nec meherculēs suā culpā: ipsō enim homō melior nōn est; sed lībertī scelerātī, quī omnia ad sē fēcērunt! Scītō autem: ... ubi semel rēs inclīnāta est, amīcī dē mediō! Et quam honestam negōtiātiōnem exercuit, quod illum sīc vidēs: libitīnārius fuit. Solēbat sīc cēnāre quōmodo rēx: aprōs gausapātōs, opera pistōria ... ⟨*⟩ cocōs, pistōrēs

vernāculus -a -um = domī nātus
meliusculus -a -um = melior
Graeculus -a -um = Graecus
ut *sibi* ex Indiā (India -ae *f*, Asiae regiō longinqua)
nam (quidem) = atque (etiam)
mūla -ae *f*/-us -ī *m* = iūmentum nātum ex asinō et equā
onager -grī *m* = asinus ferus
conchӯliātus -a -um = purpureus
coccineus -a -um = coccinus

tōmentum -ī *n* = culcita interior

beātitūdō -inis *f* < beātus; animī b. : eius b. (dīvitiae)
cavē *nē* contemnās! (= nōlī contemnere!)
sūcōsus -a -um = pecūniōsus

octingenta *mīlia sēstertium*
crēscere crēvisse
quōmodo = ut

Incubō -ōnis *m*, deus cūstōs thēsaurī occultī, quī pilleō eius raptō invenītur
subalapa = vir glōriōsus [?]
nōn male (: bene) sibi vult
proximē = nūper
cēnāculum -ī *n* = domūs pars superior
prō-scrībere = vēndendum/locandum nūntiāre pūblicē
locāre = prō pretiō ūtendum dare
lībertīnī locus: medius in īmō
improperāre = reprehendere
sēstertium deciēs *centēna mīlia* (10 × 100.000)
vacillāre = incertō pede stāre
capillōs līberōs : quicquam suum (nōn dēbitum)
ipsō melior : melior quam ille
ad sē fēcērunt : sua fēcērunt
in-clīnāre = deorsum flectere; *pass* dēficere, recēdere
negōtiātiō -ōnis *f* < *negōtiārī* = negōtium gerere/exercēre
libitīnārius -ī *m* = vir cuius negōtium est fūnera apparāre
gausapātōs [?] (< gausapa)
pistōrius -a -um < pistor -ōris *m* = quī pānem cōnficit

– plūs vīnī sub mēnsā effundēbātur quam aliquis in cellā habet. Phantasia, nōn homō! Inclīnātīs quoque rēbus suīs, cum timēret nē crēditōrēs illum conturbāre exīstimārent, hōc titulō auctiōnem prōscrīpsit: *C. Iūlius Proculus auctiōnem faciet rērum supervacuārum.*"

phantasia -ae *f* = quod esse vidētur, nōn est
crēditor -ōris *m* = cui dēbētur
con-turbāre (ratiōnēs): suum cuique solvere nōn posse
auctiō -ōnis *f* (< augēre): quā rēs pūblicē vēneunt auctīs quam māximē pretiīs
super-vacuus -a -um ↔ necessārius

[*Trimalchiō astrologus dē duodecim signīs*]

astrologus -ī *m* = quī astrīs studet

39 Interpellāvit tam dulcēs fābulās Trimalchiō; nam iam sublātum erat ferculum, hilarēsque convīvae vīnō sermōnibusque pūblicātīs operam coeperant dare. Is ergō reclīnātus in cubitum "Hoc vīnum" inquit "vōs oportet suāve faciātis. Piscēs natāre oportet. Rogō, mē putātis illā cēnā esse contentum quam in thēcā repositōriī vīderātis? *Sīc nōtus Ulixēs?* – Quid ergō est? Oportet etiam inter cēnandum philologiam nōsse. Patrōnō meō ossa bene quiēscant, quī mē hominem inter hominēs voluit esse! Nam mihi nihil novī potest afferrī, sīcut ille ferculus iam habuit praxim:

hilaris -e = laetus ac rīdēns
pūblicāre = pūblicum (omnium commūnem) facere
operam dare = intentus esse
re-clīnāre sē = recumbere; reclīnātus = recumbēns
= oportet vōs suāve facere
contentus -a -um: rē c. esse = rem satis esse putāre
thēca -ae *f* = id quō aliquid continētur
Sīc nōtus U.? Aenēis II.44
philologia -ae *f* = litterārum studia (nōsse = nōvisse)
patrōnus -ī *m* = lībertī quondam dominus (: Pompēius)
ferculus = ferculum
praxis -is *f* (*acc* -im): habēre praxim = dēmōnstrāre

"Caelus hic, in quō duodecim diī habitant, in totidem sē figūrās convertit, et modo fit *Ariēs;* itaque quisquis nāscitur illō signō multa pecora habet, multum lānae, caput praetereā dūrum, frontem expudōrātam, cornū acūtum. Plūrimī hōc signō scholasticī nāscuntur et arietillī."

caelus = caelum
in illō signō
pecora = pecudēs (ovēs)
expudōrātus -a -um = sine pudōre
scholasticus -ī *m* = rhētor vel rhētoris discipulus
arietillus -a -um = pugnandī cupidus [?]

Laudāmus urbānitātem mathēmaticī; itaque adiēcit: "Deinde tōtus caelus *Taurulus* fit. Itaque tunc calcitrōsī nāscuntur et bubulcī et quī sē ipsī pāscunt.

mathēmaticus -ī *m* = astrologus
taurulus -ī *m* = taurus
calcitrōsus -a -um = quī *calcitrat* (: pedibus pulsat)
bubulcus -ī *m* = pāstor boum

"In *Geminīs* autem nāscuntur bīgae et bovēs et coleī et quī utrōsque parietēs linunt.

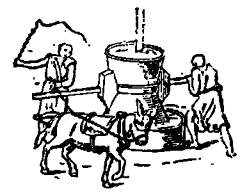
"In *Cancrō* ego nātus sum, ideō multīs pedibus stō, et in marī et in terrā multa possideō, nam cancer et hōc et illōc quadrat. Et ideō iam dūdum nihil super illum posuī nē genesim meam premerem.

"In *Leōne* cataphagae nāscuntur et imperiōsī; in *Virgine* mulierēs et fugitīvī et compedītī; in *Lībrā* laniōnēs et unguentāriī et quīcumque aliquid expediunt; in *Scorpiōne* venēnāriī et percussōrēs; in *Sagittāriō* strabōnēs, quī holera spectant, lārdum tollunt; in *Capricornō* aerumnōsī, quibus prae mala sua cornua nāscuntur; in *Aquāriō* cōpōnēs et cucurbitae; in *Piscibus* obsōnātōrēs et rhētorēs.

laniō -ōnis *m*, quī pecudēs occīdit et carnem vēndit

"Sīc orbis vertitur tamquam mola, et semper aliquid malī facit, ut hominēs aut nāscantur aut pereant. Quod autem in mediō caespitem vidētis et super caespitem favum – nihil sine ratiōne faciō: terra māter est in mediō quasi ōvum corrotundāta, et omnia bona in sē habet tamquam favus."

mola

[*Ferculum secundum: aper cum vēnātiōnis apparātū*]

"Sophōs!" ūniversī clāmāmus, et sublātīs manibus ad cameram iūrāmus 'Hipparchum Arātumque comparandōs illī nōn fuisse' – dōnec advēnērunt ministrī ac torālia prō-

bīgae = duo equī currū iūnctī
coleī -ōrum *m pl* = testiculī
: utr*um*que pariet*em*
linere lēvisse litum = operīre māteriā mollī (ut cērā, gypsō, colōre), pingere

hōc, illōc = ad hoc, ad illud

quadrāre = convenīre (ad)

genesis -is *f* (*acc* -im) = nāscendī tempus, fātum

cataphagās -ae *m* = homō edendī cupidus
imperiōsus -a -um = imperāns
compedītus -a -um = quī *compedēs* (vincula pedum) gerit
unguent*ārius* unguentum, venēn*ārius* venēnum vēndit
ex-pedīre = vēnundare
percussor -ōris *m* (< percutere) = quī hominem occīdit
strabō -ōnis *m* = cui oculī in utramque partem spectant
lār(i)dum -ī *n* = carō pinguis
aerumnōsus -a -um = miser
prae *prp+acc* = propter
cōpō -ōnis *m* = tabernārius
obsōnātor -ōris *m* = quī obsōnia emit
mola -ae *f*: īnstrūmentum rotundum quod cum frūmentō vertitur; ita sēmen *molitur* ut farīna fīat
molere -uisse -itum

cucurbita -ae *f*

cor-rotundāre = rotundum facere

vēnātiō -ōnis *f* < vēnārī
apparātus -ūs *m* < apparāre

sophōs *adv (Gr)* = optimē
Hipparchus, Arātus -ī *m*, astrologī Graecī
comparāre + *dat*: illī : cum illō
toral -ālis *n* = vestis picta quā ōrnātur torus

posuērunt in quibus rētia erant picta subsessōrēsque cum vēnābulīs et tōtus vēnātiōnis apparātus. Necdum sciēbāmus quō mitterēmus suspīciōnēs nostrās, cum extrā triclīnium clāmor sublātus est ingēns, et ecce canēs Lacōnicī etiam circā mēnsam discurrere coepērunt. Secūtum est hōs repositōrium in quō positus erat prīmae magnitūdinis aper ..., ē cuius dentibus sportellae dēpendēbant duae palmulīs textae, altera caryōtīs altera thēbaicīs replēta. Circā autem minōrēs porcellī ex coptoplacentīs factī, quasi ūberibus imminērent, scrōfam esse positam significābant. Et hī quidem apophorētī fuērunt.

palma (arbor, folium)

palma (frūctus)

Cēterum ad scindendum aprum nōn ille Carpus accessit quī altilia lacerāverat, sed barbātus ingēns, fasciīs crūrālibus alligātus et aliculā subōrnātus polymitā, strictōque vēnātōriō cultrō latus aprī vehementer percussit – ex cuius plāgā turdī ēvolāvērunt! Parātī aucupēs cum harundinibus fuērunt et eōs circā triclīnium volitantēs mōmentō excēpērunt.

fascia -ae *f*

fasciae crūrālēs

turdus -ī *m*

Inde cum suum cuique iussisset referrī Trimalchiō, adiēcit: “Etiam vidēte quam porcus ille silvāticus lōtam comēderit glandem.” Statim puerī ad sportellās accessērunt quae pendēbant ē dentibus, thēbaicāsque et caryōtās ad numerum dīvīsēre cēnantibus. ...

subsessor -ōris *m* = *vēnātor* quī ex īnsidiīs vēnātur
vēnābulum -ī *n* = iaculum vēnātōris
nec-dum = nec adhūc
suspīciō -ōnis *f* < suspicārī
Lacōnicus -a -um < Lacōnica, regiō Peloponnēsī (caput: Sparta)

sportella -ae *f*

dē-pendēre
palmula -ae *f* = palma (folium)
texere -uisse -xtum = crātem/vestem cōnficere ē fīlīs
(*palma*) caryōta, thēbaica: duo genera palmārum (frūctuum)
porcellus -ī *m* = parvus porcus
copto-placenta = placenta dūra
ūberibus im-minēre : nūtrīrī
scrōfa -ae *f* = sūs fēmina

apophorētus -a -um = quī convīvīs sēcum ferendus datur

barbātus = quī barbam gerit
crūrālis -e < crūs
al-ligāre: fasciīs alligātus : cui fasciae ligātae erant
alicula -ae *f* = pallium breve
polymitus -a -um = fīlīs variōrum colōrum textus
vēnātōrius -a -um < vēnātor
vehemēns -entis *adi* = quī vī ūtitur; *adv* -enter
plāga = vulnus
auceps -upis *m* = quī avēs capit
harundō -inis *f* = calamus quō avēs haerentēs capiuntur

ex-cipere = capere

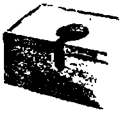
re-ferrī : afferrī
silvāticus -a -um < silva
lōtus -a -um = lautus
com-ēsse -ēdisse -ēsum = ēsse

glāns -andis *f* frūctus quercūs

ad numerum : ad symphōniam numerō canentem

lasanum -ī *n* (ubi venter exonerātur)

nancīscī nactum = adipīscī
sermōnem invītāre = ad sermōnem hortārī

[*Sermō convīvārum: Dāma dē frīgore, Seleucus dē fūnere*]

Ab hōc ferculō Trimalchiō ad lasanum surrēxit. Nōs, 41
lībertātem sine "tyrannō" nactī, coepimus invītāre convīvārum sermōnēs.

patāracina [?]

rēctā *adv* = rēctā viā

balne*us*, vīn*us* = -um
caldus -a -um = calidus
vestiārius = quī vestēs vēndit
stāminātās [=merās?] *pōtiōnēs*
(ob)dūcere = bibere
matus -a -um = ēbrius

Dāma itaque prīmus, cum pataracina poposcisset, "Diēs" inquit "nihil est. Dum versās tē, nox fit. Itaque nihil est melius quam dē cubiculō rēctā in triclīnium īre! – Et mundum frīgus habuimus. Vix mē balneus calfēcit. Tamen calda pōtiō vestiārius est. Stāminātās dūxī, et plānē matus sum. Vīnus mihi in cerebrum abiit."

fullō -ōnis *m* = quī nova texta mollit pulsandō
liquēscere = liquidus fierī
pultārius -ī *m* = magnum vās
laecasīn (*λαικάζειν*), verbum impudīcum Graecum

Excēpit Seleucus fābulae partem, et "Ego" inquit "nōn 42
cotīdiē lavor, balneus enim fullō est, aqua dentēs habet, et cor nostrum cotīdiē liquēscit. Sed cum mulsī pultārium obdūxī, frīgorī *laecasīn* dīcō!

plangere plānxisse plānctum = pectus pulsāre (ob lūctum), maerēre

fēminae plangunt — cornicinēs et tībīcinēs

fūnus

homō mortuus in lectō vītālī effertur

vītālis -e < vīta; lectus v.: quō mortuus *effertur*

lavāre = lavārī

ē-bullīre (< bulla): animam ē. : exspīrāre, morī

īn-flāre = āere implēre
minōris/plūris *pretiī*

musca -ae *f*

"Nec sānē lavāre potuī, fuī enim hodiē in fūnus. Homō bellus, tam bonus Chrȳsanthus animam ēbulliit. Modo modo mē appellāvit. Videor mihi cum illō loquī. – Heu! Ēheu! Utrēs īnflātī ambulāmus. Minōris quam muscae sumus: muscae tamen aliquam virtūtem habent – nōs nōn plūris sumus quam bullae!

bulla -ae *f*

"Et quid sī nōn abstināx fuisset? Quīnque diēs aquam in ōs suum nōn coniēcit, nōn mīcam pānis. Tamen abiit ad plūrēs. Medicī illum perdidērunt – immō magis malus fātus, medicus enim nihil aliud est quam animī cōnsōlātiō! Tamen bene ēlātus est, vītālī lectō, strāgulīs bonīs. Plānctus est optimē – manū mīsit aliquot – etiam sī malignē illum plōrāvit uxor. ..."

abstināx -ācis = abstinēns
con-icere = mittere, pōnere
mīca -ae *f* = minimum (pānis)
plūrēs : mortuōs
fāt*us* = fāt*um*
cōnsōlātiō -ōnis *f* < cōnsōlārī
(vestis) strāgula = quae sternitur (super lectum)
mortuum plangere/plōrāre : plangere/plōrāre dē mortuō
(servum) manū (: ē potestāte suā) mittere = līberāre
malignus -a -um ↔ largus (malignē : parum)

[*Philerōs dē Chrȳsanthō mortuō*]

43 Molestus fuit, Philerōsque prōclāmāvit: "Vīvōrum meminerimus! Ille habet quod sibi dēbēbātur: honestē vīxit, honestē obiit. Quid habet quod querātur? Ab asse crēvit, et parātus fuit quadrantem dē stercore mordicus tollere! Itaque crēvit quicquid tetigit tamquam favus. Putō mehercules illum relīquisse solida centum, et omnia in nummīs habuit. ... Plānē Fortūnae fīlius: in manū illīus plumbum aurum fīēbat. Facile est autem ubi omnia quadrāta currunt.

stercus -oris *n*

quod *eī* dēbēbātur
ob-īre = mortem ob-īre, morī
quid habet = quam causam h.
quadrāns -antis *m* = nummus minimus, quārta pars assis
mordicus *adv* = dentibus
quic-quid = quid-quid
solidus -a -um ↔ liquidus; solida centum : integra centum *mīlia sēstertium*
plumbum -ī *n* = metallum vīlissimum
: omnia facile prōcēdunt

"Et quot putās illum annōs sēcum tulisse? Septuāgintā et suprā. Sed corneolus fuit, aetātem bene ferēbat – niger tamquam corvus. Nōveram hominem ōlim ōliōrum, et adhūc salāx erat. Nōn mehercules illum putō in domō canem relīquisse! Immō etiam pullārius erat – omnis minervae homō! Nec improbō – hoc sōlum enim sēcum tulit."

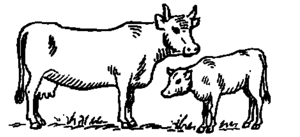
sēcum *in sepulcrum* tulisse
corne(ol)us -a -um = dūrus ac siccus (ut cornū)
ōlim ōliōrum = ōlim
salāx -ācis (< salīre) = parātus ad fēminās comprimendās
pullārius -ī *m* (< pullus) = vir quī puerōs amat
minerva -ae *f* = ars, nātūrae genus
improbāre ↔ probāre

[*Ganymēdēs dē annōnā, dē aedīlibus, dē diīs īrātīs*]

Haec Philerōs dīxit, illa Ganymēdēs: "Nārrātis quod 44
nec ad caelum nec ad terram pertinet – cum interim nēmō cūrat quid annōna mordet. Nōn meherculēs hodiē buccam pānis invenīre potuī. Et quōmodo siccitās persevērat! Iam annum ēsurītiō fuit. Aedīlēs – male ēveniat! – quī cum pistōribus collūdunt: "Servā mē, servābō tē!" Itaque populus minūtus labōrat. Nam istī māiōrēs maxillae semper Sāturnālia agunt.

"Ō, sī habērēmus illōs leōnēs quōs ego hīc invēnī cum prīmum ex Asiā vēnī! Illud erat vīvere! ... Meminī Safīnium: tunc habitābat ad arcum veterem, mē puerō. Piper, nōn homō! Is, quācumque ībat, terram adūrēbat. Sed rēctus, sed certus, amīcus amīcō, cum quō audācter possēs in tenebrīs micāre. In Cūriā autem – quōmodo singulōs tractābat! Nec schēmās loquēbātur, sed dīrēctum. Cum ageret porrō in forō, sīc illīus vōx crēscēbat tamquam tuba! Nec sūdāvit umquam nec expuit. ... Et quam benignus resalūtāre, nōmina omnium reddere, tamquam ūnus dē nōbīs. Itaque illō tempore annōna prō lutō erat. Asse pānem quem ēmissēs, nōn potuissēs cum alterō dēvorāre – nunc oculum būblum vīdī māiōrem!

"Heu, heu! Quotīdiē pēius! Haec colōnia retrōversus crēscit tamquam cōda vitulī. Sed quārē? Habēmus aedīlem nōn trium cauniārum, quī sibi māvult assem quam vītam nostram! Itaque domī

vacca -ae *f* vitulus -ī *m*

annōna -ae *f* = frūmentum eiusque pretium; quid a. mord*eat*
bucca -ae *f* = *māla*, ōs, quantum ōs capit
siccitās -ātis *f* = tempus siccum
ēsurītiō -ōnis *f* = famēs
male ēveniat *iīs!*
col-lūdere = sē coniungere illūdendī causā
maxilla -ae *f* = māla, bucca; maxillae : hominēs avidī
Sāturnālia agere : in luxū vītam agere
leō : vir fortis ac ferōx

Safīnius -ī *m*
: magis piper quam homō! (: homō ācerrimus)
ad-ūrere = ūrere, torrēre
rēctus, certus: probus, fīdus *fuit*
audāx, *adv* audācter < -āciter
micāre: lūdere digitīs extentīs numerandīs
schēma -ae *f* = ōrnāmenta ōrātiōnis (↔ dīrēctum)
dīrēctus -a -um = quī rēctā it
cum *causās* ageret
sūdāre = sūdōrem ēdere
ex-(s)puere -uisse = *spuere* = *spūtum* (-ī *n*) ex ōre ēmittere
re-salūtā*bat*, reddē*bat*
lutum -ī *n* = sordēs; prō lutō esse = minimī pretiī esse
pānem quem asse ēmissēs...

būb(u)lus -a -um < bōs
quotīdiē = cotīdiē
retrō-versus *adv* = retrō

cōda -ae *f* = cauda
Caunius -a -um < Caunus, cīvitās Asiae; *f* = fīcūs genus vīle; nōn trium cauniārum = minimī pretiī, nēquam

gaudet: plūs in diē nummōrum accipit quam alter patrimōnium habet. Iam sciō unde accēperit dēnāriōs mīlle aureōs. Sed sī nōs coleōs habērēmus, nōn tantum sibi placēret! Nunc populus est domī leōnēs, forās vulpēs.

vulpēs -is *f*

mūs mūris *m*

coleōs habēre = vir esse
forās = foris

"Quod ad mē attinet, iam pannōs meōs comēdī, et sī persevērat haec annōna, casulās meās vēndam. Quid enim futūrum est, sī nec diī nec hominēs huius colōniae miserentur? Ita meōs frūnīscar ut ego putō omnia illa ā diibus fierī. Nēmō enim caelum caelum putat, nēmō ieiūnium servat, nēmō Iovem pilī facit, sed omnēs, opertīs oculīs, bona sua computant. Anteā stolātae ībant nūdīs pedibus in clīvum, passīs capillīs, mentibus pūrīs, et Iovem aquam exōrābant. Itaque statim urceātim plovēbat – aut tunc aut numquam – et omnēs redībant ūdī tamquam mūrēs! Itaque diī pedēs lānātōs habent, quia nōs religiōsī nōn sumus. Agrī iacent –."

stola -ae *f*

urceus -ī *m*

at-tinēre = pertinēre
pannus -ī *m* = vestis vetus; comēdī : prō cibō vēndidī
casula -ae *f* = (parva) casa; *pl* domus
frūnīscī (+ *acc*) = fruī; ita meōs frūnīscar ut = profectō
diibus *abl pl* = diīs
ieiūnium -ī *n* = tempus quō nihil ēstur (religiōnis causā)
pilus -ī *m* = capillus ūnus; pilī facere = minimī aestimāre
stolāta = quae *stolam* (vestem mātrōnae) gerit
clīvum *Capitōlīnum*
ex-ōrāre = precibus petere; Iovem : ā Iove; aquam : *pluviam* = imbrem
urceātim *adv* = quasi ex *urceīs*
pluere -uisse: pluit = pluvia cadit; plovēbat = pluēbat
ūdus -a -um = ūmidus
lānātus < lāna; diī pedēs lānātōs habent : diī auxiliō venīre nōlunt [?]
religiōsus -a -um (< religiō) = quī deōs verētur, pius

[*Echīōn dē Titī mūnere gladiātōriō et dē fīliolō suō*]

"Ōrō tē" inquit Echīōn centōnārius, "melius loquere! "Modo sīc, modo sīc!" inquit rūsticus: varium porcum perdiderat. Quod hodiē nōn est, crās erit – sīc vīta trūditur. Nōn mehercules patria melior dīcī potest, sī hominēs habēret. Sed labōrat hōc tempore, nec haec sōla. Nōn dēbēmus dēlicātī esse: ubīque medius caelus est. Tū sī aliubī fueris, dīcēs 'hīc porcōs coctōs ambulāre!'

Titus, aedīlis quī mūnus dabit
centōnārius -ī *m* = quī *centōnēs* vēndit (centō -ōnis *m* = vestis strāgula ex pannīs cōnfecta)
trūdere = pellere, agere
dēlicātus = cui nihil placet (↔ contentus)
ali-ubī = aliō locō

excellent*e n* = excellēns
trīduum -ī *n* = trēs diēs
familia : grex gladiātōrum
lanisticius -a -um = quem exercuit *lanista*
caldi-cerebrius = caldī cerebrī
erit *ali*quid
utique = certē quidem
domesticus : familiāris
mixcix [?]
ferrum : gladiōs

lanista -ae *m:* quī gladiātōrēs exercet

"Et ecce habitūrī sumus mūnus excellente in trīduō diē fēstā. Familia nōn lanisticia, sed plūrimī lībertī. Et Titus noster magnum animum habet et est caldicerebrius: aut hoc aut illud, erit quid utique. Nam illī domesticus sum: nōn est mixcix. Ferrum optimum datūrus est, sine fugā:

carnārium
in mediō

carnārium -ī *n* (< carō) = caedēs multōrum, strāgēs
habet unde *sūmat pecūniam*
sēstertium trecentiēs *centēna mīlia* (300 × 100.000)
quadringenta *mīlia*
im-pendere -disse = solvere; ut … impendat : etiam sī i.erit
sempiternus -a -um = aeternus; *adv* -ō
Māniī -ōrum *m pl* [?]
Glycō -ōnis *m*
dēlectār*ētur* (*dēp*) = dēlectār*et*
zēlotypus -a -um = quī coniugis adulterō invidet
amāsiunculus -ī *m* = adulter
sēstertiārius -a -um = vīlis
trā-dūcere : expōnere (populō)

matella : mulier impudīca
digna quam… = d. ut eam…
iactāret *cornibus*
asinum *caedere* nōn potest
strātum -ī *n* = strāgula
(sub)ol-facere = odōrem sentīre nāsō, praesentīre
quia... = M.am...datūrum esse
epulum -ī *n* = cēna pūblica
sciās oportet : tē scīre o., scītō
plēnīs vēlīs (: facile) v*incit*ūrum = victūrum *esse* (comitiīs quibus M. et N. certābunt)

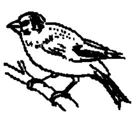
carnārium in mediō, ut amphitheātrum videat. Et habet unde: relictum est illī sēstertium trecentiēs: dēcessit illīus pater – male! – ; ut quadringenta impendat, nōn sentiet patrimōnium illīus – et sempiternō nōminābitur! Iam Māniōs aliquot habet, et mulierem essedāriam, et dispēnsātōrem Glycōnis, quī dēprehēnsus est cum dominam suam dēlectārētur. Vidēbis populī rīxam inter zēlotypōs et amāsiunculōs! Glycō autem, sēstertiārius homō, dispēnsātōrem ad bēstiās dedit. Hoc est sē ipsum trādūcere! Quid servus peccāvit, quī coāctus est facere? Magis illa matella digna fuit quam taurus iactāret! Sed quī asinum nōn potest, strātum caedit. …

"Sed subolfaciō quia nōbīs epulum datūrus est Mammaea: bīnōs dēnāriōs mihi et meīs. Quod sī hoc fēcerit, ēripiet Norbānō tōtum favōrem. Sciās oportet plēnīs vēlīs hunc vincitūrum. Et rē vērā, quid ille nōbīs bonī fēcit?

Dedit gladiātōrēs sēstertiāriōs iam dēcrepitōs, quōs sī sufflāssēs, cecidissent! – iam meliōrēs bēstiāriōs vīdī. ...

46 "Vidēris mihi, Agamemnōn, dīcere: "Quid iste argūtat molestus?" Quia tū, quī potes loquī, nōn loqueris. Nōn es nostrae fasciae et ideō pauperōrum verba dērīdēs. Scīmus tē prae litterās fatuum esse. Quid ergō est? Aliquā diē tē persuādeam, ut ad vīllam veniās et videās casulās nostrās? Inveniēmus quod mandūcēmus: pullum, ōva. Bellē erit. ...

"Et iam tibi discipulus crēscit cicarō meus. Iam quattuor partēs dīcit. Sī vīxerit, habēbis ad latus servulum. Nam quicquid illī vacat, caput dē tabulā nōn tollit. Ingeniōsus est et bonō fīlō, etiam sī in avēs morbōsus est. Ego illī iam trēs cardēlēs occīdī – et dīxī quia mūstella comēdit!

cardēlis -is *f*

mūstella -ae *f*

Invēnit tamen aliās nēniās, et libentissimē pingit. Cēterum iam Graeculīs calcem impingit, et Latīnās coepit nōn male appetere. ... Ēmī ergō nunc puerō aliquot libra rubricāta, quia volō illum ad domūsiōnem aliquid dē iūre gustāre. Habet haec rēs pānem. ... Ideō illī cotīdiē clāmō: "Prīmigenī, crēde mihi: quicquid discis tibi discis. Vidēs Philerōnem causidicum: sī nōn didicisset, hodiē famem ā labrīs nōn abigeret; modo modo collō suō circumferēbat onera vēnālia – nunc etiam adversus Norbānum sē extendit. Litterae thēsaurum est, et artificium numquam moritur."

calx -cis *f*: pedis pars posterior

dēcrepitus -a -um = cōnfectus aetāte, dēbilis
suf-flāre = flāre (paulum)
bēstiārius -ī *m* = quī cum bēstiīs pugnat in amphitheātrō
argūtāre = fābulārī

nostrae fasciae (*gen*) = nostrī generis, ūnus dē nōbīs
pauper*ōrum* = pauper*um*
fatuus -a -um = stultus

tibi persuādeam (: -ēbō)

mandūcāre = dentibus ūtī, ēsse

bellē esse = bene esse
cicarō -ōnis *m* = fīliolus
IV partēs dīcere = numerōs in quārtās partēs dīvidere
servulus -ī *m* = parvus servus
quicquid *temporis*
vacāre = vacuum esse
ingeniōsus -a -um (< ingenium) = bonō ingeniō
bonō fīlō = bonā nātūrā
morbōsus -a -um < morbus; in avēs m. : avium nimis studiōsus

: 'mūstellam *eās* comēdisse'

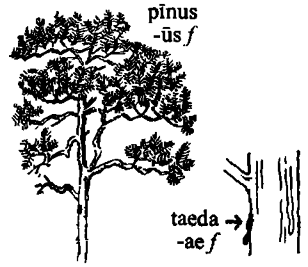
nēniae -ārum *f pl* = nūgae
Graec(ul)īs *litterīs* calcem impingit (calcitrat) : Graecās litterās recūsat/repudiat
ap-petere = cupidē petere
libr*a n pl* = librōs
rubricātus -a -um: liber r. = rubrō colōre scrīptus (dē iūre)
ad/in domūsiōnem (< domus + ūsus) = ad ūsum domī
Prīmigenius -ī *m*, nōmen fīliī
Philerō -ōnis *m*
causidicus -ī *m* = cuius negōtium est causās dīcere/agere

vēnālis -e = vēndendus, quī vēnit
: Norbānum aequāre cōnātur
thēsaur*um* = thēsaur*us*
artificium -ī *n* = ars, id quod discitur

[Trimalchiō dē ventre suō]

Eiusmodī fābulae vibrābant, cum Trimalchiō intrāvit, 47
et, dētersā fronte, unguentō manūs lāvit; spatiōque minimō interpositō, “Ignōscite mihi” inquit, “amīcī! Multīs iam diēbus venter mihi nōn respondit. Nec medicī sē inveniunt. Prōfuit mihi tamen mālicorium et taeda ex acētō. Spērō tamen, iam pudōrem sibi impōnet. Aliōquīn circā stomachum mihi sonat – putēs taurum! Itaque, sī quis vestrum voluerit suā rē causā facere, nōn est quod illum pudeātur. Nēmō nostrum solidē nātus est. Ego nūllum putō tam magnum tormentum esse quam continēre. Hoc sōlum vetāre nē Iovis potest.

“Rīdēs, Fortūnāta? quae solēs mē nocte dēsomnem facere! Nec tamen in triclīniō ūllum vetuī facere quod sē iuvet. Et medicī vetant continēre. – Vel sī quid plūs venit, omnia forās parāta sunt: aqua, lasanī et cētera minūtālia. Crēdite mihi: anathȳmiāsis in cerebrum it et in tōtō corpore flūctum facit. Multōs sciō sīc periisse, dum nōlunt sibi vērum dīcere.”

Grātiās agimus līberālitātī indulgentiaeque eius – et subinde castīgāmus crēbrīs pōtiunculīs rīsum!

spatium = tempus; spatiō inter-positō = post spatium

respondēre : suō mūnere fungī
nōn sē invenīre = nescīre quid faciendum sit
taeda -ae *f* = quod ē *pīnū* fluit
acētum -ī *n* = vīnum amārum; ex acētō = cum acētō cocta
: iam *ventrem* pudōrem sibi *impositūrum esse*
aliō-quīn *adv* = aliter
stomachus -ī *m* = venter
tam sonat (tantus sonus fit) *ut* putēs taurum *esse*

suā rē causā facere = rem necessāriam facere
nōn est quod illum pude*at* = causa nōn est cūr…
solidē (: ut statua marmorea!)
tormentum -ī *n* = cruciātus
ventrem con-tinēre
nē Iovis (= Iuppiter) *quidem*

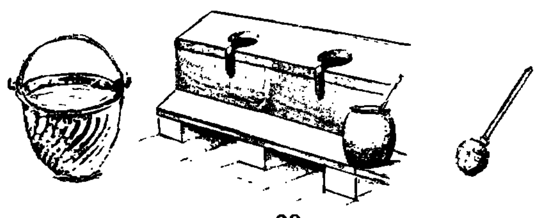
dē-somnis -e = vigilāns

ūllum : quemquam

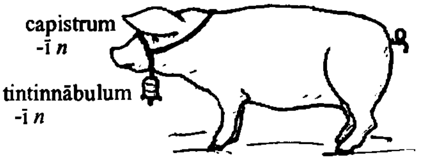
lasanī = lasan*a*
minūtālia -ium *n pl* = rēs minūtae
anathȳmiāsis *f* = āēr ascendēns

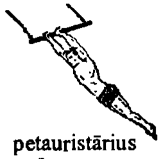
flūctus -ūs *m* < fluere

līberālitās -ātis *f* < *līberālis -e* = benignus et largus
indulgentia -ae *f* = animus quī multa permittit
castīgāmus : sēdāmus
pōtiuncula -ae *f* = pōtiō

aqua, lasana et cētera minūtālia

petauristārius
-ī *m*

[*Ferculum tertium: sūs tomāculīs replētus*]

Nec adhūc sciēbāmus nōs 'in mediō' quod āiunt 'clīvō' labōrāre. Nam, commundātīs ad symphōniam mēnsīs, trēs albī suēs in triclīnium adductī sunt, capistrīs et tintinnābulīs cultī, quōrum ūnum 'bīmum' nōmenclātor esse dīcēbat, alterum 'trīmum', tertium vērō iam 'sexennem'.

in mediō clīvō labōrāmus = restant nōbīs tot labōrēs quot iam passī sumus
com-mundāre = mundum facere
nōmenclātor -ōris *m* = servus quī nōmina prōclāmat
bīmus -a -um = II annōrum
trīmus -a -um = III annōrum
sexennis -e = VI annōrum

Ego putābam petauristāriōs intrāsse, et porcōs, sīcut in circulīs mōs est, portenta aliqua factūrōs. Sed Trimalchiō, expectātiōne discussā, "Quem" inquit "ex eīs vultis in cēnam statim fierī? Gallum enim gallīnāceum, penthiacum et eiusmodī nēniās rūsticī faciunt – meī cocī etiam vitulōs aēnō coctōs solent facere!" Continuōque cocum vocārī iussit et, nōn expectātā ēlēctiōne nostrā, māximum nātū iussit occīdī; et clārā vōce: "Ex quotā decuriā es?"

circulus = locus forī quem spectātōrēs circumstant
portenta : mīrācula
dis-cutere -iō -ssisse -ssum = dispellere, omittere
gallus gallīnāceus = gallus
penthiacum -ī *n* = frusta carnis cocta [?]
aēnum -ī *n* = vās aēneum
ēlēctiō -ōnis *f* < ēligere
quotus -a -um? : prīmus? secundus? tertius? quārtus? ...
decuria -ae *f* (< decem) = dēnī hominēs (servī)

Cum ille 'sē ex quadrāgēsimā' respondisset, "Ēmptīcius an" inquit "domī nātus?"

(servus) ēmptīcius = ēmptus

"Neutrum" inquit cocus, "sed testāmentō Pānsae tibi relictus sum."

relictus : lēgātus

"Vidē ergō" ait "ut dīligenter pōnās! Sī nōn, tē iubēbō in decuriam viātōrum conicī."

pōnās : appōnās (convīvīs), coquās
viātor -ōris *m* = cursor

Et cocum quidem, potentiae admonitum, in culīnam obsōnium dūxit.

potentiae (*gen* = dē potentiā) *dominī* admonitum
obsōnium (*nōm!*) : sūs coquendus

48 Trimalchiō autem mītī ad nōs vultū respexit, et "Vīnum" inquit "sī nōn placet, mūtābō. Vōs illud oportet

: oportet vōs illud bonum facere

bonum faciātis. Deōrum beneficiō nōn emō, sed nunc quicquid ad salīvam facit in suburbānō nāscitur eō quod ego adhūc nōn nōvī – dīcitur cōnfīne esse Tarracīniēnsibus et Tarentīnīs! Nunc coniungere agellīs Siciliam volō, ut cum in Āfricam libuerit īre, per meōs fīnēs nāvigem!

“Sed nārrā tū mihi, Agamemnōn: quam contrōversiam hodiē dēclāmāstī? – Ego autem, sī causās nōn agō, in domūsiōnem tamen litterās didicī. Et nē mē putēs studia fastīdītum, trēs bibliothēcās habeō, ūnam Graecam, alteram Latīnam –. Dīc ergō, sī mē amās, peristasim dēclāmātiōnis tuae.”

Cum dīxisset Agamemnōn: “Pauper et dīves inimīcī erant – ” ait Trimalchiō: “Quid est ‘pauper’?” “Urbānē!” inquit Agamemnōn, et nesciō quam contrōversiam exposuit.

Statim Trimalchiō “Hoc” inquit “sī factum est, contrōversia nōn est. Sī factum nōn est, nihil est!”

Haec aliaque cum effūsissimīs prōsequerēmur laudātiōnibus, “Rogō” inquit, “Agamemnōn mihi cārissime, numquid duodecim aerumnās Herculis tenēs, aut dē Ulixe fābulam quemadmodum illī Cyclōps pollicem extorsit? Solēbam haec ego puer apud Homērum legere. Nam Sibyllam quidem Cūmīs ego ipse oculīs meīs vīdī in ampullā pendēre, et cum illī puerī dīcerent: “Σίβυλλα, τί θέλεις;” respondēbat illa: “Αποθανεῖν θέλω.””

Nōndum efflāverat omnia, cum repositōrium cum sue 49
ingentī mēnsam occupāvit. Mīrārī nōs celeritātem coepi-

salīva -ae *f* = spūtum; ad s.am facit = facit ut salīva fluat
in *praediō* suburbānō
cōn-fīnis -e (+*dat*) = cui fīnis commūnis est, fīnitimus
Tarracīn(i)ēnsēs < Tarracīna, oppidum Latiī maritimum
agellus -ī *m* = (parvus) ager
mihi libuerit īre

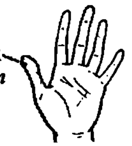
contrōversia -ae *f* = certāmen dē iūre
dē-clāmāre = ōrātiōnēs habēre discendī causā ad rhētorem

fastīdīre = dēspicere, spernere; fastīdītum = fastīdientem
peristasis -is (*acc* -im) *f* = rēs prōposita, causa
dēclāmātiō -ōnis *f* < dēclāmāre

urbānē *dīxistī*

nesciō quam = aliquam

pollex -icis *m*

effūsus -a -um = abundāns
prō-sequī laudātiōne = laudāre
num-quid = num
aerumna -ae *f* = labor
tenēs : *memoriā* tenēs, nōvistī
ex-torquēre -sisse -tum = torquendō laedere

ampulla -ae *f* = parva amphora

Σίβυλλα = Sibylla (*Gr*)
τί θέλεις; [*ti theleis?*] = quid vīs? (*Gr*)
αποθανεῖν θέλω [*apothanein thelō*] = morī volō (*Gr*)
ef-flāre < ex- + flāre
occupāre = complēre, operīre
celeritās -ātis *f* < celer

mus et iūrāre 'nē gallum quidem gallīnāceum tam citō percoquī potuisse!' – tantō quidem magis quod longē māior nōbīs porcus vidēbātur esse quam paulō ante aper fuerat.

per-coquere

Deinde magis magisque Trimalchiō intuēns eum "Quid? Quid?" inquit, "Porcus hic nōn est exinterātus? Nōn mehercules est! Vocā, vocā cocum in mediō!"

ex-interāre = viscera dēmere
in mediō : in medium

Cum cōnstitisset ad mēnsam cocus trīstis et dīceret 'sē oblītum esse exinterāre', "Quid? oblītus?" Trimalchiō exclāmat, "Putēs illum piper et cumīnum nōn coniēcisse! Dēspoliā!"

cumīnum -ī *n*

dēspoliā *eum*

Nōn fit mora: dēspoliātur cocus, atque inter duōs tortōrēs maestus cōnsistit. Dēprecārī tamen omnēs coepērunt et dīcere: "Solet fierī. Rogāmus, mittās! Posteā sī fēcerit, nēmō nostrum prō illō rogābit."

tortor -ōris *m* (< torquēre) = quī cruciat
rogāmus *ut eum* mittās (: impūne dīmittās)

Ego, crūdēlissimae sevēritātis, nōn potuī mē tenēre, sed inclīnātus ad aurem Agamemnonis "Plānē" inquam "hic dēbet servus esse nēquissimus: aliquis oblīvīscerētur porcum exinterāre?! Nōn mehercules illī ignōscerem sī piscem praeterīsset!"

sevēritās -ātis *f* < sevērus
dēbet esse = certē est
sī piscem *exinterāre* praeteriisset (= neglēxisset)

At nōn Trimalchiō – quī relaxātō in hilaritātem vultū "Ergō" inquit "quia tam malae memoriae es, palam nōbīs illum exinterā!"

re-laxāre = solvere, lēnīre
hilaritās -ātis *f* < hilaris
palam *prp* + *abl* = cōram

Receptā cocus tunicā cultrum arripuit, porcīque ventrem hinc atque illinc timidā manū secuit. Nec mora: ex plāgīs ponderis inclīnātiōne crēscentibus tomācula cum botulīs effūsa sunt!

ar-ripere -uisse -reptum < ad + rapere
inclīnātiō -ōnis *f* < inclīnāre; ponderis i.e : quia pondus inclīnābat (premēbat)
botulus -ī *m* = tomāculum nigrum

[*Trimalchiō dē aere Corinthiō, dē vitrō, dē argentō*]

Plausum post hoc automatum familia dedit et "Gāiō 50
fēlīciter!" conclāmāvit. Nec nōn cocus pōtiōne honōrātus est et argenteā corōnā, pōculumque in lance accēpit Corinthiā. Quam cum Agamemnōn propius cōnsīderāret, ait Trimalchiō: "Sōlus sum quī vēra Corinthea habeam."

Expectābam ut prō reliquā īnsolentiā dīceret 'sibi vāsa Corinthō afferrī', sed ille melius "Et forsitan" inquit "quaeris, quārē sōlus Corinthea vēra possideam? Quia scīlicet aerārius ā quō emō 'Corinthus' vocātur! Quid est autem Corintheum nisi quis ā Corinthō habet?

"Et nē mē putētis nesapium esse, valdē bene sciō unde prīmum Corinthea nāta sint: Cum Īlium captum est, Hannibal, homō vafer et magnus stēliō, omnēs statuās aēneās et aureās et argenteās in ūnum rogum congessit et eās incendit: factae sunt in ūnum aera miscellānea. Ita ex hāc massā fabrī sustulērunt et fēcērunt catilla et paropsidēs et statuncula. Sīc Corinthea nāta sunt, ex omnibus in ūnum, nec hoc nec illud.

"Ignōscētis mihi quod dīxerō: ego mālō mihi vitrea, certē nōn olunt. Quod sī nōn frangerentur, māllem mihi quam aurum. Nunc autem vīlia sunt.

"Fuit tamen faber quī fēcit phialam vitream quae nōn 51
frangēbātur. Admissus ergō ad Caesarem est cum suō mūnere. ⟨Phialam porrēxit⟩ Caesarī, deinde fēcit reporrigere – et illam in pavīmentum prōiēcit! Caesar nōn pote valdius quam expāvit. At ille sustulit phialam dē terrā:

automatum -ī *n* = rēs arte mīrābilī facta
Gāiō fēlīciter *ēveniat!*
nec nōn = atque etiam

cōnsīderāre = intuērī

vāsa Corinth*ia*

īnsolentia -ae *f* < īnsolēns

stēliō -ōnis *m*

aerārius -ī *m* = quī rēs aereās vēndit

nesapius -a -um (< ne- + sapere) = ignārus

vafer -fra -frum = quī dolō ūtitur
stēliō : vir fallāx
con-gerere = cōnferre

miscellāneus -a -um = mixtus
massa -ae *f* = magna metallī cōpia, mōlēs
catīllus -ī *m* /-um -ī *n* = vās
statunculum -ī *n* = parva statua

vitrea *n pl* = vāsa vitrea

olēre/olere = odōrem ēmittere

phiala -ae *f* = patera

fēcit re-porrigere : rogāvit ut *sibi* re-porrigeret
pavīmentum -ī *n* = solum dūrum (lapidibus opertum)
pote (est) = potest; nōn pote valdius quam = valdissimē

collīsa erat tamquam vāsum aēneum. Deinde martiolum dē sinū prōtulit, et phialam ōtiō bellē corrēxit. Hōc factō, putābat sē solium Iovis tenēre, utique postquam ille dīxit: "Numquid alius scit hanc condītūram vitreōrum?" Vidē modo: postquam negāvit, iussit illum Caesar dēcollārī! – quia enim, sī scītum esset, aurum prō lutō habērēmus.

martiolus -ī *m*

52 "In argentō plānē studiōsus sum. Habeō scyphōs urnālēs – plūs minus – ⟨*⟩ quemadmodum Cassandra occīdit fīliōs suōs, et puerī mortuī iacent sīc ut vīvere putēs! Habeō capidem ... ubi Daedalus Niobam in equum Trōiānum inclūdit. Nam Hermerōtis pugnās et Petraītis in pōculīs habeō, omnia ponderōsa. Meum enim intellegere nūllā pecūniā vēndō!"

scyphus -ī *m*

capis -idis *f*

calix -icis *m*

Haec dum refert, puer calicem prōiēcit. Ad quem respiciēns Trimalchiō "Citō" inquit "tē ipsum caede, quia nūgāx es!" Statim puer dēmissō labrō ōrāre. At ille "Quid mē" inquit "rogās? Tamquam ego tibi molestus sim! Suādeō, ā tē impetrēs nē sīs nūgāx!" Tandem ergō exōrātus ā nōbīs missiōnem dedit puerō. Ille dīmissus circā mēnsam percucurrit. ⟨*⟩

⟨Hīc matellam poposcit Trimalchiō⟩ et "Aquam forās, vīnum intrō!" clāmāvit. Excipimus urbānitātem iocantis, et ante omnēs Agamemnōn, quī sciēbat quibus meritīs revocārētur ad cēnam! Cēterum laudātus Trimalchiō hila-

col-līdere -sisse -sum < con- + laedere
vāsum -ī *n* = vās
ōtiō (*abl*) : quiētē
solium Iovis tenēre : fēlīcissimum esse
condītūra -ae *f* = modus cōnficiendī
dē-collāre (< collum) = secūrī necāre
prō lutō habēre = minimī aestimāre
in argentō studiōsus : argentī s.
urnālis -e = quī *urnam* (= amphorae dīmidium) capit
⟨*⟩ ⟨ōrnātōs imāginibus⟩
nōn Cassandra, sed *Mēdēa* fīliōs suōs occīdit
Daedalus *Pāsiphaēn* in *vaccam* ligneam inclūsit (Pāsiphaē -ēs *f*, Sōlis fīlia, coniūnx Mīnōis, māter Mīnōtaurī)
Hermerōs -ōtis, Petraītēs -is, gladiātōrēs illūstrēs
ponderōsus -a -um = gravis
intellegere *n indēcl* = mēns intellegēns
re-ferre = memorāre, nārrāre
caede : verberā
nūgāx -ācis *adi* < nūgae
ōrāre *coepit*
tibi suādeō *ut*...
ex-ōrāre = ōrandō mītigāre
missiō -ōnis *f* < mittere; missiōnem dare = ignōscere
per-currere
intrō *adv* ↔ forās
plausū excipimus
re-vocāre = iterum vocāre

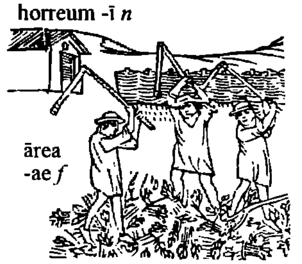
cordāx

rius bibit et iam ēbriō proximus "Nēmō" inquit "vestrum rogat Fortūnātam meam ut saltet? Crēdite mihi: cordācem nēmō melius dūcit." Atque ipse, ērēctīs suprā frontem manibus, Syrum histriōnem exhibēbat, concinente tōtā familiā: *Madeia perimadeia!* Et prōdīsset in medium, nisi Fortūnāta ad aurem accessisset – crēdō, dīxerit 'nōn decēre gravitātem eius tam humilēs ineptiās!' ...

[*Āctuārius ācta praediōrum recitat*]

Et plānē interpellāvit saltātiōnis libīdinem āctuārius, 53
quī tamquam urbis ācta recitāvit:

horreum -ī *n*

ārea -ae *f*

frūmentum teritur (pulsātur ut sēmen dīvidātur ā paleā)

VII kalendās Sextīlēs: in praediō Cūmānō, quod est Trimalchiōnis, nātī sunt puerī XXX, puellae XL; sublāta in horreum ex āreā trīticī mīlia modium quīngenta; bovēs domitī quīngentī.

Eōdem diē: Mithridātēs servus in crucem āctus est, quia Gāī nostrī geniō male dīxerat.

Eōdem diē: In arcam relātum est quod collocārī nōn potuit: sēstertium centiēs.

Eōdem diē: Incendium factum est in hortīs Pompēiānīs, ortum ex aedibus Nastae vīlicī.

"Quid?" inquit Trimalchiō, "Quandō mihi Pompēiānī hortī ēmptī sunt?"

ēbriō proximus = paene ēbrius

cordāx -ācis *m* = genus saltandī rapidum

histriō -ōnis *m* = quī in theātrō fābulās agit
ex-hibēre = imitārī
con-cinere = simul canere

madeia perimadeia [?]

dīxerit : eam dīxisse

gravitās -ātis *f* < gravis
ineptiae -ārum *f pl* = nūgae

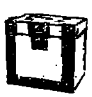
āctuārius -ī *m* = servus quī *ācta* scrībit et recitat
ācta -ōrum *n pl* = negōtia ācta quae scrībuntur
saltātiō -ōnis *f* < saltāre

Cūmānus -a -um < Cūmae

horreum -ī *n* = aedificium ubi frūmentum servātur
ārea -ae *f* = locus ubi frūmentum *teritur*
modi*um* = modi*ōrum*
domāre -uisse -itum = mītem facere (bēstiam feram)
in crucem agere = crucī fīgere

Gāī *gen* = Gāiī

arca -ae *f*

centiēs *centēna mīlia*

hortī = vīlla (cum hortō)
Pompēiānus -a -um < Pompēiī, oppidum Campāniae
vīlicus -ī *m* = servus quī vīllae rūsticae (praediō) praepositus est

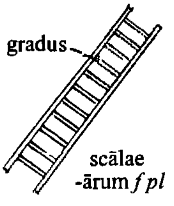
"Annō priōre" inquit āctuārius, "et ideō in ratiōnem nōndum vēnērunt."

Excanduit Trimalchiō et "Quīcumque" inquit "mihi fundī ēmptī fuerint, nisi intrā sextum mēnsem scierō, in ratiōnēs meās īnferrī vetuō." ...

ex-candēscere -duisse = īrā incendī
ēmptī *fuerint* = ēmptī *erunt*
scierō = scīverō
vetuō : vetō

[*Petauristārius dēlāpsus bracchium dominī contundit*]

Petauristāriī autem tandem vēnērunt. Bārō īnsulsissimus cum scālīs cōnstitit, puerumque iussit per gradūs et in summā parte ōdaria saltāre, circulōs deinde ārdentēs trānsilīre et dentibus amphoram sustinēre. Mīrābātur haec sōlus Trimalchiō dīcēbatque 'ingrātum artificium esse. Cēterum duo esse in rēbus hūmānīs quae libentissimē spectāret: petauristāriōs et cornicinēs – reliqua acroāmata trīcās merās esse.' "Nam et cōmoedōs" inquit "ēmeram, et māluī illōs Ātellāniam facere, et choraulēn meum iussī Latīnē cantāre."

con-tundere -tudisse -tūsum = laedere
bārō -ōnis *m* = vir stultus
īnsulsus -a -um = molestus
ōdarium -ī *n* = carmen; ōdaria saltāre = saltāre ad ōdaria
in-grātus -a -um ↔ grātus
acroāma -atis *n* = rēs quā convīvae dēlectantur
trīcae -ārum *f pl* = nūgae
cōmoedus -ī *m* = histriō quī cōmoediās agit
Ātellānia -ae *f* = cōmoedia Campāna rīdicula
choraulēs -ae *m* = tībīcen

54 Cum māximē haec dīcente eō, puer ⟨* in lectum⟩ Trimalchiōnis dēlāpsus est. Conclāmāvit familia, nec minus convīvae, nōn propter hominem tam pūtidum, cuius etiam cervīcēs frāctās libenter vīdissent, sed propter malum exitum cēnae, nē necesse habērent aliēnum mortuum plōrāre. Ipse Trimalchiō cum graviter ingemuisset superque bracchium tamquam laesum incubuisset, concurrēre medicī, et inter prīmōs Fortūnāta crīnibus

cum māximē (haec dīcente eō) = eō ipsō tempore quō (haec dīxit)
nec minus = nec nōn, atque etiam
pūtidus -a -um = male olēns, foedus
necesse habeō = mihi necesse est
in-gemēscere -muisse = gemere incipere
in-cumbere -cubuisse

passīs cum scyphō, 'miseramque sē atque īnfēlīcem!' prōclāmāvit. Nam puer quidem quī ceciderat circumībat iam dūdum pedēs nostrōs et missiōnem rogābat. Pessimē mihi erat nē hīs precibus per rīdiculum aliquid catastrophae quaererētur; nec enim adhūc exciderat cocus ille quī oblītus fuerat porcum exinterāre. Itaque tōtum circumspicere triclīnium coepī, nē per parietem automatum aliquod exīret, utique postquam servus verberārī coepit quī bracchium dominī contūsum albā potius quam conchȳliātā involverat lānā. Nec longē aberrāvit suspīciō mea: in vicem enim poenae vēnit dēcrētum Trimalchiōnis quō puerum iussit līberum esse, 'nē quis posset dīcere tantum virum esse ā servō vulnerātum!'

pessimē mihi erat = māximae cūrae mihi erat, timēbam
per rīdiculum = rīdiculī causā
catastropha -ae *f* = rēs mīra inexspectāta
ex-cidere -disse <-cadere; *mihi* (*ē memoriā*) exciderat
oblītus *fuerat* = oblītus *erat*
circum-spicere = circum sē aspicere
albā potius quam conchȳliātā : nōn conchȳliātā, sed albā
in vicem poenae = in locō poenae, prō poenā
dēcrētum -ī *n* = quod dēcrētum est, imperium

Comprobāmus nōs factum, et 'quam in praecipitī rēs hūmānae essent' variō sermōne garrīmus. 55

"Ita" inquit Trimalchiō "nōn oportet hunc cāsum sine īnscrīptiōne trānsīre," statimque cōdicillōs poposcit et, nōn diū cōgitātiōne distortā, haec recitāvit:

Quod nōn expectēs, ex trānsversō fit ⟨∪ — —,
—⟩ *et suprā nōs Fortūna negōtia cūrat.*
Quārē dā nōbīs vīna Falerna, puer!

Ab hōc epigrammate coepit poētārum esse mentiō. …

com-probāre = probāre
in praecipitī = in perīculō
garrīre = fābulārī
cōdicillī -ōrum *m pl* = tabella
dis-torquēre: hūc illūc torquēre
ex trānsversō = praeter exspectātiōnem, repente
nostra negōtia
mentiō +*gen.*: mentiō est/fit alicuius = dē aliquō (= aliquis memorātur)

[*Capitula 55–58:*
Poētārum mentiōne factā, Trimalchiō versūs dē luxuriā Rōmānōrum recitat. Apophorēta convīvīs distribuuntur. Ascyltos et Gītōn cum omnia ēlūdant ac rīdeant, Hermerōs ēloquēns iīs convīcium facit.]

luxuria -ae *f* = luxus
apophorētum -ī *n* = dōnum a.
convīcium -ī *n* = verba maledīcentia et dērīdentia

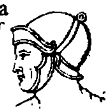
[*Homēristae*]

59 Coeperat Ascyltos respondēre convīciō, sed Trimalchiō dēlectātus collībertī ēloquentiā "Agite!" inquit "scordaliās dē mediō! Suāviter sit potius, et tū, Hermerōs, parce adulēscentulō! Sanguen illī fervet, tū melior estō! Semper in hāc rē quī vincitur vincit. Et tū cum essēs cāpō: "Cocococō!" atque cor nōn habēbās. Sīmus ergō, quod melius est, ā prīmitiīs hilarēs et *Homēristās* spectēmus."

Intrāvit factiō statim hastīsque scūta concrepuit. Ipse Trimalchiō in pulvīnō cōnsēdit, et cum Homēristae Graecīs versibus colloquerentur, ut īnsolenter solent, ille canōrā vōce Latīnē legēbat librum.

Mox silentiō factō "Scītis" inquit "quam fābulam agant? Diomēdēs et Ganymēdēs duo frātrēs fuērunt. Hōrum soror erat Helena. Agamemnōn illam rapuit et Diānae cervam subiēcit. Ita nunc Homēros dīcit quemadmodum inter sē pugnent Trōiānī et Parentīnī. Vīcit scīlicet, et Īphigenīam, fīliam suam, Achillī dedit uxōrem. Ob eam rem Āiāx īnsānit et statim argūmentum explicābit."

galea -ae *f*

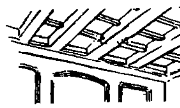
Haec ut dīxit Trimalchiō, clāmōrem Homēristae sustulērunt, interque familiam discurrentem vitulus in lance ducēnāriā ēlixus allātus est, et quidem galeātus. Secūtus est Āiāx, strictōque gladiō, tamquam īnsānīret, vitulum concīdit, ac modo versā modo supīnā gesticulātus mucrōne frusta collēgit mīrantibusque partītus est.

mucrō -ōnis *m*

Homērista -ae *m* = histriō quī versūs Homērī recitat
ēloquentia -ae *f* < ēloquēns
scordaliae -ārum *f pl* = rīxa
suāviter sit *nōbīs* (= suāviter nōs habeāmus)
sanguen -inis *n* = sanguis
cāpō -ōnis *m* = gallus iuvenis "Cocococō" *faciēbās*
cor nōn habēre = nōn sapere
prīmitiae -ārum *f pl* = initium; ā prīmitiīs = funditus
factiō : grex
pulvīnus -ī *m* = cervīcal
canōrus -a -um = canēns
Diomēdēs et Ganymēdēs : *Castor* et *Pollūx*
Agamemnōn : *Paris*
cervus -ī *m*, cerva -ae *f*
sub-icere (+*dat*) = in locō eius pōnere (*Diāna* cervam subiēcit *Īphigenīae* sacrificandae)
Parentīnī [?] : *Graecī*
vīcit scīlicet *Agamemnōn*
īnsānīre = īnsānus esse, furere
argūmentum -ī *n*: a. (fābulae) = quae in fābulā aguntur
explicāre = explānāre
ducēnārius -a -um = CC lībrārum
ēlixus -a -um = aquā ferventī coctus
galeātus = *galeam* gerēns
con-cīdere -disse -sum = secāre
versā *manū*
supīnus -a -um = iacēns faciē sūrsum versā; supīnā *manū* = manū sūrsum versā.

stropha -ae *f* = rēs mīranda
lacūnar -āris *n* = pars tēctī quadrāta; *pl* tēctum (interius)
in-tremere = tremere
cōnsternāre = perturbāre
ex-surgere = surgere

lacūnāria

dē lacūnāribus

alabaster -trī *m* = ampulla

Nec diū mīrārī licuit tam ēlegantēs strophās; nam repente lacūnāria sonāre coepērunt tōtumque triclīnium intremuit. Cōnsternātus ego exsurrēxī et timuī nē per tēctum petauristārius aliquis dēscenderet. Nec minus reliquī convīvae mīrantēs ērēxēre vultūs, expectantēs quid novī dē caelō nūntiārētur. Ecce autem dēductus lacūnāribus subitō circulus ingēns dēmittitur, cuius per tōtum orbem corōnae aureae cum alabastrīs unguentī pendēbant. 60

Priāpus -ī *m*, deus frūctuum et hortōrum
pōmum -ī *n* = frūctus arboris (ut mālum, pirum, prūnum, fīcus...)

Dum haec apophorēta iubēmur sūmere, respiciēns ad mēnsam ⟨*⟩ ; iam illīc repositōrium cum placentīs aliquot erat positum, quod medium Priāpus ā pistōre factus tenēbat, gremiōque satis amplō omnis generis pōma et ūvās sustinēbat. ...

⟨*⟩ ...

[*Fābula dē mīlite in lupum mūtātō*]

Nīcerōs -ōtis *m*
suāvius esse : s. tē habēre
convīctus -ūs *m* = convīvium
nesciō quid = aliquā dē causā
muttīre = quicquam loquī

ūsū venīre = ēvenīre

Postquam ergō omnēs bonam mentem bonamque valētūdinem sibi optārunt, Trimalchiō ad Nīcerōtem respexit et “Solēbās” inquit “suāvius esse in convīctū; nesciō quid nunc tacēs nec muttīs. Ōrō tē – sīc fēlīcem mē videās! – nārrā illud quod tibi ūsū vēnit.” 61

affābilitās -ātis *f* = līberālitās
trānseat : praetereat
gaudimōnium -ī *n* = gaudium
dis-silīre < dis- + salīre
hilaria *n pl* : hilaritās

vīderint (: videant) *quid faciant* : rīdeant modo
auferre +*dat* = adimere
satius = melius

Nīcerōs dēlectātus affābilitāte amīcī “Omne mē” inquit “lucrum trānseat, nisi iam dūdum gaudimōniō dissiliō, quod tē tālem videō. Itaque hilaria mera sint, etsī timeō istōs scholasticōs, nē mē rīdeant. Vīderint: nārrābō tamen – quid enim mihi aufert quī rīdet? Satius est rīdērī quam dērīdērī.”

Haec ubi dicta dedit, tālem fābulam exōrsus est:

"Cum adhūc servīrem, habitābāmus in vīcō angustō, nunc Gavillae domus est. Ibi, quōmodo diī volunt, amāre coepī uxōrem Terentiī cōpōnis – nōverātis Melissam Tarentīnam, pulcherrimum bacciballum. Sed ego nōn meherculēs corporāliter illam aut propter rēs veneriās cūrāvī, sed magis quod benemōria fuit. Sī quid ab illā petiī, numquam mihi negātum; fēcit assem, sēmissem habuī – in illīus sinum dēmandāvī, nec umquam fefellitus sum.

"Huius contubernālis ad vīllam suprēmum diem obiit. Itaque per scūtum per ocream ēgī agināvī quemadmodum ad illam pervenīrem – ut āiunt: in angustiīs amīcī appārent.

62 "Forte dominus Capuae exierat ad scrūta scīta expedienda. Nactus ego occāsiōnem persuādeō hospitem nostrum ut mēcum ad quīntum mīliārium veniat. Erat autem mīles, fortis tamquam Orcus.

"Apoculāmus nōs circā gallicinia. Lūna lūcēbat tamquam merīdiē. Venīmus inter monimenta. Homō meus coepit ad stēlās facere. Sedeō ego cantābundus et stēlās numerō. Deinde ut respexī ad comitem, ille exuit sē et omnia vestīmenta secundum viam posuit. Mihi anima in nāsō esse, stābam tamquam mortuus. At ille circumminxit vestīmenta sua – et subitō lupus factus est!

"Nōlīte mē iocārī putāre! Ut mentiar, nūllīus patrimōnium tantī faciō. Sed, quod coeperam dīcere, postquam lupus factus est, ululāre coepit et in silvās fūgit.

Haec ubi...: Aenēis II.790...
ex-ōrdīrī -ōrsum = ōrdīrī

ocrea -ae *f*

bacciballum -ī *n* = bella fēmina amanda [?]
corporālis -e < corpus
venerius -a -um < Venus
benemōrius -a -um = bonīs mōribus
sēmis -issis *m* = as dīmidius
dē-mandāre = trādere, crēdere
fefellitus = falsus *part* < fallere
contubernālis -is *m/f* = servus /ancilla cum ancillā/servō habitāns (quasi coniugēs)
per scūtum per ocream = omnibus modīs
agināre = festīnāre [?]
angustiae -ārum *f pl* (< angustus) = rēs difficilēs
Capu*ae* : Capu*am*
scrūta (scīta) -ōrum *n pl* = variae rēs
persuādeō hospit*ī* nostr*ō*

apoculāre sē = proficīscī
gallicinium -ī *n* = gallī cantus
mon*u*menta : sepulcra, quae extrā portam locata sunt
facere *suā rē causā*
cantābundus -a -um = cantāns
stēla -ae *f* = statua lapidea
ex-uere -uisse ↔ induere; sē exuere = vestem pōnere
secundum *prp* + *acc* = iūxtā
esse : erat
mēiere mīnxisse mictum = vēsīcam exonerāre; circum-mīnxit

facere (+*gen*) = aestimāre; tantī faciō = tantī (pretiī) aestimō (ut mentiar)

"Ego prīmitus nesciēbam ubi essem. Deinde accessī, ut vestīmenta eius tollerem: illa autem lapidea facta sunt!

"Quī morī timōre nisi ego? Gladium tamen strīnxī et – *matauitatau!* – umbrās cecīdī, dōnec ad vīllam amīcae meae pervenīrem. In larvam intrāvī, paene animam ēbullīvī, sūdor mihi per bifurcum volābat, oculī mortuī, vix umquam refectus sum.

"Melissa mea mīrārī coepit quod tam sērō ambulārem, et "Sī ante" inquit "vēnissēs, saltem nōbīs adiūtāssēs: lupus enim vīllam intrāvit et omnia pecora – tamquam lanius sanguinem illīs mīsit! Nec tamen dērīsit, etiam sī fūgit, servus enim noster lanceā collum eius trāiēcit."

"Haec ut audīvī, operīre oculōs amplius nōn potuī, sed lūce clārā domum fūgī tamquam cōpō compīlātus, et postquam vēnī in illum locum in quō lapidea vestīmenta erant facta, nihil invēnī nisi sanguinem! Ut vērō domum vēnī, iacēbat mīles meus in lectō tamquam bovis, et collum illīus medicus cūrābat.

"Intellēxī illum versipellem esse, nec posteā cum illō pānem gustāre potuī, nōn sī mē occīdissēs!

"Vīderint aliī quid dē hōc exopīnissent. Ego sī mentior, geniōs vestrōs īrātōs habeam!"

[*Cap. 63–64:*
Trimalchiō item fābulam horribilem nārrat. Tum alium convīvam ad cantandum hortātur. Canem suum addūcī iubet, quī cum parvō cane pugnāns tumultum facit. Īnsequuntur matteae: gallīnae altilēs et ōva ānserīna.]

prīmitus *adv* = prīmō

quī = quis
morī : moriēbātur
matauitatau [?]

in larvam *mūtātus* : ut larva

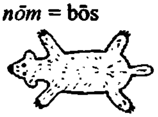
bifurcum -ī *n* = corpus et crūra
volābat : fluēbat
re-ficī = ad sē redīre, convalēscere
sērō *adv* = sērā nocte

ad-iūtāre = adiuvāre; *nōs* adiūtā*v*issēs

lanius -ī *m* = laniō; sanguinem illīs mīsit : illa trucīdāvit
nōs dērīsit
lancea -ae *f* = hasta
trā-icere -iēcisse -iectum (< trāns- + iacere) = trānsfīgere
operīre oculōs = claudere o.
com-pīlāre = spoliāre (cōpō quīdam nārrātur compīlātus esse ab hospite quī dīxit 'sē lupum fierī')

bovis *nōm* = bōs

pellis -is *f*

versi-pellis -e = quī *pellem* vertit (: mūtat)

ex-opīnissāre = putāre, cōgitāre (= *opīnārī*)

mattea -ae *f* = cibus dēlicātus
ānserīnus -a -um < ānser

[*Habinnās et Scintilla*]

65 Inter haec triclīniī valvās līctor percussit, amictusque veste albā cum ingentī frequentiā cōmissātor intrāvit. Ego māiestāte conterritus praetōrem putābam vēnisse; itaque temptāvī assurgere et nūdōs pedēs in terram dēferre. Rīsit hanc trepidātiōnem Agamemnōn et "Continē tē" inquit, "homō stultissime! Habinnās sēvir est īdemque lapidārius, quī vidētur monumenta optimē facere."

valvae -ārum *f pl* = forēs
frequentia -ae *f* (< frequēns) = multitūdō (hominum)
cōmissātor -ōris *m* = convīva hilaris atque ēbrius
māiestās -ātis *f* = auctōritās
con-terrēre = terrēre
as-surgere = surgere
sēvir *Augustālis* (cui anteit līctor cum fascibus)

Recreātus hōc sermōne reposuī cubitum, Habinnamque intrantem cum admīrātiōne ingentī spectābam.

re-creāre = rūrsus cōnstantem facere

Ille autem iam ēbrius uxōris suae umerīs imposuerat manūs, onerātusque aliquot corōnīs, et unguentō per frontem in oculōs fluente, praetōriō locō sē posuit, continuōque vīnum et caldam poposcit.

corōnīs, unguentō: mōs est cōmissātōrī caput ungī et corōnīs ōrnārī
praetōrius -a -um < praetor; p. locus : īmus in mediō
cal(i)da -ae *f* = aqua calida

Dēlectātus hāc Trimalchiō hilaritāte et ipse capāciōrem poposcit scyphum quaesīvitque 'quōmodo acceptus esset?'

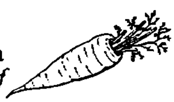
capāx -ācis = quī multum capit (: continet)

"Omnia" inquit "habuimus praeter tē; oculī enim meī hīc erant. Et mehercules bene fuit. Scissa lautum novendiāle servō suō misellō faciēbat, quem mortuum manū mīserat. ... Sed tamen suāviter fuit, etiam sī coāctī sumus dīmidiās pōtiōnēs super ossucula eius effundere!"

Scissa, dominus conviviī
novendiāle -is *n* (< novem + diēs) = cena quae nōnō diē post fūnus datur
ossucula -ōrum *n pl* = ossa

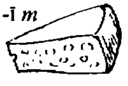
66 "Tamen" inquit Trimalchiō "quid habuistis in cēnā?"

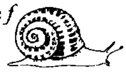
"Dīcam" inquit "sī potuerō – nam tam bonae memoriae sum ut frequenter nōmen meum oblīvīscar! Habuimus tamen in prīmō porcum pōculō corōnātum, et circā sanguncululm et gizeria optimē facta, et certē bētam et pānem autopȳrum dē suō sibi, quem ego mālō quam candidum:

bēta -ae *f*
in prīmō *ferculō*
corōnāre < corōna; [pōculō?]
sanguncululs -ī *m* = botulus
gizeria -ōrum *n pl* = viscera gallīnae (cor, iecur, cēt.)
pānis autopȳrus = ē farīnā crassā (nōn pūrgātā) coctus
dē suō sibi : domī coctum

et vīrēs facit et cum meā rē causā faciō nōn plōrō! Sequēns ferculum fuit scriblīta frīgida, et suprā mel caldum īnfūsum excellente Hispānum. Itaque dē scriblītā quidem nōn minimum ēdī, dē melle mē ūsque tetigī. Circā cicer et lupīnum, calvae arbitrātū, et māla singula – ego tamen duo sustulī, et ecce in mappā alligāta habeō; nam sī aliquid mūneris meō vernulae nōn tulerō, habēbō convīcium.

“Bene mē admonet domina mea: in prōspectū habuimus ursīnae frustum, dē quō cum imprūdēns Scintilla gustāsset, paene intestīna sua vomuit! Ego contrā plūs lībram comēdī, nam ipsum aprum sapiēbat. Et sī, inquam, ursus homunciōnem comēst, quantō magis homunciō dēbet ursum comēsse? In summō habuimus cāseum mollem ex sapā et cochleās singulās et chordae frusta et hēpatia in catīllīs et ōva pilleāta et rāpam et senāpe et catīllum concagātum – *pax Palamēdēs!* .....

cāseus
-ī *m*

cochlea
-ae *f*

rāpa
-ae *f*

senāpe
indēcl

“Sed nārrā mihi, Gāī, rogō, Fortūnāta quārē nōn re- 67
cumbit?”

“Quōmodo nōstī” inquit “illam” Trimalchiō, “nisi argentum composuerit, nisi reliquiās puerīs dīvīserit, aquam in ōs suum nōn coniciet.”

“Atquī” respondit Habinnās “nisi illa discumbit, ego mē apoculō,” et coepit surgere – nisi signō datō Fortūnāta quater amplius ā tōtā familiā esset vocāta.

lupīnum
-ī *n*

calva
-ae *f*

nōn minimum = plūrimum
mē ūsque tetigī = mē implēvī
calvae *nucēs* : nucēs parvae
arbitrātus -ūs *m* < arbitrārī;
arbitrātū (tuō) = quantum vīs, quantum/quot libet
vern(ul)a -ae *m* = servus domī nātus

prōspectus -ūs *m* < prōspicere; in prōspectū [?]
ursīnus -a -um < *ursus; f* carō ursīna
intestīna -ōrum *n pl* = viscera
vomere -uisse -itum = per ōs ēmittere
plūs *quam* lībram
sapere: aprum s. = gustantī aper vidērī

in summō = postrēmō
sapa -ae *f* = pōtiō ē pōmīs; ex sapā : cum sapā parātum
chorda -ae *f* = venter bovis
hēpatia *n pl* = iecur coctum
pilleātus < pilleus; ōva p.a [?]
(catīllum) concagātum [?]
pax! = satis! (Palamēdēs [?])

ursus
-ī *m*

nō*vi*stī
com-pōnere = suō locō pōnere (↔ prōmere)
reliquiae -ārum *f pl* = quae reliqua sunt

atquī = at tamen

quater amplius = amplius (plūs) quam quater

Vēnit ergō, galbinō succīncta cingillō, ita ut īnfrā cerasina appārēret tunica et periscelidēs tortae phaecasiaeque inaurātae. Tunc sūdāriō manūs tergēns, quod in collō habēbat, applicat sē illī torō in quō Scintilla Habinnae discumbēbat uxor, ōsculātaque plaudentem "Est tē" inquit "vidēre?"

galbinus -a -um = colōre frūmentī immātūrī
cingillum -ī *n* = cingulum
periscelis -idis *f*: ōrnāmentum crūris
phaecasia -ae *f*: calceus ōrnātus
in-aurātus -a -um = aurātus
sūdārium -ī *n* = mappa

ap-plicāre sē (+*dat*) = sē pōnere (in), incumbere
est tē vidēre? = licet tē vidēre?

Eō deinde perventum est ut Fortūnāta armillās suās crassissimīs dētraheret lacertīs Scintillaeque mīrantī ostenderet. Ultimō etiam periscelidēs resolvit et rēticulum aureum quem 'ex obrussā' esse dīcēbat.

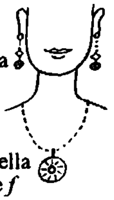
dē crassissimīs lacertīs
ultimō *adv* = postrēmō
re-solvere
rēticulus -ī *m* = parvum rēte (quō capillus retineātur)
obrussa -ae *f* = aurum pūrum

Notāvit haec Trimalchiō iussitque afferrī omnia, et "Vidētis" inquit "mulieris compedēs: sīc nōs barcalae dēspoliāmur. Sex pondō et sēlībram dēbet habēre. Et ipse nihilō minus habeō decem pondō armillam ex mīllēsimīs Mercuriī factam." Ultimō etiam, nē mentīrī vidērētur, statēram iussit afferrī et circumlātum approbārī pondus.

com-pedēs -um *f pl* = vincula pedum
barcala -ae *m* = vir stultus [?]
dēbet habēre = certē habet
VI/X pondō : VI/X lībrās/-ārum
mīllēsima (pars) = 1/1000; Trimalchiō vidētur mīllēsimam lucrī suī Mercuriō vōvisse

ap-probāre = probāre, experīrī

Nec melior Scintilla, quae dē cervīce suā capsellam dētrāxit aureolam, quam 'Fēlīciōnem' appellābat. Inde duo crotalia prōtulit et Fortūnātae in vicem cōnsīderanda dedit, et "Dominī" inquit "meī beneficiō nēmō habet meliōra."

nec melior *fuit* Scintilla
aureolus -a -um = aureus
Fēlīciō -ōnis *f* < fēlīx
crotalia -ōrum *n pl* = gemmae dē auribus pendentēs
in vicem : contrā

"Quid?" inquit Habinnās, "excatarissāstī mē, ut tibi emerem fabam vitream. Plānē sī fīliam habērem, auriculās illī praecīderem! Mulierēs sī nōn essent, omnia prō lutō habērēmus – nunc hoc est caldum mēiere et frīgidum pōtāre!"

ex-catarissāre = spoliāre, compīlāre
faba vitrea (!) : gemma
auricula -ae *f* = auris
prae-cīdere = secāre

sauciae : ēbriae
dēliciās : amīcās
in-dīligentia = neglegentia
co-haerēre = coniungī
fūrtim *adv* = velut fūr, clam
cōn-surgere = surgere

Interim mulierēs sauciae inter sē rīsērunt ēbriaque iūnxērunt ōscula, dum altera dīligentiam mātris familiae iactat, altera dēliciās et indīligentiam virī. Dumque sīc cohaerent, Habinnās fūrtim cōnsurrēxit pedēsque Fortūnātae correptōs super lectum immīsit.

composita : cum vestem composuisset
rubor -ōris *m* = color ruber
abs-condere -disse -ditum = cēlāre

“Au, au!” illa prōclāmāvit, aberrante tunicā super genua. Composita ergō in gremiō Scintillae, incēnsissimam rubōre faciem sūdāriō abscondit.

epidīpnis -idis *f* = mēnsa secunda

[*Mēnsae secundae sīve epidīpnis*]

Interpositō deinde spatiō, cum ‘secundās mēnsās’ Tri- 68
malchiō iussisset afferrī, sustulērunt servī omnēs mēnsās et aliās attulērunt. ...

luscinia -ae *f*

Statim Trimalchiō “Poteram quidem” inquit “hōc ferculō esse contentus, ‘secundās’ enim ‘mēnsās’ habētis! Sed, sī quid bellī habēs, affer!”

ministrāre = convīvīs dare

Interim puer Alexandrīnus, quī caldam ministrābat, lusciniās coepit imitārī, clāmante Trimalchiōne subinde: “Mūtā!”

ad pedēs: in convīviō servus ad pedēs dominī sedet

Ecce alius lūdus: servus quī ad pedēs Habinnae sedēbat, iussus, crēdō, ā dominō suō, prōclāmāvit subitō canōrā vōce:

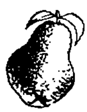
Intereā medium...: Aenēis V.1 (: in mediō marī nāvigābat)
acidus -a -um = acerbus
barbaria -ae *f* = animus barbarus
: praeterquam quod errāns barbarus aut adiēcit (auxit) aut (dē)minuit clāmōrem
dē-minuere = minuere
Ātellānicus -a -um < Ātellānia
offendere -disse -ēnsum = laedere (animum), displicēre

Intereā medium Aenēās iam classe tenēbat –

Nūllus sonus umquam acidior percussit aurēs meās, nam – praeter errantis barbariae aut adiectum aut dēminūtum clāmōrem – miscēbat Ātellānicōs versūs, ut tunc prīmum mē etiam Vergilius offenderit! ...

69 Nec ūllus tot malōrum fīnis fuisset nisi epidīpnis esset allāta: turdī silīgineī ūvīs passīs nucibusque farsī. Īnsecūta sunt Cydōnia etiam māla spīnīs cōnfīxa, ut echīnōs efficerent.

spīna -ae *f*

mālum Cydōnium

echīnus -ī *m*

silīgineus -a -um <*silīgō* -inis *f* = genus trīticī (farīnae)
ūvae passae = ūvae siccātae
farcīre -sisse -sum = implēre comprimendō
cōn-fīgere = fīgere

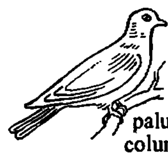
Cydōnius -a -um < Cydōnea -ae *f*, cīvitās Crētae

Et haec quidem tolerābilia erant, sī nōn ferculum longē mōnstrōsius effēcisset ut vel fame perīre māllēmus! Nam cum positus esset – ut nōs putābāmus – ānser altilis circāque piscēs et omnium genera avium, "Amīcī" inquit Trimalchiō, "quicquid vidētis hīc positum, dē ūnō corpore est factum."

tolerābilis -e = quī tolerārī potest
mōnstrōsus -a -um (< mōnstrum) = horribilis
vel = etiam

omn*ium* genera avium = om*nia* genera avium

Ego, scīlicet homō prūdentissimus, statim intellēxī quid esset, et respiciēns Agamemnonem "Mīrābor" inquam "nisi omnia ista dē ⟨*⟩ facta sunt aut certē dē lutō. Vīdī Rōmae Sāturnālibus eiusmodī cēnārum imāginem fierī."

palumbus -ī *m*: columba silvātica

⟨*⟩ vocābulum deest

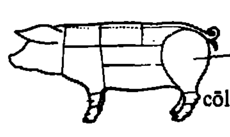
imāgō reī = quod rem imitātur

70 Necdum fīnieram sermōnem, cum Trimalchiō ait: "Ita crēscam patrimōniō (nōn corpore!) ut ista cocus meus dē porcō fēcit. Nōn potest esse pretiōsior homō. Volueris: dē vulvā faciet piscem, dē lārdō palumbum, dē pernā turturem, dē cōlēpiō gallīnam. Et ideō ingeniō meō impositum est illī nōmen bellissimum, nam 'Daedalus' vocātur. Et quia bonam mentem habet, attulī illī Rōmā mūnus: cultrōs Nōricō ferrō." Quōs statim iussit afferrī īnspectōsque mīrātus est; etiam nōbīs potestātem fēcit ut mucrōnem ad buccam probārēmus.

-*ieram* = -*īveram*

turtur -uris *m*

sī volueris

Nōricus -a -um < Nōricum -ī *n*, prōvincia Alpium ad Dānuvium; *ē* Nōricō ferrō

ad buccam *expertī*

pecten -inis *m*

lītigāre = certāre (dē iūre)
sententiam tulit dēcernentis : dēcrētum probāvit iūdicis
alter alterius amphoram...
fustis -is *m* = baculum grave
intentāre oculōs in = intentē spectāre
proeliārī (<proelium)=pugnāre
gastra -ae *f* = amphora crassa

ostreum -ī *n*

pecten -inis *m*

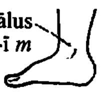
tremulus -a -um = tremēns
taeter -tra -trum = foedus

Subitō intrāvērunt duo servī, tamquam quī rīxam ad lacum fēcissent: certē in collō adhūc amphorās habēbant. Cum ergō Trimalchiō iūs inter lītigantēs dīceret, neuter sententiam tulit dēcernentis, sed alterius amphoram fuste percussit. Cōnsternātī nōs īnsolentiā ēbriōrum intentāvimus oculōs in proeliantēs, notāvimusque ostrea pectinēsque ē gastrīs lābentia, quae collēcta puer lance circumtulit.

Hās lautitiās aequāvit ingeniōsus cocus: in crāticulā enim argenteā cochleās attulit et tremulā taeterrimāque vōce cantāvit.

secuntur = sequuntur
in-audītus -a -um = īnsolēns
pelvis -is *f* = vās humile
ungere ūnxisse ūnctum = unguentō lavāre
ante *adv* = anteā
vīnārium -ī *n* = vās vīnī

tālus -ī *m*

Pudet referre quae secuntur: inaudītō enim mōre puerī capillātī attulērunt unguentum in argenteā pelve pedēsque recumbentium ūnxērunt, cum ante crūra tālōsque corōnīs vīnxissent. Hinc ex eōdem unguentō in vīnārium atque lucernam aliquantum est īnfūsum.

factiōnēs II circēnsēs: (1) *prasinī*, (2) *venetī* (colōre maris)
permittō *ut discumbās*
prasiniānus -ī *m* = fautor prasinōrum lūdīs circēnsibus
fāmōsus -a -um < fāma
quid multa *dīcam?*

Iam coeperat Fortūnāta velle saltāre, iam Scintilla frequentius plaudēbat quam loquēbātur, cum Trimalchiō "Permittō" inquit, "Philargyre, etsī prasiniānus es fāmōsus – dīc et Mēnophilae, contubernālī tuae, 'discumbat'!"

muria -ae *f* = aqua sale mixta
condīmentum -ī *n* = quod cibō additur (ut sāl, piper, cēt.)
fētēre/foetēre = foedē olēre
tragoedus -ī *m* = histriō quī *tragoediās* (fābulās sēriās, ↔ cōmoediās) agit
spōnsiō -ōnis *f* = prōmissum pecūniae alterī solvendae sī nōn fīat quod affirmātur
prīmam palmam *lātūrus esset*

Quid multa? Paene dē lectīs dēiectī sumus, adeō tōtum triclīnium familia occupāverat! Certē ego notāvī super mē positum cocum quī dē porcō ānserem fēcerat, muriā condīmentīsque fētentem. Nec contentus fuit recumbere, sed continuō Ephesum tragoedum coepit imitārī et subinde dominum suum spōnsiōne prōvocāre: 'sī prasinus proximīs circēnsibus prīmam palmam?'

[*Trimalchiō dē testāmentō et monumentō suō*]

71 Diffūsus hāc contentiōne Trimalchiō "Amīcī!" inquit, "Et servī hominēs sunt et aequē ūnum lactem bibērunt, etiam sī illōs malus fātus oppresserit. Tamen, mē salvō, citō aquam līberam gustābunt. Ad summam: omnēs illōs in testāmentō meō manū mittō. Philargyrō etiam fundum lēgō et contubernālem suam, Cariōnī quoque īnsulam et vīcēsimam et lectum strātum. Nam Fortūnātam meam hērēdem faciō, et commendō illam omnibus amīcīs meīs. Et haec ideō omnia pūblicō, ut familia mea iam nunc sīc mē amet tamquam mortuum!"

Grātiās agere omnēs indulgentiae coeperant dominī, cum ille – oblītus nūgārum – exemplar testāmentī iussit afferrī, et tōtum ā prīmō ad ultimum, ingemēscente familiā, recitāvit.

Respiciēns deinde Habinnam "Quid dīcis" inquit, "amīce cārissime? Aedificās monumentum meum quemadmodum tē iussī? Valdē tē rogō ut secundum pedēs statuae meae catellam pōnās et corōnās et unguenta et Petraītis omnēs pugnās, ut mihi contingat tuō beneficiō post mortem vīvere. Praetereā ut sint in fronte pedēs centum, in agrum pedēs ducentī. Omne genus enim pōma volō sint circum cinerēs meōs, et vīneārum largiter. Valdē enim falsum est: vīvō quidem domōs cultās esse, nōn cūrārī eās ubi diūtius nōbīs habitandum est. Et ideō ante omnia adicī volō:

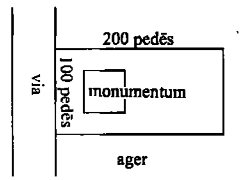
HOC MONVMENTVM HEREDEM NON SEQVATVR

dif-fundere = spargere, pandere; diffūsus = dēlectātus
contentiō -ōnis *f* = prōvocātiō
aequē *ac nōs*
ūnum lac*tem* (*acc*) : idem lac (s. lacte)

aquam līberam : lībertātem

contubernālem: Menophilam
īnsula = domūs in oppidō inter quattuor viās sitae
vīcēsima -ae *f*: vīcēsima pars (1/20) pretiī suī quam servus manū missus dēbet
com-mendāre = cūrandum et tuendum trādere
pūblicāre = omnibus nōtum facere

exemplar -āris *n*: complūra exemplāria eiusdem librī ēduntur

catella -ae *f* = parva canis

frōns = prīma pars; in fronte : ad viam
omne genus pom*ōrum*

cinerēs : ossa cremāta
largiter *adv* = magna cōpia
falsum : prāvum
cultus -a -um = ōrnātus
eās *domōs* : sepulcra

hērēdem *nē* sequātur : nē hērēdī lēgētur (H. M. H. N. S. monumentīs īnscrībitur nē ab hērēdibus vēneant)

"Cēterum erit mihi cūrae ut testāmentō caveam nē mortuus iniūriam accipiam. Praepōnam enim ūnum ex lībertīs sepulcrō meō cūstōdiae causā, nē in monumentum meum populus cacātum currat!

"Tē rogō ut nāvēs etiam ⟨in fronte⟩ monumentī meī faciās plēnīs vēlīs euntēs, et mē in tribūnālī sedentem praetextātum cum ānulīs aureīs quīnque et nummōs in pūblicō dē sacculō effundentem – scīs enim quod epulum dedī: bīnōs dēnāriōs. Faciantur, sī tibi vidētur, et triclīnia. Faciās et tōtum populum sibi suāviter facientem!

"Ad dexteram meam pōnās statuam Fortūnātae meae columbam tenentem, et catellam cingulō alligātam dūcat; et cicarōnem meum; et amphorās cōpiōsās gypsātās, nē effluant vīnum – et ūnam licet frāctam sculpās, et super eam puerum plōrantem. Hōrologium in mediō, ut quisquis hōrās īnspiciet, velit nōlit, nōmen meum legat.

"Īnscrīptiō quoque vidē dīligenter sī haec satis idōnea tibi vidētur:

C. POMPEIVS TRIMALCHIO MAECENATIANVS

HIC REQVIESCIT

HVIC SEVIRATVS ABSENTI DECRETVS EST

CVM POSSET IN OMNIBVS DECVRIIS ROMAE ESSE

TAMEN NOLVIT

PIVS FORTIS FIDELIS EX PARVO CREVIT

SESTERTIVM RELIQVIT TRECENTIES

NEC VMQVAM PHILOSOPHVM AVDIVIT

VALE ET TV

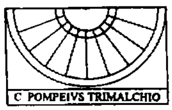
erit mihi cūrae = mihi cūrandum erit

cacāre = ventrem exonerāre

tribūnal: cum sēde *magistrātūs* (praetōris, aedīlis, cēt.)
praetextātus -a -um = togā praetextā indūtus
in pūblicō : ad populum
quod dedī = mē dedisse
faciantur (!) = fiant

sibi suāviter facere = sibi placēre

cicarō : servulus dīlēctus
cōpiōsus -a -um = plēnus
ef-fluere < ex + fluere; effluant : effluere sinant
sculpere = figūrāre (ē marmore); licet sculpās = tibi licet sculpere (: volō tē s.)
velit nōlit = sīve vult sīve nōn vult

hōrologium

Maecēnātiānus: cognōmen quod sibi assūmpsit Trimalchiō (< Maecēnās -ātis *m*, patrōnus poētārum)
sēvirātus -ūs *m* < officium sēvirī
cum posset : etsī poterat
decuriīs: magistrātuum ministrī lībertīnī in decuriās ōrdinātī erant
ex parvō : ex parvīs rēbus

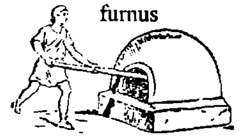
sēstertium trecentiēs *centēna mīlia* (300 × 100.000)

et tū *(quī haec legis) valē!*

[*Balneum prīvātum*]

72 Haec ut dīxit Trimalchiō, flēre coepit ūbertim. Flēbat et Fortūnāta, flēbat et Habinnās – tōta dēnique familia, tamquam in fūnus rogāta, lāmentātiōne triclīnium implēvit.

ūbertim *adv* = cōpiōsē
rogāta : vocāta

furnus

Immō iam coeperam etiam ego plōrāre, cum Trimalchiō "Ergō" inquit, "cum sciāmus nōs moritūrōs esse, quārē nōn vīvāmus? Sīc vōs fēlīcēs videam, coniciāmus nōs in balneum! – meō perīculō: nōn paenitēbit. Sīc calet tamquam furnus."

sīc ... videam : profectō
meō perīculō (*sī fallor*): *vōs* nōn paenitēbit
calēre = calidum esse
furnus -ī *m* = focus clausus ubi pistor pānem coquit

"Vērō, vērō!" inquit Habinnās, "Dē ūnā diē duās facere, nihil mālō!" nūdīsque cōnsurrēxit pedibus et Trimalchiōnem gaudentem subsequī ⟨coepit⟩.

vērō *adv* = enimvērō
sub-sequī = sequī

Ego respiciēns ad Ascylton "Quid cōgitās?" inquam, "Ego enim, sī vīderō balneum, statim expīrābō!"

expīrāre = ex-spīrāre

"Assentēmur" ait ille, "et dum illī balneum petunt, nōs in turbā exeāmus!"

assentārī = assentīre

Cum haec placuissent, dūcente per porticum Gītone ad iānuam vēnimus – ubi canis catēnārius tantō nōs tumultū excēpit ut Ascyltos etiam in piscīnam ceciderit! Nec nōn ego quoque ēbrius, dum natantī opem ferō, in eundem gurgitem tractus sum!

nōbīs placuissent
catēnārius -a -um < catēna
piscīna -ae *f* = impluvium (in quō piscēs sunt)

Servāvit nōs tamen ātriēnsis, quī interventū suō et canem plācāvit et nōs trementēs extrāxit in siccum. – Et Gītōn quidem iam dūdum sē ratiōne acūtissimā redēmerat ā cane: quicquid enim ā nōbīs accēperat dē cēnā lātrantī sparserat, et ille, āvocātus cibō, furōrem suppresserat.

interventus -ūs *m* < inter-venīre
plācāre = lēnīre, sēdāre
acūtus = prūdēns
lātrāns -antis *m* = canis
ā-vocāre
sup-primere -pressisse -pressum < sub + premere

algēre = frīgēre
petīssēmus = petīissēmus
errāre = fallī
hāc *adv* = hāc viā
aliā *iānuā*

Cēterum cum algentēs ūdīque petīssēmus ab ātriēnse ut nōs extrā iānuam ēmitteret, “Errās” inquit “sī putās tē exīre hāc posse quā vēnistī. Nēmō umquam convīvārum per eandem iānuam ēmissus est: aliā intrant, aliā exeunt.”

vōtum -ī *n* = quod optātur
ultrō *adv* = per nōs, ipsī
cisterna -ae *f* = lacus subterrāneus arte factus
frīgidārius -a -um = quī aquam frīgidam continet

Quid faciāmus hominēs miserrimī et novī generis laby- 73
rinthō inclūsī, quibus lavārī iam coeperat vōtum esse? Ultrō ergō rogāvimus ‘ut nōs ad balneum dūceret’, prōiectīsque vestīmentīs, quae Gītōn in aditū siccāre coepit, balneum intrāvimus, angustum scīlicet et cisternae frīgidāriae simile, in quō Trimalchiō rēctus stābat.

iactātiō -ōnis *f* (< iactāre) = sermō glōriōsus
pistrīnum -ī *n* (<pistor): locus cum furnō ubi pānis fit
lassāre = fatīgāre
invītāre = adhortārī
(ōs) dī-dūcere = lātē aperīre
Menecratēs -is *m*, fidicen
canticum -ī *n* = carmen
(canticum) lacerāre : foedē cantāre

Ac nē sīc quidem pūtidissimam eius iactātiōnem licuit effugere, nam ‘nihil melius esse’ dīcēbat ‘quam sine turbā lavārī’ et ‘eō ipsō locō aliquandō pistrīnum fuisse’. Deinde ut lassātus cōnsēdit, invītātus balneī sonō dīdūxit ūsque ad cameram ōs ēbrium et coepit Menecratis cantica lacerāre (sīcut illī dīcēbant quī linguam eius intellegēbant).

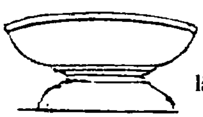
nectere -xisse -xum = iungere
lābrum -ī *n* = magnus alveus
gingiliphō [?]
ex-sonāre
re-stringere = ligāre post tergum

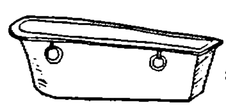

pollex pedis

Cēterī convīvae circā lābrum manibus nexīs currēbant et *“Gin-gi-li-phō!”* ingentī clāmōre exsonābant. Aliī autem aut restrictīs manibus ānulōs dē pavīmentō cōnābantur tollere, aut positō genū cervīcēs post terga flectere et pedum extrēmōs pollicēs tangere.

sibi lūdōs facere = dēlectārī
solium -ī *n* = lābrum prīvātum

Nōs, dum illī sibi lūdōs faciunt, in solium quod Trimalchiōnī servābātur dēscendimus.

lābrum -ī *n*

solium -ī *n*

[*Aliud triclīnium et aliī ministrī*]

Ergō, ēbrietāte discussā, in aliud triclīnium dēductī sumus, ubi Fortūnāta disposuerat lautitiās. ...

ēbrietās -ātis *f* < ēbrius

⟨*⟩ ...

Tum Trimalchiō "Amīcī!" inquit, "Hodiē servus meus barbātōriam fēcit, homō – praefiscinī – frūgī et mīcārius. Itaque *tangomenas* faciāmus et ūsque in lūcem cēnēmus!"

barbātōria -ae *f* = diēs quō prīma barba rāditur
praefiscinī *adv* = sī licet ita dīcere, nē nimis dīcam
frūgī *adi indēcl* ↔ nēquam
mīcārius -a -um (< mīca) = dīligentissimus

74 Haec dīcente eō, gallus gallīnāceus cantāvit. Quā vōce cōnfūsus Trimalchiō vīnum sub mēnsā iussit effundī lucernamque etiam merō spargī. Immō ānulum trāiēcit in dexteram manum, et "Nōn sine causā" inquit "hic būcinus signum dedit; nam aut incendium oportet fīat, aut aliquis in vīcīniā animam abiciet. Longē ā nōbīs! Itaque quisquis hunc indicem attulerit, corōllārium accipiet."

trā-icere = trānsferre
dexter -(e)ra -(e)rum
būcinus -ī *m* = būcinātor
oportet fīat = dēbet fierī
vīcīnia -ae *f* = loca vīcīna
longē ā nōbīs *sit!*
quisquis = is quī
index -icis *m* = quī indicat
corōllārium -ī *n* = praemium

Dictō citius dē vīcīniā gallus allātus est, quem Trimalchiō iussit ut aēnō coctus fieret. Lacerātus igitur ab illō doctissimō cocō quī paulō ante dē porcō avēs piscēsque fēcerat, in caccabum est coniectus, dumque Daedalus pōtiōnem ferventissimam haurit, Fortūnāta molā buxeā piper trīvit.

dictō citius = citius quam dictum est
iussit ut coctus fieret = iussit coquī
caccabus -ī *m* = vās ubi cibus coquitur
buxeus -a -um < *buxus* -ī *f*, arbor eiusque lignum dūrum
terere trīvisse trītum = molere

mola buxus

Sūmptīs igitur matteīs, respiciēns ad familiam Trimalchiō "Quid vōs" inquit "adhūc nōn cēnāstis? Abīte, ut aliī veniant ad officium!"

Subiit igitur alia classis, et illī quidem exclāmāvēre: "Valē, Gāī!" hī autem: "Avē, Gāī!"

sub-īre (+*dat*) = inīre in locum alicuius; subiit *illīs*
classis = grex
avē! = salvē!

[*Trimalchiō uxōrī convīcium facit*]

Hinc prīmum hilaritās nostra turbāta est. Nam cum puer nōn īnspeciōsus inter novōs intrāsset ministrōs, invāsit eum Trimalchiō et ōsculārī diūtius coepit! Itaque Fortūnāta, ut ex aequō iūs firmum approbāret, maledīcere Trimalchiōnī coepit et 'pūrgāmentum' 'dēdecus'que praedicāre 'quī nōn continēret libīdinem suam!' Ultimō etiam adiēcit: "Canis!"

īnspeciōsus -a -um ↔ *speciōsus* = fōrmōsus; nōn īnspeciōsus : speciōsus
in-vādere (*in*) = aggredī
ex aequō : ut aequum est
iūs *coniugis*
approbāre = dēmōnstrāre
dēdecus -oris *n* = rēs indigna
praedicāre = appellāre

Trimalchiō contrā, offēnsus convīciō, calicem in faciem Fortūnātae immīsit! Illa, tamquam oculum perdidisset, exclāmāvit manūsque trementēs ad faciem suam admōvit. Cōnsternāta est etiam Scintilla trepidantemque sinū suō tēxit. Immō puer quoque officiōsus urceolum frīgidum ad mālam eius admōvit, super quem incumbēns Fortūnāta gemere ac flēre coepit.

perdere = āmittere

sinus = pectus

officiōsus -a -um < officium
urceolus -ī *m* = parvus urceus
māla -ae *m* = maxilla, bucca

Contrā Trimalchiō "Quid enim?" inquit, "Ambūbāiam nōn meminit sē? Dē māchinā illam sustulī, hominem inter hominēs fēcī. At īnflat sē tamquam rāna, et in sinum suum cōnspuit – cōdex, nōn mulier! Sed hic quī in pergulā nātus est aedēs nōn somniātur. Ita genium meum propitium habeam: cūrābō domāta sit Cassandra caligāria! – Et ego, homō dipundiārius, sēstertium centiēs accipere potuī. Scīs tū mē nōn mentīrī: Agathō unguentārius proximē sēdūxit mē et "Suādeō" inquit "nōn patiāris genus tuum interīre." At ego, dum

rāna -ae *f*

caliga -ae *f*

ambūbāia -ae *f* = ancilla quae tībiīs canendō et saltandō populum dēlectat; ambūbāiam nōn meminit sē *esse?*
māchina : mēnsa in vēnāliciō dē quā vēneunt servī et ancillae
cōn-spuere = spuere; in sinum suum c. = glōriārī [?]
cōdex = caudex : homō stultus
pergula -ae *f* = casa
somniāre/-rī = somniō vidēre
propitius -a -um = favēns
cūrābō *ut* dom*i*ta sit (domētur)
Cassandra : Fortūnāta
caligārius -a -um = quī *caligās* gerit (ut mīles), audāx [?]
dipundiārius -a -um (< *dipundius:* II assēs) = sēstertiārius

Agathō -ōnis *m*
sē-dūcere = in sēcrētum dūcere
suādeō *nē* patiāris
interīre : exstinguī (quia Fortūnāta sterilis sit)

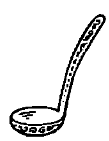
bonātus agō et nōlō vidērī levis, ipse mihi asciam in crūs impēgī!

"Rēctē! Cūrābō mē unguibus quaerās! Et ut dēpraesentiārum intellegās quid tibi fēceris: Habinnā, nōlō statuam eius in monumentō meō pōnās, nē mortuus quidem lītēs habeam. Immō, ut sciat mē posse malum dare, nōlō mē mortuum bāsiet!"

Post hoc fulmen Habinnās rogāre coepit 'ut iam dēsineret īrāscī!' et "Nēmō" inquit "nostrum nōn peccat. Hominēs sumus, nōn deī." Idem et Scintilla flēns dīxit, ac per genium eius 'Gāium' appellandō rogāre coepit 'ut sē frangeret!'

Nōn tenuit ultrā lacrimās Trimalchiō, et "Rogō" inquit, "Habinnā, ... sī quid perperam fēcī, in faciem meam īnspue! Puerum bāsiāvī frūgālissimum, nōn propter fōrmam, sed quia frūgī est: decem partēs dīcit, librum ab oculō legit, thretium sibi dē diāriīs fēcit, arcisellium dē suō parāvit et duās trullās – nōn est dignus quem in oculīs feram? Sed Fortūnāta vetat!

arcisellium

trulla -ae *f*

"Ita tibi vidētur, fulcipedia? Suādeō bonum tuum concoquās, milva, et mē nōn faciās ringentem, amasiuncula! – aliōquīn experiēris cerebrum meum! Nōstī mē: quod semel dēstināvī, clāvō trabālī fīxum est!"

clāvus (ferreus)

bonātus -a -um = nimis bonus
levis ↔ cōnstāns
ascia -ae *f* = secūris
ut mē (sepultum) unguibus *ēruere* quaerās [?]
dēpraesentiārum *adv* = hīc et nunc
nōlō statuam pōnās = nōlō tē statuam pōnere

līs lītis *f* = certāmen
bāsiāre (< bāsium) = ōsculārī
: nōlō eam mē mortuum bāsiāre!
fulmen : convīcium

īrāscī = īrātus fierī

sē frangere : īram suam sēdāre
ultrā *adv;* nōn ultrā = nōn iam
Habinnās, *voc* -ā
perperam *adv* = prāvē
īn-spuere
frūgālis -e = frūgī

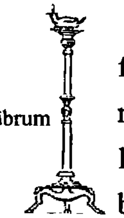
ab oculō : ut litterās vīdit
thretium [?] sibi fēcit (: ēmit)
diārium -ī *n* = cibus quī cotīdiē servō datur
arcisellium -ī *n:* sella arcuāta
dē suō *pecūliō* parāvit (: ēmit)
trulla: vās quō haurītur vīnum
dignus quem = dignus ut eum in oculīs ferre = dīligere

fulcipedia -ae *f* = fēmina superba et glōriōsa
con-coquere : reputāre [?]
ringī = dentēs ostendere; mē *nē* faciās ringentem
amasiuncula -ae *f* = amīca
cerebrum : īra
dēstināre = dēcernere
trabālis -e < trabs; clāvus t.: magnus c. quō trabs fīgātur

[*Trimalchiō dē vītā suā*]

"Sed vīvōrum meminerimus! Vōs rogō, amīcī, ut vōbīs suāviter sit. Nam ego quoque tam fuī quam vōs estis, sed virtūte meā ad hoc pervēnī. Corcillum est quod hominēs facit, cētera quisquilia omnia! "Bene emō, bene vēndō." Alius alia vōbīs dīcet. Fēlīcitāte dissiliō!

"– Tū autem, stertēia, etiamnum plōrās? Iam cūrābō fātum tuum plōrēs! –

candēlābrum

"Sed, ut coeperam dīcere, ad hanc mē fortūnam frūgālitās mea perdūxit. Tam magnus ex Asiā vēnī quam hic candēlābrus est. Ad summam, quotīdiē mē solēbam ad illum mētīrī, et ut celerius rōstrum barbātum habērem, labra dē lucernā ungēbam. Tamen ad dēliciās ipsimī annōs quattuordecim fuī. Nec turpe est quod dominus iubet. Ego tamen et ipsimae satisfaciēbam. Scītis quid dīcam: taceō, quia nōn sum dē glōriōsīs!

"Cēterum, quemadmodum dī volunt, dominus in domō 76
factus sum, et ecce cēpī ipsimī cerebellum. Quid multa? cohērēdem mē Caesarī fēcit, et accēpī patrimōnium lāticlāvium.

"Nēminī tamen nihil satis est. Concupīvī negōtiārī. Nē multīs vōs morer: quīnque nāvēs aedificāvī, onerāvī vīnum – et tunc erat contrā aurum – , mīsī Rōmam. Putārēs mē hoc iussisse: omnēs nāvēs naufragārunt – factum, nōn fābula! Ūnō diē Neptūnus trecentiēs sēstertium dēvorāvit!

"Putātis mē dēfēcisse? Nōn mehercules mī haec iactūra

: bene vīvāmus!

tam... quam : tālis... quālēs

corcillum -ī *n* = cor (: mēns, vīs ingeniī)
quisquilia *n pl* = rēs inūtilēs, nūgae

stertēia -ae *f* < *stertere*, nāsō sonāre (dormiēns)
etiam-num = etiam-nunc
cūrābō *ut*...plōrēs

frūgālitās -ātis *f* < frūgālis
per-dūcere

candēlābr*us* -ī *m* = candēlābr*um* -ī *n*

rōstrum : mentum

oleō dē lucernā

ipsimus -ī *m* (*sup* < ipse) = dominus
ipsima -ae *f* (< ipsa) = domina
satis-facere + *dat* = facere quod postulātur, placēre

cerebellum -ī *n* (= cerebrum) : grātiam
co-hērēs -ēdis *m* = hērēs cum alterō (pars patrimōniī imperātōrī Caesarī lēganda erat)
lāticlāvius : māximus (ut senātōris)
nēminī nihil : nihil cuiquam
con-cupīscere -īvisse = cupere
nē multīs *verbīs* vōs morer: nē ... vōbīs moram faciam
contrā aurum = tantī (pretiī) quantī aurum
naufragāre = naufragium facere
trecentiēs *centēna mīlia*

dē-ficere : dēspērāre

gustī fuit: tamquam nihil factī! Alterās fēcī māiōrēs et meliōrēs – et fēlīciōrēs, ut nēmō 'nōn mē virum fortem' dīceret. Scītis: magna nāvis magnam fortitūdinem habet. Onerāvī rūrsus vīnum, lārdum, fabam, sēplasium, mancipia.

gustus -ūs/-ī *m* < gustāre; nōn mihi gustī fuit (rēs) = (rem) gustāre (sentīre) nōn potuī

sēplasium -ī *n* = unguentum

mancipium -ī *n* = servus (vēnālis)

"Hōc locō Fortūnāta rem piam fēcit: omne enim aurum suum, omnia vestīmenta vēndidit, et mī centum aureōs in manū posuit. Hoc fuit pecūliī meī fermentum. Citō fit quod dī volunt: ūnō cursū centiēs sēstertium corrotundāvī!

hōc locō : hōc tempore

fermentum -ī *n* = id quod pānem crēscentem facit

centiēs sēstertium corrotundāvī : circiter centiēs *centēna mīlia* sēstertium fēcī

"Statim redēmī fundōs omnēs quī patrōnī meī fuerant. Aedificō domum, vēnālicia coemō, iūmenta – quicquid tangēbam crēscēbat tamquam favus. Postquam coepī plūs habēre quam tōta patria mea habet, manum dē tabulā! Sustulī mē dē negōtiātiōne et coepī per lībertōs faenerāre.

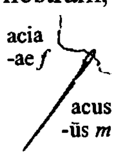
red-imere = rūrsus emere (quod vēnierat)

co-emere = emere (multa)

manum dē tabulā! : ā lūsū abstinendum!

faenerāre = pecūniam mūtuam dare magnō pretiō

"Et sānē nōlentem mē negōtium meum agere exhortāvit mathēmaticus, quī vēnerat forte in colōniam nostram, Graeculiō, Serāpa nōmine, cōnsiliātor deōrum! Hic mihi dīxit etiam ea quae oblītus eram: ab aciā et acū mī omnia exposuit, intestīnās meās nōverat – tantum quod mihi nōn dīxerat: quid prīdiē cēnāveram! Putāssēs eum semper mēcum habitāsse.

ex-hortārī = hortārī; exhortā*vit* = exhortā*tus est*

Graeculiō -ōnis *m* = vir Graecus (= Graeculus)

cōnsiliātor -ōris *m* = quī cōnsilium dat

ab aciā et acū : ā prīmō initiō

intestīn*ās* = intestīn*a*

cēnāveram : cēnāvissem

77 "Rogō, Habinnā – putō, interfuistī –: *"Tū dominam tuam dē rēbus illīs fēcistī. Tū parum fēlīx in amīcīs es. Nēmō umquam tibi parem grātiam refert. Tū lātifundia possidēs. Tū vīperam sub ālā nūtrīcās"*, et – quod vōbīs nōn dīxerim – *'etiam nunc mī restāre vītae annōs trīgintā*

rogō *ut testis sīs eum sīc dīxisse: "..."*

lātifundium -ī *n* (< lātus fundus) = magnum praedium

vīpera -ae *f* = anguis

āla = lacertus; sub ālā : in sinū

nūtrīcāre (= nūtrīre) vīperam sub ālā = bene facere malō (: maledīcentī uxōrī!)

dīxerim : dīcere dēbuī

et mēnsēs quattuor et diēs duōs'. Praetereā citō accipiam hērēditātem.

"Hoc mihi dīcit fātus meus. Quod sī contigerit fundōs Āpuliae iungere, satis vīvus pervēnerō.

"Interim, dum Mercurius vigilat, aedificāvī hanc domum. Ut scītis, cusuc erat – nunc templum est! Habet quattuor cēnātiōnēs, cubicula vīgintī, porticūs marmorātōs duōs, sūsum cellātiōnem, cubiculum in quō ipse dormiō, vīperae huius sessōrium, ōstiāriī cellam perbonam. Hospitium hospitēs capit. Ad summam: Scaurus cum hūc vēnit, nusquam māvoluit hospitārī – et habet ad mare paternum hospitium. Et multa alia sunt, quae statim vōbīs ostendam. Crēdite mihi: assem habeās, assem valeās; habēs, habēberis. Sīc amīcus vester, quī fuit rāna, nunc est rēx.

"Interim, Stiche, prōfer vītālia in quibus volō mē efferrī! Prōfer et unguentum et ex illā amphorā gustum ex quā iubeō lavārī ossa mea!"

Nōn est morātus Stichus, sed et strāgulam albam et 78
praetextam in triclīnium attulit. ⟨Quās Trimalchiō mīrātus est⟩ iussitque nōs temptāre an bonīs lānīs essent cōnfecta. Tum subrīdēns "Vidē tū" inquit, "Stiche, nē ista mūrēs tangant aut tineae – aliōquīn tē vīvum combūram! Ego glōriōsus volō efferrī, ut tōtus mihi populus bene imprecētur.

Statim ampullam nardī aperuit omnēsque nōs ūnxit, et "Spērō" inquit "futūrum ut aequē mē mortuum iuvet

hērēditās -ātis *f* = quod hērēdī lēgātur
sī *mihi* contigerit fundōs *meōs*

vigilat : diēs noctēsque mē tuētur
cusuc [= casa?]
cēnātiō -ōnis *f* = magnum triclīnium
porticūs marmorāt*ās* du*ās*
sū(r)sum : in superiōre parte
cellātiō -ōnis *f* [?]
sessōrium -ī *n* (< sedēre) [?]
per-bonus = valdē bonus
hospitium -ī *n* = domus hospitibus servāta; hospitēs *meōs*
māvoluit = māluit
hospitārī = hospes recipī

: sī assem habēs, assem valēs
valēre = pretiī esse
quantum habēs, *tantī* habēberis (: aestimāberis)

Stichus -ī *m*, servus
vestīmenta vītālia (: mortuī)
vīnī gustum (quod gustētur)

praetexta -ae *f* = toga praetexta

sub-rīdēre = tacitē rīdēre
vidēre nē... = cavēre nē...
comb-ūrere = ūrere

tinea -ae *f*
im-precārī = precārī

nardus -ī *f*: unguentī genus pretiōsum
futūrum ut... iuvet = iuvātūrum esse

tamquam vīvum." Nam vīnum quidem in vīnārium iussit īnfundī, et "Putāte vōs" inquit "ad parentālia mea invītātōs esse!"

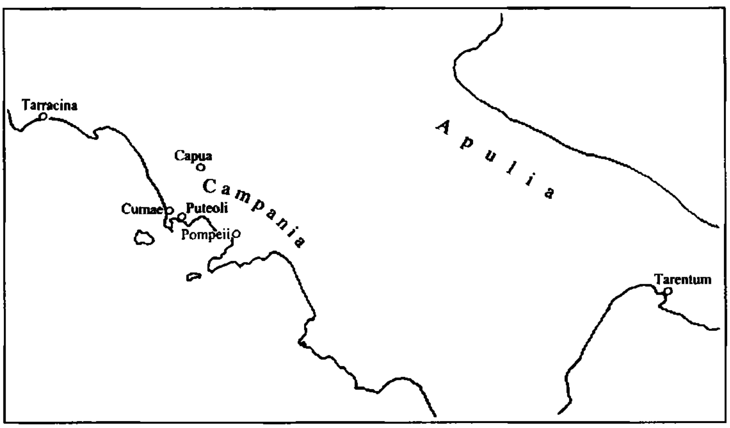
Ībat rēs ad summam nauseam, cum Trimalchiō, ēbrietāte turpissimā gravis, novum acroāma, cornicinēs, in triclīnium iussit addūcī; fultusque cervīcālibus multīs extendit sē suprā torum extrēmum, et "Fingite mē" inquit "mortuum esse! Dīcite aliquid bellī!"

Cōnsonuēre cornicinēs fūnebrī strepitū. Ūnus praecipuē, servus libitīnāriī illīus quī inter hōs honestissimus erat, tam valdē intonuit ut tōtam concitāret vīcīniam!

Itaque vigilēs, quī cūstōdiēbant vīcīnam regiōnem, ratī ārdēre Trimalchiōnis domum, effrēgērunt iānuam subitō et cum aquā secūribusque tumultuārī suō iūre coepērunt.

Nōs, occāsiōnem opportūnissimam nactī, Agamemnonī verba dedimus, raptimque tam plānē quam ex incendiō fūgimus.

aequē... tamquam = aequē... atque
parentālia -ium *n pl:* diēs fēstī quibus mortuī celebrantur, novendiāle
nausea -ae *f* = morbus eius quī vomit, foeditās
fulcīre -sisse -tum = sustinēre
torus extrēmus = torī pars extrēma
fingere (animō) = sibi vidērī, putāre
cōn-sonāre -uisse = simul sonāre
fūnebris -e < fūnus
in-tonāre -uisse = tamquam tonitrus sonāre
vigilēs -um *m pl* = virī quibus officium est oppidum cūstōdīre
suō iūre : ut iīs iūs est
opportūnus -a -um = idōneus, prosperus
verba dare + *dat* = fallere
raptim *adv* = citō
tam plānē quam = plānē tamquam

INDEX NOMINVM□

(*Numerī pāginās significant*)

A
Achillēs -is *m* 37
Aegyptius -a -um 15
Aenēās -ae *m* 44
Aethiops -opis *m* < Aethiopia, regiō Āfricae 13
Āfrica -ae *f* 30; *adi* Āfricānus 15
Agamemnōn -onis *m* 37
Agamemnōn -onis *m*, rhētor 5, 27, 30, 31, 32, 33, 41, 45, 57
Agathō -ōnis *m* 52
Āiāx -ācis *m* 37
Alexandrīnus -a -um 10, 44
Āpulia -ae *f* 56
Aquārius -ī *m* 15, 20
Arātus -ī *m* 20
Ariēs -etis *m* 14, 19
Ascyltos -ī *m* (36), 37, 49
Asia -ae *f* 24, 54
Ātellānia -ae *f* 35; *adi* Ātellānicus -a -um 44
Athēnae -ārum *f pl* 17
Atticus -a -um 17
Augustālis -e 9

C
C. = Gāius 9, 18, 19, 48
Caesar -aris *m* 32, 33, 54
Campānia -ae *f* (4)
Cancer -crī *m* 14, 20
Capricornus -ī *m* 15, 20
Capua -ae *f* 39
Cariō -ōnis *m*, servus 47
Carpus -ī *m*, servus 16, 21
Cassandra -ae *f* 33, 52
Chrȳsanthus -ī *m* 22
Cinnamus -ī *m* 9
Corinthus -ī *f* 32; *adi* Corinthius 11, 32, -eus 32
Corinthus -ī *m*, aerārius 32
Cūmae -ārum *f pl* 30; *adi* -ānus 34
Cyclōps -ōpis *m* 30
Cydōnius -a -um 45

D
Daedalus -ī *m* 33
Daedalus -ī *m*, servus 45, 51
Dalmatia -ae *f* (3)
Dāma -ae *m* 22
Diogenēs -is *m* 18
Diāna -ae *f* 37
Diomēdēs -is *m* 37

E
Echīōn -onis *m* 25
Encolpius -ī *m* (3, 5)
Ephesus -ī *m* 46

F
Falernus -a -um 36; *n*, vīnum Falernum 7, 13
Fēlīciō -ōnis *f* 43
Fortūna -ae *f*, dea 8, 23, 36
Fortūnāta -ae *f* 17, 28, 34, 35, 42–55

G
Gāius -ī *m* 34, 51, 53
Ganymēdēs -is *m*, convīva 24
Ganymēdēs -is *m* 37
Gavilla -ae 39
Geminī -ōrum *m pl* 14, 20
Gītōn -onis *m* 5, (36), 49, 50
Glycō -ōnis *m* 26
Graeculiō -ōnis *m* 55
Graeculus -a -um 18, 27
Graecus -a -um 30, 37

H
Habinnās -ae *m* 41, 42, 43, 44, 47, 49, 53, 55
Hannibal -alis *m* 32
Helena -ae *f* 37
Herculēs -is *m* 30
Hermerōs -ōtis *m*, convīva (16, 36), 37
Hermerōs -ōtis *m*, gladiātor 33
Hipparchus -ī *m* 20
Hispānus -a -um 42
Homēristae -ārum *m pl* 37
Homēros -ī *m* 30, 37

I
Īlias -adis *f* 8
Īlium -ī *n* 32
Incubō -ōnis *m* 18
India -ae *f* 18
Iovis *nōm* 28 = Iuppiter
Īphigenīa -ae *f* 37
Iūlius Proculus 19
Iuppiter Iovis *m* 25, 33

L
Lacōnicus -a -um 21
Laenās -ātis *m* 9
Larēs -um *m pl* 8
Latīnus -a -um 27, 30; *adv* -ē 35, 37
Leō -ōnis *m* 15, 20
Lībra -ae *f* 15, 20

M
Maecēnātiānus -ī *m* 48
Mammaea -ae *m* 26
Marsyās -ae *m* 16
Melissa -ae *f* 39
Menecratēs -is *m* 50
Menelāus -ī *m*, servus 6
Mēnophila -ae *f* 46
Mercurius -ī *m* 8, 43, 56
Minerva -ae *f* 8
Mithridātēs -is *m*, servus 34

N
Nasta -ae *m* 34
Neptūnus -ī *m* 54
Nerō -ōnis *m* (3)
Nīcerōs -ōtis *m* 38
Nioba -ae *f* 33
Norbānus -ī *m* 26, 27
Nōricus -a -um 45

O
Odyssīa -ae *f* 8
Opīmiānus -a -um 13, 14
Orcus -ī *m* 14, 39

P
Palamēdēs 42
Pansa -ae *m* 29
Parcae -ārum *f pl* 8
Parentīnī -ōrum *m pl* 37
Pēgasus -ī *m* 16
Petraītēs -is *m* 33, 47
Petrōnius -ī *m* (3, 5)
Philargyrus -ī *m*, servus 46, 47
Philerō -ōnis *m* 27
Philerōs -ōtis *m* 23, 24
Piscēs -ium *m pl* 15, 20
Pompēius -ī *m* 18, 48
Pompēiānus -a -um 34
Prīmigenius -ī *m* 27
Priāpus -ī *m* 38
Proculus -ī *m* 19
Pūnicus -a -um 11
Puteolī -ōrum *m pl* (4)

R
Rōma -ae *f* 8, 45, 48, 54; Rōmānī 36

S
Safinius -ī *m* 24
Sagittārius .ī *m* 15, 20
Sāturnālia -ium *n pl* 24, 45
Satyricōn (3, 5)
Scaurus -ī *m* 56
Scintilla -ae *f* 42–46, 52
Scissa -ae 41
Scorpiō -ōnis *m* 15, 20
Seleucus -ī *m* 22
Serāpa -ae *m* 55
Sibylla -ae *f* 30
Sicilia -ae *f* 30
Stichus -ī *m* 56
Syriacus -a -um 11
Syrus -ī *m* 34

T
Tacitus -ī *m* (3)
Tarentum -ī *n* 17; *adi* Tarentīnus 39, *f* 39, *pl* cīvēs 30
Tarracīniēnsis -is *m* 30
Taur(ul)us -ī *m* 14, 19
Terentius -ī *m* 39
Titus -ī *m* 26
Tragurium -ī *n* (3); *adi* Traguriēnsis -e
Trimalchiō -ōnis *m passim*
Trōiānus -a -um 33; *pl* 37
Tyrius -a -um 10

U
Ulixēs -is *m* 19, 30

V
Venus -eris *f* 8
Vergilius -ī *m* 44
Virgō -inis *f* 15, 20

INDEX VOCABVLORVM

(*Numerī pāginās significant*)

A

abs-condere -disse -ditum 44
abs-tināx -ācis *adi* 23
abundāns -antis *adi* 8
accersere -īvisse -ītum 17
acētum -ī *n* 28
acia -ae *f* 55
acidus -a -um 44
acroāma -atis *n* 35, 57
ācta -ōrum *n pl* 34
āctuārius -ī *m* 34, 35
acus -ūs *m* 55
acūtus -a -um 49
aditus -ūs *m* 8, 50
ad-iūtāre 40
ad-rādere -sisse -sum 11
ad-spergere -sisse -sum 6
adulēscentulus -ī *m* (5), 37
ad-ūrere 24
aedicula -ae *f* 8
aedīlis -is (4, 9), 24
aēneus -a -um 9, 32, 33
aēnum -ī *n* 29, 51
aequum, ex aequō 52
aerārius -ī *m* 32
aerumna -ae *f* 30
aerumnōsus -a -um 20
affābilitās -ātis *f* 38
af-fīgere 13
agellus -ī *m* 30
ag-gredī 16
agināre 39
āla -ae *f* 55
alabaster -trī *m* 38
algēre 50
alicula -ae *f* 21
aliōquīn 28, 53, 56
ali-ubī 25
al-ligāre 21, 42, 48
altilia -ium *n pl* 16, 21
altilis -e (16), 45
amasiuncula -ae *f* 53
amasiunculus -ī *m* 26
ambūbāia -ae *f* 52
amphora -ae *f* 13, 35, 46, 48, 56
amicīre -uisse -ctum 5, 41
amplius 6, 17, 40, 42
ampulla -ae *f* 30, 56
anathȳmiāsis *f* 28
angulus -ī *m* 8, 16
angustiae -ārum *f pl* 39
annōna -ae *f* 24, 25
ānser -eris *m* 15, 45, 46
ānserīnus -a -um (40)
apoculāre sē 39, 42
apophorētus -a -um 21; *n* (36), 38
apparātus -ūs *m* (20), 21
ap-petere 27
ap-plicāre 43
ap-probāre 43, 52
aptāre 14
aquārius -ī *m* 15, 20
arbiter -trī *m* (3)
arbitrātus -ūs *m* 42
arca -ae *f* 34
arcisellium -ī *n* 53
ārea -ae *f* 34
arēna -ae *f* 13
argūmentum -ī *n* 37
argūtāre 27
ariēs -etis *m* 14, 17, 19
arietillus -a -um 19
arietīnus -a -um 14
armārium -ī *n* 8
articulus -ī *m* 12, 14
artificium -ī *n* 27, 35
ascia -ae *f* 53
asellus -ī *m* 11
assentārī 49
as-surgere 41
astrologus -ī *m* (19)
atquī 42
ātriēnsis -is *m* 8, 49, 50
at-tinēre 25
au! 44
auceps -upis *m* 21
auctiō -ōnis *f* 19
au-ferre +*dat* 38
aureolus -a -um 43
auricula -ae *f* 43
automatum -ī *n* 32, 36
autopȳrus -a -um 41
avē 51
ā-vocāre 49

B

babae babae 17
bacciballum -ī *n* 39
balneus -ī *m* 22 = -um
barbaria -ae *f* 44
barbātōria -ae *f* 51
barbātus -a -um 21, 54
barcala -ae *m* 43
bārō -ōnis *m* 35
bāsiāre 53
beātitūdō -inis *f* 18
bellē esse 27
bene esse 14, 41
benemōrius -a -um 39
bēstiārius -ī *m* 27
bēta -ae *f* 41
bifurcum -ī *n* 40
bīgae -ārum *f pl* 20
bilychnis -e 9
bīmus -a -um 29
bisaccium -ī *n* 11
bōlētus -ī *m* 18
bonātus -a -um 53
botulus -ī *m* 31
bovis -is *m* 40 = bōs
būb(u)lus -a -um 24
būbula -ae *f* 14
bubulcus -ī *m* 19
bucca -ae *f* 24, 45
būcinātor -ōris *m* 5
būcinus -ī *m* 51
bulla -ae *f* 9, 22
buxeus -a -um 51
buxus -ī *f* (51)

C

cacāre 48
caccabus -ī *m* 51
cādūceum -ī *n* 8
caelus -ī *m* 19, 25 = -um
caespes -itis *m* 15, 20
calcitrāre (19)
calcitrōsus -a -um 19
calculus -ī *m* 12
calda -ae *f* 41, 44
caldicerebrius -a -um 26
caldus -a -um 22, 42, 43
calēre 49
cal-facere 6, 22
caliga -ae *f* (52)
caligārius -a -um 52
calix -icis *m* 33, 52
calva -ae *f* 42
calvus -a -um 6
calx -cis *f* 27 (46)
camera -ae *f* 9, 20, 50
cancer -crī *m* 14, 20
candēlābrum -ī *n* (54)
candēlābrus -ī *m* 54 = -um
canōrus -a -um 37, 44
cantābundus -a -um 39
canticum -ī *n* 50
capāx -ācis *adi* 41
capillātus -a -um 6, 8, 13, 46
capis -idis *f* 33
capistrum -ī *n* 29
cāpō -ōnis *m* 37
capricornus -ī *m* 15, 20
capsella -ae *f* 43
cardēlis -is *f* 27
carnārium -ī *n* 26
carpere 16
caryōta -ae *f* 21
cāseus -ī *m* 42
castīgāre 28
casula -ae *f* 25, 27
cataphagās -ae *m* 20
catastropha -ae *f* 36
catella -ae *f* 47, 48
catēnārius -a -um 49
catēnātiō -ōnis *f* 14
catīllus -ī *m*/-um -ī *n* 32, 42
caunia -ae *f* 24
causidicus -ī *m* 27
cavea -ae *f* 7
celeritās -ātis *f* 31
cella -ae *f* 8, 17, 19, 56
cellātiō -ōnis *f* 56
cēnāculum -ī *n* 18
cēnātiō -ōnis *f* 56
centēnī -ae -a (18)
centiēs, sēstertium 34, 52, 55
centōnārius -ī *m* 25
cerasinus -a -um 7, 43
cerasum -ī *n* (7)
cerebellum -ī *n* 54
cerebrum -ī *n* 53
certus -a -um 24
cerva -ae *f* 37
cervīcal -ālis *n* 11, 57
cervīx -īcis *f* (11) 43; *pl* 11, 13, 35, 50
chīramaxium -ī *n* 7
choraulēs -ae *m* 35
chorda -ae *f* 42
chorus -ī *m* 13
cicarō -ōnis *m* 27, 48
cicer -eris *n* 14, 42
cingillum -ī *n* 43
cingulum -ī *n* 7, 48
circā *adv* 21, 41, 45
circulus -ī *m* 6, 29, 35, 38
circum-ferre 15, 27, 43, 46
circum-mēiere -mīnxisse 39

circum-spicere 36
cisterna -ae *f* 50
classis -is *f* 51
clāvus -ī *m* (11), 53
clībanus -ī *m* 15
cliēns -entis *m* 10
coccineus -a -um 11, 18
coccinus -a -um 7
cochlea -ae *f* 42, 46
cochlear -āris *n* 12
cocococō 37
cōda -ae *f* 24 = cauda
cōdex -icis *m* (3), 52 = caudex
cōdicillī -ōrum *m pl* 36
co-emere 55
co-haerēre 44
co-hērēs -ēdis *m* 54
co-īre 13
colaphus -ī *m* 13
coleī -ōrum *m pl* 20, 25
cōlēpium -ī *n* 45
colere -uisse -cultum 12, 29
collēga -ae *m* 8
col-lībertus -ī *m* (4, 17), 18, 37
col-līdere -sisse -sum 33
col-locāre 34
col-lūdere 24
colōnia -ae *f* (4),24,25, 55
comb-ūrere 56
com-ēsse -ēdisse 21, 25, 27, 42
cōmissātor -ōris *m* 41
com-mendāre 47
com-mundāre 29
cōmoedus -ī *m* 35
compedēs -um *f pl* (20), 43
compedītus -a -um 20
compertum habēre (3)
compīlāre 40
com-plōdere -sisse -sum 14
com-pōnere 42, 44
com-probāre 36
conchȳliātus -a -um 18, 36
con-cīdere -disse -sum 37
con-cinere 34
con-cipere 12
con-coquere 53
con-crepāre -uisse 6, 37
con-cupīscere -īvisse 54
con-dere 8
condīmentum -ī *n* 46
condītūra -ae *f* 33
cōn-fīgere 45
cōnfīnis -e 30
cōn-fodere -iō -fōdisse -fossum 5
congāgātus -a -um 42
con-gerere 32
con-icere -iēcisse -iectum 23, 29, 31, 42, 49, 51
cōn-sīderāre 32, 43
cōnsiliātor -ōris *m* 55
cōnsōlātiō -ōnis *f* 23
cōn-sonāre 57
cōn-spuere 52
cōnsternāre 38, 46, 52
cōn-surgere 44, 49
contentiō -ōnis *f* 47
contentus -a -um 19, 44, 46
con-terrēre 41
con-tinēre 28, 41, 52
contrā 54
contrōversia -ae *f* 30
contubernālis -is *m* 39, *f* 46, 47
con-tundere -tudisse -tūsum (35), 36
con-turbāre 19
convīcium -ī *n* (36), 37, 42, 52
convīctus -ūs *m* 38
cōpiōsus -a -um 48
cōpō -ōnis *m* 20, 39, 40 = caupō
coptoplacenta -ae *f* 21
cor habēre 37
corbis -is *f* 12
corcillum -ī *n* 54
cordāx -ācis *m* 34
corneolus -a -um 23
cornū abundāns 8 = cornū cōpiae
corōllārium -ī *n* 51
corōna -ae *f* 14, 32, 38, 41, 46, 47
corōnāre 41
corporālis -e; -iter 39
cor-rotundāre 20, 55
crātīcula -ae *f* 11, 46
crēditor -ōris *m* 19
credrae 17
crotalia -ōrum *n pl* 43
crūrālis -e 21
crystallinus -a -um 12
crystallum -ī *n* (12)
cubitōrius -a -um 10
cubitum -ī *n* 6, 19, 41
cucurbita .ae *f* 20
cūlāre 17
culcita -ae *f* 18
cultus -a -um 47
cumīnum -ī *n* 31
cūriōsus -a -um 8
cursor -ōris *m* 7, 8
cusuc 56

D
dē suō sibi 41
dēbēre 13, 31, 43
dē-cidere -disse 6
deciēs, sēstertium 18
dē-clāmāre 30
dēclāmātiō -ōnis *f* 30
dē-collāre 33
dēcrepitus -a -um 27
dēcrētum -ī *n* 36
decuria -ae *f* 29, 48
dēdecus -oris *n* 52
dē-ficere 8, 54
dēlectārī *dēp* 26 = -āre
dēlicātus -a -um 12, 25
dēliciae 7, 44, 54
dē-mandāre 39
dē-minuere 44
dēnārius aureus 12, 25
dē-pendēre 21
dēpraesentiārum *adv* 53
dē-precārī 10, 31
dēsomnis -e 28
dē-spoliāre 9, 31, 43
dēstināre 53
dexter -era -erum 51
diārium -ī *n* 53
dictō citius 51
dī-dūcere 50
dif-fundere 47
dipundiārius -a -um 52
dīrēctus -a -um 24
dis-cutere -iō -cussisse -cussum 29, 51
dispēnsātor -ōris *m* 8, 9, 10, 26
dis-pōnere 14, 51
dis-silīre -uisse 38, 54
di-stinguere -stīnxisse -stīnctum 9
dis-torquēre 36
domāre -uisse -itum 34, domāta 52 = domita
domesticus -a -um 26
dominicus -a -um 7
domūsiō -ōnis *f*: ad/in domūsiōnem 27, 30
dōnāre 10
dubium, sine dubiō 9, 10
ducēnārius -a -um 37
dūcere 22; 34
duo-vir -ī *m* (4)

E
ēbrietās -ātis *f* 51, 57
ē-bullīre, animam 22, 39
echīnus -ī *m* 45
ēditiō -ōnis *f* (3)
ē-dere (3)
ef-ferre ex-tulisse ē-lātum (22), 23, 56
ef-flāre 30
ef-fluere 48
effūsus -a -um 30
ēheu 14, 22
eius-modī 16, 28, 29
ēlēctiō -ōnis *f* 29
ēlēctus -a -um 16
ēlegāns -antis *adi* (3), 38
ēlegantia -ae *f* (3)
ēlixus -a -um 37
ēloquēns -entis *adi* (3, 36)
ēloquentia -ae *f* 37
embolum -ī *n* 9
ēmptīcius -a -um 29
epidīpnis -idis *f* (44), 45
epulum -ī *n* 26, 48
errāre 50
ē-rubēscere -buisse 16
ē-ruere -ruisse -rutum 12
essedārius -a -um 26
essedārius -ī *m* 16
essedum -ī *n* (16)
est tē vidēre? 43
ēsurītiō -ōnis *f* 24
etiam-num 54
eurīpus -ī *m* 16
ē-vītāre 5
ex-candēscere -duisse 35
ex-catarissāre 43
excellēns -entis *adi* (3), -ente *n* 26, 42 = -ēns
excelsus -a -um 8
excerptum -ī *n* (3)
excessus -ūs *m* (3)
ex-cidere -disse 13, 36
ex-cīdere -sisse -sum 15
ex-cipere 6,17, 21, 22, 33
ex-clūdere -sisse -sum 11
exemplar -āris *n* 47
exercēre 18
ex-hibēre 34
ex-hortārī: -āvit 55
ex-interāre 31, 36
ex-onerāre 6
ex-opīnissāre 40
ex-ōrāre 25, 33
ex-ōrdīrī -ōrsum 39
expectāre 29, 32, 36, 38 = ex-spectāre

expectātiō -ōnis *f* 5,14, 29 = exspectātiō
ex-pedīre 20, 39
expīrāre 49 = ex-spīrāre
ex-plicāre 37
ex-primere -pressisse -pressum 11, 14
expudōrātus -a -um 19
expuere 24 = ex-spuere
ex-sonāre 50
ex-surgere 38
ex-tendere, sē 27
ex-torquēre -sisse -tum 30
extrēmus -a -um 57
ex-uere -uisse 39

F
faba -ae *f* 43, 55
fābula -ae *f* 17, 19, 22, 28
facere (suā rē causā) 28, 39, 42
facere, ad sē 18
facere, assem 39
facere (= aestimāre), pilī 25, tantī 39
factiō -ōnis *f* 37
faenerāre 55
fallere fefellisse falsum: fefellitus sum 39 = falsus sum (mē fefellit)
fāmōsus -a -um 46
familia (gladiātōria) 26
familiāris -is *m* (3)
farcīre -sisse -sum 45
farīna -ae *f* 12
fascia -ae *f* 27, *pl* 21
fastīdīre 30
fātus -ī *m* 23, 47, 56 = -um
fatuus -a -um 27
favus -ī *m* 15, 20, 23, 55
fefellitus 39, v. fallere
ferculum -ī *n* 14, 19, 22, 42, 44, 45; -us -ī *m* 19
fermentum -ī *n* 55
ferrūmināre 11, 12
fervēns -entis 11, 51
fervēre 37
fētēre 46 = foetēre
fīcēdula -ae *f* 13
fīcus -ūs *f* 15
figūra -ae *f* (10), 14, 19
figūrāre 12
fīlum -ī *n*: bonō fīlō 27
fimbriae -ārum *f pl* 11
fingere fīnxisse fictum 57
flūctus -ūs *m* 28
follis -is *m* 6
forās = forīs 9, 25, 28
fortūnātus -a -um (4)
frangere, sē 53
frequentia -ae *f* 41
frīgida -ae *f* 6
frīgidārius -a -um 50
frōns -ontis *f*: in fronte 47
frūgālis -e 53
frūgālitās -ātis *f* 54
frūgī *adi indēcl* 51, 53
frūnīscī 25
frustum -ī *n* 14, 37, 42
fulcipedia -ae *f* 53
fulcīre -sisse -tum 57
fullō -ōnis *m* 22
fulmen -inis *n* 53
fundus -ī *m* 17, 35, 47, 55, 56
fūnebris -e 57
fumus -ī *m* 49
fūrtim 44
fustis -is *m* 46

G
galbinus -a -um 43
galea -ae *f* (37)
galeātus -a -um 37
gallicinium -ī *n* 39
gallīna -ae *f* 12, 45
gallīnāceus -a -um 17, 29, 31, 51
garrīre 36
garum -ī *n* 16
gastra -ae *f* 46
gaudimōnium -ī *n* 38
gausapa -ae *f* 7
gausapātus -a -um 18
genesis -is *f* 20
genius -ī *m* 17, 34, 40, 52, 53
gesticulārī 16, 37
gingiliphō 50
gizeria -ōrum *n pl* 41
glāns -andis *f* 21
glīs -īris *m* 11
gradus -ūs *m* 35
grandis -e 8, 10, 11
grānum -ī *n* 11
gravitās -ātis *f* 34
gressus -ūs *m* 9
gustāre 12
gustātiō -ōnis *f* (10), 11
gustātōrium -ī *n* 13
gustus -ūs (-ī) *m* 56; gustī esse 55
gypsāre 13, 48
gypsum -ī *n* (13)

H
hāc *adv* 50
harundō -inis *f* 21
hēpatia *n pl* 42
hērēditās -ātis *f* 56
hilaris -e 19, 33, 37; *n pl* 38
hilaritās -ātis *f* 31, 41, 52
histriō -ōnis *m* 34
hōc *adv* 20
homunciō -ōnis *m* 14, 42
hōrologium -ī *n* 5, 48
horreum -ī *n* 34
hortī -ōrum *m pl* 34
hospitārī 56
hospitium -ī *n* 56
hūmānitās -ātis *f* 10
hydraulēs -ae *m/f* 16
hydraulus -ī *m* (16)

I
iactātiō -ōnis *f* 50
iātralīptēs -ae *m* 7
iēiūnium -ī *n* 25
illōc *adv* 20
im-minēre 21
im-pendere -disse -sum 26
imperiōsus -a -um 20
im-pingere -pēgisse -pāctum 10, 27, 53
im-pōnere, sibi 28
im-precārī 56
improbāre 23
improperāre 18
im-prūdēns -entis 11, 42
in-audītus -a -um 46
inaurātus -a -um 43
inceptus -a -um *part* 16
inclīnāre 18, 19, 31
inclīnātiō -ōnis *f* 31
in-commodus -a -um 9
in-cubāre 12
index -icis *m* (3), 51
indīligentia -ae *f* 44
indulgentia -ae *f* 28, 47
ineptiae -ārum *f pl* 34
īn-ferre in-tulisse il-lātum 35
īn-flāre 22, 52
īn-fundere 10, 42, 46, 57
in-gemēscere -muisse 35, 47
ingeniōsus -a -um 27, 46
in-gerere 16
in-grātus -a -um 35
īnsānīre 37
īnsolentia -ae *f* 32, 46
īn-speciōsus -a -um 52
īn-spuere 53
īnsula -ae *f* 47
īnsulsus -a -um 35
intellegere *n indēcl* 33
intentāre 46
inter-pōnere 28, 44
interventus -ūs *m* 49
intestīna -ōrum *n pl* 42; -ae -ārum *f pl* 55
in-tonāre -uisse 57
in-tremere 38
intrō *adv* 33
in-vādere 52
invenīre, sē 28
invītāre 22, 50
in-volvere 7, 36
iocārī 6, 33, 39
ipsima -ae *f* 54
ipsimus -ī *m* 54
īrāscī 53
iūs iūris *n* 15

L
lābrum -ī *n* 50
lacerāre 16, 21, 51; 50
lacte -is *n* 17 = lac; *acc* lactem 47
lacūnar -āris *n* 38
laecasīn 22
lānātus -a -um 25
lancea -ae *f* 40
laniō -ōnis *m* 20 = lanius
lanista -ae *m* (26)
lanisticius -a -um 26
lanius -ī *m* 40
lanx -cis *f* 7, 11, 32, 37, 46
lapidārius -ī *m* (4), 41
lārdum -ī *n* 20, 45, 55
largiter 47
larva -ae *f* 14, 40
lasanum -ī *n*/-us -ī *m* 22, 28
lassāre 50
lāticlāvius -a -um 11, 54
lātifundium -ī *n* 55
lātrāns -antis *m* 49
laudātiō -ōnis *f* 14, 30
lautitia -ae *f* 6, 11, 14, 46, 51
lautus -a -um 5, 11, 41
lavāre 22
laxāre 14
lepus -oris *m* 16
levis -e 53
libellus -ī *m* 7
libentissimē 5, 27, 35

lībera cēna 5
līberālis -e (28)
līberālitās -ātis *f* 28
lībertus -ī *m* (4), 18, 26, 48, 55
libitīnārius -ī *m* 18, 57
libra *n pl* 27 = librōs
lībra -ae *f* 15, 20
linere lēvisse litum 20
linteum -ī *n* 7
lippus -a -um 7
liquēscere 22
liquidus -a -um (13, 22)
līs lītis *f* 53
lītigāre 46
locāre 18
locusta -ae *f* 15
lōtus -a -um 21
lōtus -a -um *part* 10
lūdōs facere, sibi 50
lupātria -ae *f* 17
lupīnum -ī *n* 42
luscinia -ae *f* 44
lūsus -ūs *m* 12, 13
lutum -ī *n* 24, 33, 43, 45
luxuria -ae *f* (36)

M
māchina -ae *f* 52
madeia perimadeia 34
magistrātus -ūs *m* (48)
māiestās -ātis *f* 41
māla -ae *f* 52
mālicorium -ī *n* 28
malignus -a -um, *adv* -ē 23
mancipium -ī *n* 55
mandūcāre 27
Mānīī -ōrum *m pl* 26
manū mittere 23, 41, 47
mappa -ae *f* 11, 42
margō -inis *f* (3), 11
marīnus -a -um 15
martiolus -ī *n* 33
massa -ae *f* 32
matauitatau 40
matella -ae *f* 6, 26
mathēmaticus -ī *m* 19, 55
mattea -ae *f* (40), 51
matus -a -um 22
maxilla -ae *f* 24
medius: in mediō clīvō 29
mehercules 12, 17, 18, 23, 24, 25, 31, 34, 35, 39, 41, 54
mēiere mīnxisse mictum (39), 43
meliusculus -a -um 18
mentum -ī *n* 8
merō merīdiē 17
methodium -ī *n* 16
mētīrī 17, 54
mīca -ae *f* 23
micāre 24
mīcārius -a -um 51
mīllēsima -ae *f* 43
milva -ae *f* (17), 53
milvus -ī *m* 17
minerva -ae *f* 23
ministrāre (10), 44
ministrātor -ōris *m* 10
minūtālia -ium *n pl* 28
minūtus -a -um 11, 24
miscellāneus -a -um 32
missiō -ōnis *f* 33, 36
mittere 31
mixcix 26
mōbilis -e 14
modius -ī *m* 17, 34
mola -ae *f* 20, 51
molere -uisse -itum (20)
mōmentum -ī *n* 6, 21
monimentum -ī *n* 39
mōnstrōsus -a -um 45
mora, morae esse 12
morbōsus -a -um 27
mordicus *adv* 23
mucrō -ōnis *m* 37, 45
mūla -ae *f* 18
mullus -ī *m* 15
mulsum -ī *n* 13, 22
mūnus -eris *n* 9, (25), 26
muria -ae *f* 46
mūs mūris *m* 25, 56
musca -ae *f* 22
mūstella -ae *f* 27
muttīre 38

N
nam (quidem) 18, 30, 33, 35, 36, 47, 57
nancīscī nactum 22, 39, 57
nardus -ī *m* 56
nārrātor -ōris *m* (4)
nāscī 17
nātālis -is *m* 10
naufragāre 54
nausea -ae *f* 57
nē 28
nec minus 35, 38
nec nōn 32, 49
nec-dum 21, 45
necesse habēre 35
nectere -xisse -xum 50
neglegentia -ae *f* 10
negōtiārī (18), 54
negōtiātiō -ōnis *f* 18, 55
nēniae -ārum *f pl* 27, 29
nesapius -a -um 32
nesciō quid 13, *adv* 38; nesciō quam… 30
nihil, *abl* nihilō 18; nihilō minus *adv* 16, 43
nivātus -a -um 10
nōmenclātor -ōris *m* 29
notāre 9
novendiāle -is *n* 41
novitās -ātis *f* 14
nūgāx -ācis *adi* 33
numerus: ad numerum 21
num-quid 30, 33
nūtrīcāre 55

O
ob-dūcere 22
ob-īre 23, 39
ob-iter *adv* 10, 17
ob-iūrgāre 13
ob-ligāre 10
obrussa -ae *f* 43
obsōnātor -ōris *m* 20
obsōnium -ī *n* 16, 29
occupāre 30, 46
oclopeta -ae *f* 15
ocrea -ae *f*: per scūtum per ocream 39
oculus: ab oculō legere 53; in oculīs ferre 53
ōdarium -ī *n* 35
of-fendere -disse -ēnsum 44, 52
officiōsus -a -um 52
oleum -ī *n* (11)
olere 32 = olēre
ol-facere (26)
ōlim ōliōrum 23
olīva -ae *f* 11
onager -grī *m* 18
operae pretium 6
operam dare 19
opīnārī (40)
opportūnus -a -um 57
ossucula -ōrum *n pl* 41
ostreum -ī *n* 46
ōtium: ōtiō *abl* 33

P
palam *prp*+*abl* 31
palea -ae *f* 12
palma -ae *f* (21), 46
palmula -ae *f* 21
palumbus -ī *m* 45
pannus -ī *m* 25
papāver -eris *n* 11
parāre 53
parentālia -ium *n pl* 57
pariēs -etis *m* 8, 36
parōnychium -ī *n* 10
paropsis -idis *f* 13, 32
partēs dīcere, IV/X 27, 53
passus -a -um, ūvae -ae 45
parvum: ex parvō 48
pataracina 22
patrōnus -ī *m* 19, 55
paululum *adv* 6
pavīmentum -ī *n* 32, 50
pāvō -ōnis *m* 12
pāvōnīnus -a -um 12
pax 42
pecora -um *n pl* 19, 40
pecten -inis *m* 46
pellis -is *f* (40)
pelvis -is *f* 46
pendere pependisse pēnsum 12
pēnsum -ī *n* 8
penthiacum -ī *n* 29
per-bonus -a -um 56
per-coquere 31
per-currere 33
percussor -ōris *m* 20
per-dūcere 54
per-fodere -iō -fōdisse -fossum 12
pergula -ae *f* 52
perīclitārī 9
perīculum: meō p.ō 49
periscelis -idis *f* 43
peristasis -is *f* 30
per-legere 14
perna -ae *f* 45
perperam *adv* 53
per-sequī (oculīs) 8
per-suādēre +*acc* 27, 39
per-tundere -tudisse -tūsum 12
pessimē mihi erat 36
petauristārius -ī *m* 29, 35, 38
phaecasia -ae *f* 43
phalerae -ārum *f pl* (7)
phalerātus -a -um 7
phantasia -ae *f* 19
phiala -ae *f* 32, 33
philologia -ae *f* 19
pīca -ae *f* 7, 17
pictor -ōris *m* 8
pictūra -ae *f* 8
pilleātus -a -um 42

pilus -ī *m*: pilī facere 25
pinguis -e 12
pinna -ae *f* 12, 16
pīnus -ūs *f* (28)
piper -eris *n* (13), 17, 24, 31, 51
piperātus -a -um 13, 16
pisciculus -ī *m* 15
piscīna -ae *f* 49
pistor -ōris *m* 18, 24, 38
pistōrius -a -um 18
pistrīnum -ī *n* 50
pīsum -ī *n* 7
pittacium -ī *n* 13
plācāre 49
placenta -ae *f* 15, 38
placēre, sibi 25
plāga -ae *f* 7, 21, 31
plangere -ānxisse -ānctum (22), 23
plōrāre 23, 35, 54
plovēbat 25
pluere -uisse (25)
plumbum -ī *n* 23
plūs minus 33
pluvia -ae *f* (25)
pollex -icis *m* 30, 50
polymitus -a -um 21
pōmum -ī *n* 38, 47
ponderōsus -a -um 33
pondō *indēcl* 43
ponticulus -ī *m* 11
porcellus -ī *m* 21
por-rigere -rēxisse -rēctum 13, (32)
porrō *adv* (3), 24
portentum -ī *n* 29
porticus -ūs *m* 56 = -ūs *f*
postis -is *m* 7, 9
pote 32
potestātem, facere 13, 45
pōtiuncula -ae *f* 28
prae *prp*+*acc* 20, 27
prae-cēdere (5), 7
praeceps -cipitis: in p.ī 36
praeceptum -ī *n* 9
prae-cīdere 43
praedicāre 52
praefiscinī 51
prae-stāre 14
praestō esse 8
praeter-īre 31
praetexta -ae *f* 56
praetextātus -a -um 48
praetor -ōris *m* (4), 41
praetōrius -a -um 41
prasinātus -a -um 7
prasiniānus -ī *m* 46
prasinus -a -um 6; *m pl* 46
praxis -is *f* 19
precārium -ī *n* 10
prīmitiae -ārum *f pl*: ā prīmitiīs 37
prīmitus *adv* 40
prō 14, 32
procella -ae *f* 5
prōcūrātor -ōris *m* 9
proeliārī 46
prōmulsidāre -is *n* 11
propīn *n indēcl* 7
propitius -a -um 52
prō-pōnere 20
prō-scrībere 18, 19
prō-sequī 30
prōspectus -ūs *m* 42
prō-vidēre 17
proximē 18, 52
prūnum -ī *n* 11
pūblicāre 19, 47
pūblicum: in pūblicō 48
pudērī *dēp* 28 = pudēre
pullārius -ī *m* 23
pultārius -ī *m* 22
pulvīnāris -e 17
pulvīnus -ī *m* (17), 37
pūrgāmentum -ī *n* 13, 52
pūrgāre, pīsum 7
pusillus -a -um 8, 13
putāmen -inis *n* (8), 13
pūtidus -a -um 35, 50
pyxis -idis *f* 8

Q
quadrāns -antis *m* 23
quadrāre 20
quem-ad-modum 8, 30, 33, 37, 39, 47, 54
quī 40 = quis
quic-quid 23, 27, 30, 45, 49, 55
quid multa? 46, 54
quid: nec q. nec quārē 17
quisquilia *n pl* 54
quod: nōn/nec est quod +*coni* 17, 28
quō-modo = ut 18, 39, 42
quotīdiē 24, 54
quotiēns-cumque 16
quotus -a -um 29

R
rādere -sisse -sum (11)
rāna -ae *f* 52, 56
rāpa -ae *f* 42
raptim 57
ratiō -ōnis *f* 9, 35
ratiōcinārī 8
re-clīnāre: reclīnātus 19
re-creāre 41
rēctā *adv* 22
rēctus -a -um 24
red-dere 8
red-imere 55
re-ferre 21; 33, 46
re-ficere 40
re-laxāre 31
religiōsus -a -um 25
reliquiae -ārum *f pl* 42
re-mittere, poenam 10
rēnēs -ium *m pl* (6), 14
re-plēre 9, 21
re-porrigere 32
repositōrium -ī *n* 12, 14, 15, 16, 21, 30, 38
re-salūtāre 24
re-solvere 43
re-spondēre 28
re-stringere 50
re-supīnāre 8
rēticulus -ī *m* 43
retrō-versus *adv* 24
re-vocāre 33
rhētor -oris *m* (4, 5), 20
rīdiculum -ī *n*: per r. 36
ringī 53
rīxa -ae *f* 26, 46
rīxārī 7
rōstrum -ī *n* 54
rubor -ōris *m* 44
rubricātus -a -um 27
russeus -a -um 6
rūsticus -ī *m* 25, 29

S
sagittārius -ī *m* 15, 20
salāx -ācis *adi* 23
salīva -ae *f* 30
saltātiō -ōnis *f* 34
sanguen -inis *n* 37 = -guis
sanguinem mittere 40
sangunculus -ī *m* 41
sapa -ae *f* 42
sapere 42
saplūtus -a -um 17
satis-facere 54
satius 38
satur -ra -rum 7
satyrus -ī *m* (3, 16)
saucius -a -um 44
scālae -ārum *f* 35
schēma -ae *f* 24
scholasticus -ī *m* 19, 38
scindere (16), 21
scissor -ōris *m* 16
scōpae -ārum *f pl* 13
scordaliae -ārum *f pl* 37
scorpiō -ōnis *m* 15, 20
scriblīta -ae *f* 15, 42
scrōfa -ae *f* 21
scrūta scīta *n pl* 39
scrūtārī 12
sculpere 48
scyphus -ī *m* 33, 36, 41
sēcrētō *adv* 7
secundum *prp* +*acc* 39, 47
secuntur 46
sē-dūcere 52
sē-lībra -ae *f* 12, 43
sēmis -issis *m* 39
sempiternō *adv* 26
senāpe *n indēcl* 42
sēplasium -ī *n* 55
sērō *adv* 40
servāre 11, 25, 50
servulus -ī *m* 27
sessōrium -ī *n* 56
sēstertiārius -a -um 26, 27
sevēritās -ātis *f* 31
sēvir -ī *m* 9, 41
sēvirātus -ūs *m* 48
sexennis -e 29
siccitās -ātis *f* 24
signa, XII, 14
silīgineus -a -um 45
silīgō -inis *f* (45)
silvāticus -a -um 21
sōbrius -a -um 17
solea -ae *f* (6)
soleātus -a -um 6
solidē 28
solidus -a -um 23
solium -ī *n* 50
solium Iovis tenēre 33
somniāre/-rī 52
sophōs *adv* 20
sorbilis -e 12
spadō -ōnis *m* 6
spargere 13
spatium -ī *n* 28, 44
speciōsus -a -um (52)
spīna -ae *f* 45
spīritus -ūs *m* 8
spissus -a -um 10
spōnsiō -ōnis *f* 46
sportella -ae *f* 21
spuere -uisse (24)
spūtum -ī *n* (24)
stāminātus -a -um 22

statēra -ae *f* 15, 43
statunculum -ī *n* 32
stēla -ae *f* 39
stēliō -ōnis *m* 32
stercus -oris *n* 23
sterilicula -ae *f* 15
stertēia -ae *f* 54
stertere (54)
stola -ae *f* (25)
stolāta 25
stomachus -ī *n* 28
strabō -ōnis *m* 20
strāgula -ae *f* 23, 56
strātum -ī *n* 26
stropha -ae *f* 38
strūctor -ōris *m* 14
suāvis -e 12, 19; *adv* -iter -ius: s. esse 37, 38, 41, 54, s. sibi facere 48
subalapa 18
sub-aurātus -a -um 11
sub-dūcere 9
sub-icere 6, 37
sub-inde 5, 12, 13, 28, 44, 46
sub-īre 51
sub-olfacere 26
sub-ōrnāre 5, 16, 21
sub-rīdēre 56
sub-sequī 49
subsessor -ōris *m* 21
subtīlitās -ātis *f* 10
suburbānum -ī *n* 30
suc-cingere 7, 43
sūcōsus -a -um 18
sūdāre 24
sūdārium -ī *n* 43, 44
suf-ficere 6
suf-flāre 27
sūmen -inis *n* 16
summa -ae *f*: ad summam 10, 17, 47, 54, 56
summum: in summō 42
supellecticārius -ī *m* 13
supervacuus -a -um 19
supīnus -a -um; *f* 37
sup-pōnere 12
sup-primere -pressisse -pressum 49
suspīciō -ōnis *f* 21, 36
sūsum *adv* 56 = sūrsum
symphōnia -ae *f* (7), 11, 12, 13, 15, 16, 29
symphōniacus -ī *m* 7

T
tabula -ae *f* 12, 55
taeda -ae *f* 28
taeter -tra -trum 46
tālus -ī *m* 46
tangomenas 14, 51
taurulus -ī *m* 19
terebinthinus -a -um 12
terere trīvisse trītum (34), 51
tessera -ae *f* 12
testiculus -ī *m* (6), 14
texere -uisse -xtum 21
thēbaica -ae *f* 21
thēca -ae *f* 19
thēsaurum -ī *n* 27 = -us
thrētium -ī *n* 53
tinea -ae *f* 56
tintinnābulum -ī *n* 29
tolerābilis -e 45
tomāculum -ī *n* 11, 31
tōmentum -ī *n* 18
topanta *n pl* 17
toral -ālis *n* 20
tormentum -ī *n* 28
torquēre -sisse -tum 8, 43
tortor -ōris *m* 31
totiēns 16
trabālis -e 53
trā-dūcere, sē, 26
tragoedia -ae *f* (46)
tragoedus -ī *m* 46
trā-icere -iēcisse -iectum 40, 51
trāns-īre 36, 38
trānsversō, ex 36
trecentiēs, sēstertium 26, 48, 54
tremulus -a -um 46
tribūnal -ālis *n* 8, 48
trīcae -ārum *f pl* 35
trīduum -ī *n* 26
trīmus -a -um 29
tripudiāre 15
trūdere 25
trulla -ae *f* 53
tuērī, officium 5
turdus -ī *m* 21, 45
turtur -uris *m* 45

U
ūbertim 49
ūdus -a -um 25, 50
ultimō *adv* 43, 52
ultrā *adv* 53
ultrō *adv* 50
ungere ūnxisse ūnctum 46, 54, 56
unguentārius -ī *m* 20, 52
unguentum -ī *n* 7, 28, 38, 41, 46, 47, 56
urbānitās -ātis *f* 16, 33
urceātim 25
urceolus -ī *m* 52
urceus -ī *m* (25)
urna -ae *f* (33)
umālis -e 33
ursīna -ae *f* 42
ursus -ī *m* 42
ūsū venīre 38
uter utris *m* 13, 22
utique 26, 33, 36
utriculus -ī *m* 16
ūvae passae 45

V
vacāre 27
vacca -ae *f* (24, 33)
vacillāre 18
vafer -fra -frum 32
valdius *adv comp* 32
valēre 56
valvae -ārum *f pl* 41
varius -a -um 7, 25
vāsum -ī *n* 33 = vās
vehemēns -entis *adi*, *adv* -enter 21
vel 45
velit nōlit 48
vēnābulum -ī *n* 21
vēnālicium -ī *n* 8, 55
vēnālis -e 27
vēnātiō -ōnis *f* (20), 21
venātor -ōris *m* (21)
vēnātōrius -a -um 21
venēnārius -ī *m* 20
venerius -a -um 39
venetī -ōrum *m pl* (46)
verba dare 57
vernāculus -a -um 18
vernula -ae *m* 42
vērō *adv* 49
verrere 13
versipellis -e 40
vertebra -ae *f* 14
vēsīca -ae *f* 6
vestiārius -ī *m* 22
vetāre -uisse -itum: vetuō 35 = vetō
vetulus -a -um 7
viātor -ōris *m* 29
vibrāre 6, 28
vicem, in 43; +*gen* 36
vīcēsima -ae *f* 47
vīcīnia -ae *f* 51, 57
vigilēs -um *m pl* 57
vīlicus -ī *m* 34
vīnārium -ī *n* 46, 57
vīnus -ī *m* 22 = -um
vīpera -ae *f* 55, 56
vītālia -ium *n pl* 56
vītālis -e (22), 23
vitellus -ī *m* 13
vitreus -a -um 13, 32, 43; *n pl* 32, 33
vitrum -ī *n* (13)
vitulus -ī *m* 24, 29, 37
vīvōrum meminerimus 23, 54
volāre 40
voluptās -ātis *f* 9, 12
vomere -uisse -itum 42
vōtum -ī *n* 50
vulpēs -is *f* 25
vulva -ae *f* (15), 45

Z
zēlotypus -a -um 26

Sed vivorum meminerimus. vos rogo amici ut vobis suaviter sit. nam ego quoque tam fui quam
vos estis. sed virtute mea ad hoc perveni. corcillum est quod homines facit. cetera quis-
quilia omnia. bene emo. bene vendo. alius alia vobis dicet. felicitate dissilio. Tu
autem sterteia et num ploras. iam curabo fatum tuum plores. Sed ut ceperam dicere
ad hanc me fortunam frugalitas mea perduxit. tam magnus ex asia veni quam hic
candelabrus est. ad summa quotidie me solebam ad illum metiri. et ut celerius
rostrum barbatum haberem labra de lucerna ungebam. tamen ad delicias femina ipsi
mi domini annos quatuordecim fui. nec turpe est, quod dominus iubet. ego tamen et ipsim-
[LXXVI ae domine satisfaciebam. scitis quid dicam. taceo, quia non sum de gloriosis. ceterum
quemadmodum dii voluit, dominus in domo factus sum. et ecce cepi ipsimi cerebellum.
quid multa coheredem me cesari fecit. et accepit patrimonium laticlavium. ne-
mini tamen nihil satis est. concupivi negotiari, ne multis vos morer, quinque na-
ves edificavi. oneravi vinum. et tunc erat contra aurum misi romam, puta-
res me hoc iussisse. omnes naves naufragarunt. factum non fabula. uno di-
e neptunnus trecenties sextertium devoravit. putatis me defecisse. non me
hercules mi hec iactura gusti fuit, tamquam nihil facti. alteras feci maio-
res et meliores, et feliciores, ut nemo non me virum fortem diceret. scis m-
agna navis, magnam fortitudinem habet. oneravi rursus vinum, lardum, fabam,
seplasium, mancipia. hoc loco fortunata rem piam fecit. omne enim aurum su-
um, omnia vestimenta vendidit. et mi centum aureos in manu posuit. hoc fu-
it peculii mei fermentum. cito fio quod dii volunt. uno cursu centies sextertium
corrotundavi. statim redemi fundos omnes qui patroni mei fuerant. edifico
domum. venalicia coemo iumenta. quidquid tangebam crescebat tamquam favus. Postquam
cepi plus habere quam tota patria mea habet, manum de tabula sustuli me de negotiati-
one. et cepi libertos fenerare. et sane nolente me negotium meum agere, exo-
ravit mathematicus qui venerat forte in coloniam nostram, greculus serapa no-
mine consiliator deorum. hic mihi dixit et ea que oblitus eram ab acia et acu mi
mihi omnia exposuit. intestinas meas noverat, tantum quod non dixerat quid pridie cena-
[LXXVII veram. putasses illum semper mecum habitasse. Rogo habinna puto interfuisti
tu dominam tuam de rebus illis fecisti. tu parum felix in amicos es. Nemo umquam tibi
parem gratiam refert. tu latifundia possides. tu viperam sub ala nutricas. et quod
vobis non dixerim et nunc mi restare vite annos triginta et menses quatuor et di-
es duos. preterea cito accipiam hereditatem. hoc mihi dicit fatus meus. quod si
contigerit fundos apulie iungere satis vivus pervenero. interim dum mercurius
vigilat edificavi hanc domum ut scitis casula erat. nunc templum est. habet
quatuor cenationes, cubicula viginti, porticus marmoratos duos, susum cena-
tionem, cubiculum in quo ipse dormio, vipere huius sessorium, hostiarii cellam
perbonam, hospitium hospites capit. ad summa scaurus cum huc venit nusquam ma-
voluit hospitari. et habet ad mare paternum hospitium. et multa alia sunt que sta-
tim vobis ostendam. credite mihi. assem habeas. assem valeas. habes habeber-
is. sic amicus vester qui fuit rana nunc est rex. Interim stiche profer in talia,

Codicis Traguriensis pars extrema (huius libri pag. 54–57):
Sed vivorum meminerimus – – – – –

in quibus volo me efferri. profer et unguentum. et ex illa amphora gustum ex qua iubeo lavari ossa
mea. Non est moratus Stichus, sed et stragulam albam et pretextam in triclinium attulit, iussitque nos [LXXVIII
temptare an bonis lanis essent confecta. Tum subridens. vide tu inquit Stiche, ne ista mures
tangant aut tinee, alioquin te vivum comburam. Ego gloriosus volo efferri, ut totus mihi p-
opulus bene imprecetur. Statim appollam nardi aperuit, omnesque nos unxit. et spero in
quit futurum ut eque me mortuum iuvet tamquam vivum. nam vinum quidem in vinarium iussit
infundi. et putate vos ait ad parentalia mea invitatos esse. Ibat res ad summam nauseam
cum trimalchio ebrietate turpissima gravis novum acroama, cornicipes in triclinium
iussit adduci fultusque cervicalibus multis extendit se super thorum extremum. et fingite me
inquit mortuum esse. dicite aliquid belli. consonuere cornices funebri strepitu. unus
precipue servus libertinarii illius qui inter hos honestissimus erat, tam valde intonuit, ut totam
concitaret viciniam. itaque vigiles qui custodiebant vicinam regionem rati ardere tri-
malchionis domum, effregerunt ianuam subito. et cum aqua et securibusque tumultua-
ri suo iure ceperunt. Nos occasionem oportunissimam nacti agamenoni verba
dedimus. raptimque tam plane quam ex incendio fugimus.

ISBN 978-87-90696-04-7